

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

1923

17

2

P-20

ՈՒՍՈՒՑՉԻ ԴԱՍԱԳԻՐԳ

HERO STORIES

JOSEPHINE BALDWIN

(217)

ՀԵՐՈՍԻ
ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԿՐՏԱԵՐԱԳՈՅՆ ԿԱՐԳ

Բ ՏԱՐԻ — ՄԱՍՆ Գ

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՊՈՐՏ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

1923

20

010

Р-Р

JOSEPHINE BALDWIN

$$\begin{array}{r} 2 \\ \hline 2-20 \end{array}$$

ՀԵՐՈՍԻ

Բ ՏԱՐԻ—ՄԱՍՆ Գ

1923

ԴԱՍ ԻԷ

ՅԻՍՈՒՍԻ ՀԱՄԱՐԶՈՒՄԸ,
ԻՐ ՀԵՑՅԵՆՈՂՆԵՐՈՒՆ ՊԱՇՏՈՆԸ

Ուսման Նիւր. — Ղուկ. ԻԴ. 44-53, Գործ. Ա. 1-14:
Առաքելութիւնի ընթերցում. — Մատ. ԻԸ. 18-20, Ղուկ. ԻԴ.
44-53, Գործ. Ա. 1-14, Փիլիպ. Բ. 9, Յայտ. Ե. 9:
Ոսկեղէն Համար. — Եւ ըստ անոնց. Գացէք բոլոր աշ-
խարհ, ու աւետարանը քարոզեցէք բոլոր ստեղծ-
ուածներուն: Մարկ. ԺԶ. 15:

Ուսուցման Նիւր Առնչակից Դասի Համար. — Համառօտ
վերաքաղ մը Յարութեան պատմութեան, յետոյ
թուում Յիսուսի երկուումներուն՝ քառասուն օրուան
միջոցին:

ՈՒՍՄԱՆ ՆԻՒԹԵՐ

Գործք Առաքելոց

Հաւագոյն ձեռագիրներու համաձայն «Գործք Առաքելոց» կը կոչուի
այս գիրքը: Սինայական ժողովածուն կ'ըսէ միայն «Գործք»: Առաջին
տիտղոսն աւելի վաւերական ըլլալէ զատ պատշաճագոյն կերպով կը
ներկայացնէ գրութեան ընթիւնը: Գիրքը նկարագրութիւնը չէ
առաքելներուն գործերուն, այլ՝ այնինչ առաքելներուն քանի մը
գործերուն միայն: Ուրեք ուրեք կը թուէ Քրիստոնեայ հասարակու-
թեան պատկանող ուրիշներու գործեր ալ, ուր հարկ եղած են անոնք
պատմութիւնն յստակ ընելու համար: Հեղինակն յառաջաբանին մէջ
կ'ըսէ թէ Քրիստոս փառքով համբաւնալու պահուն յայտնեց թէ իր
վարդապետութիւնն ի՛նչ ընթացքով պիտի տարածուի: Ինծի հա-
մար վկաներ պիտի ըլլաք Երուսաղէմի մէջ և բոլոր Հրէաստանի ու
Սամարիայի մէջ ու մինչև երկրի ծայրերը» (Գործ. Ա. 8): Գիրքին ամ-
բողջ նպատակն է այս վերջին մարդարեութեան լրումը նկարագրել:
Հետեւաբար ընական է տեսնել թէ երկու գլխաւոր գործիչներն են
գործունեայ Պետրոս և հեթանոսներու գործունեայ առաքելայն իր
դարձէն ետև: Բայց ասոնք իսկ լոկ իբրև ներկայացուցիչ գէմբեր կը

գործածուին : Հեղինակն առաջագրած չէ մեզի տալ այս առաքելալեւ-
բէն մէկուն կամ միւսին աշխատութեան բոլոր մանրամասնութիւն-
ները : Ամենէն աւելի Պետրոս և Յովհաննէս կը տեսնենք, երբ քարո-
զութիւնը միայն երուսաղէմի մէջ կ'ըլլար : Բայց յետոյ ասոնք կը թող-
ուին պատմելու համար Փիլիպպոսի գործերէն մէկ քանին, վասն զի ան
Աւետարանի աւանդիրան եղաւ Սամարիոյ մէջ : Պետրոս դարձեալ կը
ներկայացուի մեզի երբ քարոզութեամբ ղրաղած է Հրէաստանի և
Սամարիոյ մէջ և կը հաստատէ գործը, զոր Փիլիպպոս և ընկերն սկսած
էին, Եւ որովհետեւ Կռնելիոսի գարձը Բրիստոսի պատգամին ոչ-Հրեա-
ներու քարոզման սկզբնաւորութիւնն եղաւ, լիակատար նկարագրու-
թիւնն ունինք Պետրոսի հեթանոս այդ առաջին նորագարծին քով
առաքման և ասոր պատճառով Հրեաներու մէջ ծագող վիճարանու-
թեան : Բայց այն օրէն սկսեալ երբ Պետրոս ներկայ եղաւ Երուսա-
ղէմի ժողովին, ուր վերջնապէս որոշուեցաւ Հրեաներու և նորագարծ
հեթանոսներու փոխադարձ յարաբերութիւնը, կը կորսնցնենք զայն,
և աւետարանի տարածման պատմութիւնը կ'ամփոփուի Պողոս
առաքելայի աշխատութիւններէն ոմանց նկարագրութեամբ : Եւ երբ
Պողոս արեւմուտքի մայրաքաղաքը կը հասնի, պատմութիւնն յան-
կարծ վերջ կը գտնէ, ինչպէս կը կարծեն ոմանք, հասկնցնելու համար
թէ հեղինակին նպատակը չէր Պողոսի կենսագրականը գրել : Սակայն
հեղինակին գործը կը լինայ, երբ կ'ըսէ թէ մեծ առաքելալ ինչպէս
հեթանոս աշխարհի մայրաքաղաքը բերաւ Բրիստոսի պատգամը : Ճ.
Բ. Լ. Լ. Մ. Գ.

Ղուկաս

Ղուկասու աւետարանին և Գործք Առաքելոցի հեղինակին վրայ
ուղղակի տեղեկութիւն չատ քիչ ունինք : Հեթանոս էր ան, մշակեալ
մարդ մը անտարակոյս, և իր առ Պողոս սերէն և Պողոսի ալ առ Ղու-
կաս սերէն կրնանք հետեցնել թէ անկեղծ մարդ էր, ընդունակ ամե-
նահաւատարիմ բարեկամութեան : Պողոսի հետ էր անոր միսինտարա-
կան երկրորդ ուղեւորութեան ժամանակ : Մինչև Հռոմ Պողոսի ընկե-
րանալով, անոր հետ նաւաբեկութեան ենթարկուեցաւ : Հաւանօրէն
բժշկութիւնն ըրաւ Հռոմի մէջ Պողոսի երկամեայ բանտարկութեան
միջոցին և միանգամայն օգնեց Պողոսի գործին : Պողոսի ընկերացաւ
անոր երկրորդ բանտարկութեան միջոցին ի Հռոմ, անոր քով մնալով
աներկիւղ այնպիսի ժամանակ մը, երբ ուրիշ բարեկամներ զայն լքեցին :
Կը կարծուի թէ աւետարանը Պողոսի մահէն ետքը գրուեցաւ, իսկ
Գործք Առաքելոցն աւելի ուշ :

Համբարձում

Յարուցեալ Բրիստոսի Համբարձումն իր շօր քով ամբողջ Նոր
կտակարանին մէջ ի յառաջագունէ ենթագրուած է : Գործք Առաքե-
լոց, Թուղթերը և Յայտնութեան գիրքը միարան կը յայտարարեն թէ
հիմա Աստուծոյ աջ կողմն է ան : Արդարեւ կրնայ ըսուիլ թէ այսպիսի
տեսութիւն մը կայ յարութեան վարդապետութեան մէջ, վասն զի
այդ յաղթութեան գաղափարն իսկ սա էր թէ մահն այլևս իշխանու-
թիւն չունի անոր վրայ : Սակայն իրողութիւն է թէ մեր աւետարան-
ներէն ոչ մին Համբարձման վրայ կը խօսի ուղիղ ընազրին մէջ (տես
Ղուկ. Ի. 51) լուսանցքը Անգղ. վերաբնեալ թարգմանութեան
մէջ) : Ղուկաս որոշ կ'ենթադրէ զայն, իսկ Յովհաննէս կ'ըսէ թէ Յի-
սուս Մարիամի պատուիրեց ըսել աշակերաներուն թէ ինք կ'ելլէ իր
Հօր քով ու իրենց Հօր քով : Ղուկաս իր երկրորդ գործին մէջ (Գործ.
Ա. 1-11) սակայն լիովին կը նկարագրէ Յիսուսի վերջին մէկ տեսակցու-
թիւնը աշակերաններուն հետ և երկինք համարձումը անոնց աչքերուն
առջև : Ամպով այս աներեւութացումը հարկ է իր բեմագրեալ առակ
մը իմանալ, վասն զի իրօք պատճառ չկայ կարծելու թէ այդ օրը Զի-
թենեաց Լեւան վրայ կախուող ամպերն Աստուծոյին ներկայութեան
աւելի մօտ էին քան գետինը ուր աշակերտները կեցած էին : Սակայն
այդ աներեւութացումը անոնց համար ազդուօրէն կը նշանակէր Տէրոջ
հետ իրենց երկրաւոր յարաբերութեան խզումը և անոր վերագարծն
Հօր քով : Յիսուսի խօսքերն առ Մարիամ (Յովհ. Ի. 17) կրնան սա
մտօք առնուիլ թէ Յիսուս Հօր քով ելած էր յարութեան օրը և թէ
իր յաջորդ երեւումներուն իւրաքանչիւրը նման էր անոր զօր յետոյ
Պողոսի շնորհեց Դամասկոսի մօտ : Իրօք աւելի դիւրին է խնդրն այս
կերպով նկատել քան կարծել թէ Յիսուս իր յարութենէն ետքը ծա-
ծուկ տեղ մը ընակեցաւ քառասուն օր : Ինչ որ աշակերտները տեսան
Պենտեկոստէէն տասն օր առաջ մեկնում էր նման անոնց, որոնցմով
յաճախ բաժնուեցաւ անոնցմէ վերջին շարժներու միջոցին, միայն
թէ անոնց աչքին այնպէս ներկայացուեցաւ որ հասկնուց թէ այդ երե-
ւումները վերջ գտած են, և այնուհետեւ սպասելու են Աստուծոյ և
Բրիստոսի միւս ներկայացուցչին, Սբ. Հոգւոյն, որ Պենտեկոստէին օրը
տրուեցաւ : ԲՆՇ ԲԻԿՁ

Ժամանակ

Հաւանօրէն Յ. Տ. 30, Մայիսի վերջերը :

Համբարձման Ակնարկութիւններ Յարութեան Առաջ Եւ Ետք

Ղուկ. Թ. 51, Յովհ. Զ. 62, Է. 33, Ժ. 12, 28, ԺԶ. 25, Ի. 17, Գործ. Ժ. 40, 41, Ա. Կոր. ԺԵ. 3-7 :

Յաւելուածական Ուսումնասիրութեան Համար Կարդալ

The Student's Life of Jesus, Geo. H. Gilbert, ԳԼ. ԺԵ. :

Գործք Առաքելոց գիրքին վրայ յօդուած մը Սբ. Գրոց բառաբանի մը մէջ :

Ուրուագիծ Դասին Պատմութեան

ՆԱԽԱՐԱՆ. — Աշակերտներ և առաքեալներ :

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ. — Յիսուսի վերջին երևումը իր աշակերտներուն և Միծ Պատուէրը (Մարկ. ԺԶ. 15) :

ԾԱՅԵՐԱԿՆԵՑ. — Համբարձում :

ՎԵՐՋԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ. — Վերադարձ երուսաղէմ :

Ն Պ Ա Տ Ա Կ

Յուցնել քէ մեծ պատուէր ինչպէս առաքեալներուն՝ նոյնպէս եւ մեզի ուղղուած է, եւ քելադրել միջոցներ որոնցմով կրնայ ճշայ մը հնազանդիլ այդ երամանինն ոգիին :

ԴԱՍԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Առնչակից Դաս

(Հարցումներով առաջնորդելով՝ աղայոց համաուօտիւ պատմել տուէք զատկական ընթրիքի գիշերուան և Յարութեան օրուան առտուան միջև անցնող գլխաւոր դէպքերը : Գրել և թուագրել տուէք հետեւեալ համարները կամ վկայութիւնները, որոնք Յիսուսի զանազան երևումներուն կը վերաբերին յետ իր յարութեան. (1) Յովհ. Ի. 1, 2, 14-16. (2) Մարկ. ԺԶ. 1-7, 9, Մատ. ԻԸ. 8-10. (3) Ղուկ. ԻԴ. 34, Ա. Կոր. ԺԵ. 5. (4) Ղուկ. ԻԴ. 13-16. (5) Մարկ. ԺԶ. 14, Ղուկ. ԻԴ. 36-43, Յովհ. Ի. 19. (6)

Յովհ. Ի. 26. (7) Յովհ. ԻԱ. 1-7. (8) Մատ. ԻԸ. 16. (9) Ա. Կոր. ԺԵ. 6. (10) Ա. Կոր. ԺԵ. 7. (11) Մարկ. ԺԶ. 19, 20, Ղուկ. ԻԴ. 34-40, Գործ. Ա. 3-12, Ա. Կոր. ԺԵ. 7. Աշակերտներուն տուէք այն վկայութիւնները որ, յետ յարութեան, Յիսուսի առաջին երևման ժամանակին կը վերաբերին : Իւրաքանչիւրին գտնել տուէք պէտք եղած համարները և ապա գրել իր թուղթին վրայ թիւ 1 և այնուհետև անունն այն անձին, որու երեցաւ Յիսուս առաջին անգամ : Յետոյ նոյնպէս ըրէք միւսները : Ոչ հարկ է և ոչ փափաքելի՝ այս ցանկը դոց սորվիլ տալ աշակերտներուն, բայց այս ընթերցումը ցոյց պիտի տայ աշակերտներուն թէ Յիսուս շատերու երեցաւ և ոմանց քանիցս յետ իր յարութեան, և աղայոց խորհուրդը պիտի բերէ մինչև դասին ժամանակը : Միանգամայն պիտի նպաստէ անոնց՝ Սբ. Գիրքը մտառութեամբ կարդալու արուեստը սորվեցնելով իրենց : Տղայք թող թուղթերը տուն տանին և, եթէ յարմար կը դատէք, հետեւեալներուն նման հարցումներ տուէք անոնց, որպէս զի շարթուան մէջ պատասխանները գտնեն և կիրակի ձեզի բերեն : Պետրոս քանի՞ անգամ տեսաւ Յիսուսը յետ յարութեան : Թովմաս քանի՞ անգամ : Մէկ օրուան մէջ քանի՞ հոգի երկու անգամ տեսան Յիսուսը :

(Յարութեան առտուան դէպքերուն կարգը կատարելապէս որոշ չէ : Սակայն մեկնիչներուն մեծամասնութիւնը կը կարծէ թէ Մարիամ Մագդաղենացի, Յակոբոսի մայրը Մարիամ, Սողովմէ և Յովհաննա առաւօրոսի մայրը Մարիամ, երբ տեսաւ թէ քարը գլորուած է գերեզմանին դռնէն, անմիջապէս երուսաղէմ դարձաւ Պետրոսի և Յովհաննէսի ըսելու համար, թէ միւս կիները գերեզման գացին և պատահեցան հրեշտակին, որ ըսաւ

իրենց թէ Տէրն յարութիւն առաւ և լուր մը տուաւ՝ աշակերտներուն հաղորդելու համար, թէ Մարիամ պարտէզ վերադառնալով տեսաւ իր Տէրը և թէ Յիսուս տեղ մը միւս կիներուն երեցաւ, մինչ երուսաղէմ կը դառնային։)

Դասին Պատմութիւնը

ՆԱԽԱՐԱՆ.— Աշակերտն ի՞նչ է։ Ինչո՞ւ լաւ անուն էր այդ՝ տառնակութիւն համար որ Յիսուսի հետ կեցան, իր հրապարակային գործունէութեան միջոցին։ Ի՞նչ ընել կը սորվէին անոնք։ Ինչո՞ւ ուզեց Յիսուս այսպիսի գործ ընել սորվեցնել անոնց։ Կը կարծէ՞ք թէ Յիսուս երբեք զրկեց զանոնք իրեն համար գործել, մինչ ինք անոնց հետ էր տակաւին։ (Մատ. Ժ. 1-8)։ Յիսուս աշակերտ ունի՞ հիմա։ Ո՞վ են ոմանք այն աշակերտներէն զորս կը ճանչնաք դուք։ Ի՞նչ է «առաքեալ» բառին նշանակութիւնը։ Յիսուսի աշակերտներէն քանի՞նք առաքեալ ըլլալու են։ Առաջին տառնակութեան աշակերտներէն քանի՞նք առաքեալ եղան։ Դուք աշակերտ էք։ (Նայեցէք որ տղայք հասկնան թէ սորվելու անկեղծ փափաքով Աստուծոյ Խօսքն ուսումնասիրող ամէն ոք աշակերտ է։) Ձեզի համար կարելի՞ է առաքեալ ըլլալ։ Ենթադրենք թէ ընտանիք մը ձեր կողմերը դայ և տեսնէք թէ զաւակները կիրականօրեայ դպրոց չեն երթար, ձեր ներսի դիէն չէ՞ք լսեր ձայն մը որ կ'ըսէ, «Պէտք է որ զանոնք կիրականօրեայ դպրոց հրաւիրէք»։ Ի՞նչ պիտի ընէիք։ Ահա առաքեալի գործ կատարելու կերպ մը։ Ամբիկացի նաւաստի մը Ծնունդի օրով կը պարտէր օտար քաղաքի մը փողոցները, երբ պզտիկ աղջիկ մը, ինք ալ Ամբիկացի, տեսաւ զայն։ «Ծնորհաւոր Ծնունդ» գոչելով վազեց անոր քով և տուփ մը շաքար տուաւ Ծնունդի իր նուէրներէն։ Գիտեմ թէ չէ՞ք խորհիր երբեք «առաք-

եալ» համարիլ այդ պզտիկ աղջիկը։ Սակայն անոր սիրալիր այդ գործը միջոց մը եղաւ նաւաստին Բրիտանոսի ծառայութեան բերելու։

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ.— Իրենց Տէրով հաւատարիմ մնացող տասնմէկ աշակերտներուն համար սքանչելի օրեր էին յարութեան յաջորդող օրերը։ Այնքան շատ անգամ երեցած էր Յիսուս իրենց մէջ երբ դռները դոյ կը հաւաքուէին վերնատան մէջ, որ ամէն անգամ կը խորհէին թէ կարելի է կու գայ այսօր։ Այսպէս, կրնանք վստահ ըլլալ թէ, հեղինակէ սա զգացումն ունեցան թէ իրենց հետ էր նոյն իսկ երբ չէին կրնար տեսնել զայն։ Գրեթէ վեց շաբաթ անցած էր Յարութենէն ի վեր։ Տասնմէկ աշակերտները ժողովուած էին վերնատան մէջ, որ սրբալսյր մը եղած էր Տէրով հետ եղած այնքան տեսակցութիւններու պատճառով, և տհա դարձեալ եկաւ ու անոնց մէջտեղ կայնեցաւ։ Չենք գիտեր ամէն ինչ որ այն օրն ըսաւ իր սիրելիներուն, բայց շատ բաներ ըսաւ գործին վրայ զոր կ'ուզէր որ ընեն անոնք։ Փոքր կամ ղիւրին գործ չէր այն զոր Տէրը տուաւ։ Գործին մեծութիւնն ու դժուարութիւնն իսկ կը ցուցնեն թէ Յիսուս իր հետեւողներուն կը վստահի, վստահ չի կ'ըսէ։ «Գացէք բոլոր աշխարհ, ու աւետարանը քարոզեցէք բոլոր ստեղծուածներուն»։ Մատթէոս կը յայտնէ նաեւ պատուէրին կից խոստում մը։ Կարգանք զայն ի միասին (Մատ. ԻԸ. 19, 20)։ Յիսուս վերնատան մէջ իր աշակերտներուն հետ տեսակցելէ ետեւ քաղաքէն դուրս հանեց զանոնք՝ բլուրէն վար իջնելով, Կեղրոն Զօրէն անցնելով և Բեթանիոյ ճամբան բռնելով։ Մինչ սիրով անոնց կը խօսէր ապաւնալով զային վրայ, գիտէին հարկաւ թէ այս վերջին անգամն էր անոր ձայնը պիտի լսէին երկրի վրայ։ Կրնա՞ք խորհիլ թէ ո՞րքան ուշադրութեամբ մտիկ կ'ընէին անոր

չըթուենքէն ելող մէն մի բառի և ո՛րքան յօժար էին ընել ամէն ինչ որ ընել կը խնդրէր իրենցմէ։ Առաջին բանը զոր պարտէին ընել՝ սպասել էր խոստման մը կատարման։ Գործ. Ա. 4,5։ Բայց այդ չէր ամէնը. պարտ էին նաև գործել։ Կարգացէք համար 8։

ԾԱՅՐԱԿԷՑ.— Եկած էին հիմա Զիթնեայի Լեւոն այն կողմ, որմէ կը տեսնուէր Բեթանիա, փոքր այն քաղաքը զոր Յիսուս շատ կը սիրէր, վասն զի հոն կը բնակէին բարեկամներ որ շատ սիրելի էին իրեն և որոնց հետ խաղաղ, երջանիկ շատ ժամեր անցուցած էր։ Հոն կանգ առնելով՝ վեր վերցուց Յիսուս իր ձեռքերը և օրհնեց իր աշակերտները։ Նոյն միջոցին ինք վեր տուեցաւ երկինք և ամպ մը ծածկեց զայն անոնց տեսութիւնէն։

ՎԵՐՋԱՌՈՐՈՒԹԻՒՆ.— Իիչ մը ժամանակ աշակերտները կեցան, դէպ ի երկինք նայեցան այն ամպին որ իրենցմէ ծածկեց իրենց Տէրը։ Ապա երկրպագութիւն ըրին անոր և Երուսաղէմ վերադարձան մեծ խնդութեամբ, և շարունակ տաճարին մէջ էին ու զԱստուած կ'օրհնէին։

ԴԱՍ ԻԸ

ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ ԱՌԱՋԻՆ ՔԱՐՈՋԸ

Ուսման Նիւր.— Գործ. Բ. 1-47։

Առակերտի Ընթերցում.— Գործ. Բ. 1-17, 22-24, 37-43, 46,47։

Ոսկեղէն Համար.— Եւ Պետրոս ըսաւ անոնց, Ապաշխարեցէք, ու ձեզմէ ամէն մէկը թող մկրտուի Յիսուս Քրիստոսի անունովը մեղքերու թողութեան համար, և Հոգւոյն Սրբոյ պարգևը պիտի ընդունիք։ Գործ. Բ. 38։

Ուսուցման Նիւր Առջակից Դասի Համար.— Պենտեկոստէի, «Օրուան Երրորդ Ժամ»ուն և «Քարոզիչ Պետրոս»ի վրայ ծանօթութիւններ Աշակերտներու Գործի Դիրքին մէջ։

ՈՒՍՄԱՆ ՆԻՒԹԵՐ

ՊԵՆՏԵԿՈՍՏԷ

Քրիստոնեայ Եկեղեցիին մէջ Պենտեկոստէն այն օրն է, երբ Սբ. Հոգւոյն հեղումը տեղի ունեցաւ (Գործ. Բ.)։ Երուսաղէմի մէջ բազմութիւններու ներկայութիւնը նշան է այն կարեւորութեան զոր հանուր Հրեաները կու տային այս տօնին։ Եկեղեցիին մեծ տօներէն մին նաև Հրեաները կու տային Յիսուս Քրիստոսի պատարագով ստացեցաւ այս իբրև տարեդարձ Յիսուս Քրիստոսի պատարագով ստացուած հոգեւոր նախախայրիքին։ Մինչև երկրորդ դարուն վերջը Քրիստոնէական ցնծութեան տօն մը դարձաւ այն ժամ ու աղօթքով ծընունդեցան ներկի չէր անոր միջոցին, և մկրտութեան ժամանակ եղաւ ժամանակագէտ։ Հին Տեստաւորութեան ժամանակ Պենտեկոստէն որոշակի կապակցուած էր անխմբ հացի տօնին հետ, Նմանապէս Քրիստոնեայ ժամանակներու մէջ անմեռանալի դարձաւ անոր կախումը Գործի Դասի Զատկական Պատարագէն, որ միջոց եղաւ Սբ. Հոգւոյն պարգևին։ ՃԵՅՄՍ ՀԵՅԹԻՆԵՋ

ՇՐՈՒՄԱՊԵՏԻ ՕՏԱՐԱԿԱՆՆԵՐ

Լեզու. — Մանաւանդ գաւառաբարբառ, քանի որ ներկայ օտարականները ոչ միայն տարբեր լեզուներ կը խօսէին, այլ և նոյն լեզուի զանազան գաւառաբարբառներ: Փախւորացիներն ու Պամփիւլիացիները, զոր օրինակ, Յունարէն կը խօսէին, բայց տարբեր բարբառով: Պարթևները, Մարեբն ու Եղամացիները Պարսկերէն կը խօսէին, բայց գաւառային տարբեր բարբառով:

Գալիլեացիներ. — Ոչ թէ իբրև անուն յարանուանութեան, վասն զի այս անունը ուշ տրուեցաւ Քրիստոնեաներուն, այլ իբրև նշանակ ազգայնութեան: Անոնք մասնաւոր բարբառ մը կը գործածէին, որով կը զատուէին Հրէաստանի բնակիչներէն: Բաղդասեցէք Մարկ. Ժ. 70: Կը մեղադրուէին իբրև իրենց լեզուին ուսումը զանց առնողներ և կը գատապարտուէին քերականական սխալներու և հնչման ծիծաղելի յոռութիւններու համար:

Ասիա. — Ոչ Ասիական ցամաքը, ոչ ալ Փոքր Ասիա: Առաքեալներուն օրով «Ասիա» բառով կը հասկցուէր առ հասարակ Ասիոյ գերհիւպատոսական նահանգը, զիսաւորապէս Պերգամոնի թագաւորութիւնը զոր Հռոմայեցիներուն թողուց Աթաղոս Կ. և իր մէջ էին Լիւդիա, Միւսիա, Բարիա և երբեմն ալ Փախւորիոյ ինչ ինչ մասերը: «Փոքր Ասիա» անունը չէր գործածուեր մինչև մեր թուականին չորրորդ դարը:

Կիւրեքէ. — Լիւբիոյ մէջ Եգիպտոսի արևմտակողմը: ՄԱՐԿ. Ժ. Կ. Ի. Ե. Ը. Թ.

Յաւելուածական Ուսումնասիրութեան Համար Կարդալ

Սբ. Գրոց բառարանի մը մէջ յօդուածներ Գործք Առաքելոցի, Պենտեկոստէի և Պետրոսի վրայ:

Ուրուագիծ Դասին Պատմութեան

ՆԱԽԱՐԱՆ. — Վերաբաղ Գործ. Ա. 4, 5, 8 համարներուն:

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ. — Սբ. Հոգւոյն պարզէր: Յիսուսի

համար վկայելու գործին սկզբնաւորութիւնը:

ԾԱՅՐԱԿՆԵՑ. — Գործոցին արդիւնքը:

ՎԵՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ. — Գործ. Բ. 46, 47:

Ն. Պ. Ա. Յ. Ա.

Յղուց եկեղեցին ու հովիւը կապակցել Քրիստոնեական առաջին ֆառագին ու եկեղեցւոյն հետ, անոր ի նորոյ զգացնել եկեղեցիին առօնութիւնները եւ իր օճորհակալութիւնն յայտնել ալ երախագիտական խօսքերով ու սիրալիւ աւարճներով:

ԴԱՍԻ ՆԵՐԿԱՅԱՅՈՒՄ

Առնչակից Դաս

(Գործոց Բ. Դուլիսը բանալով հարցումներ ըրէք Գործի Գիրքին մէջ յիշուած դէպքերուն վրայ, զորս ամէն ուսանող գիտնալու է: Հարցում առաջին համարին վրայ.) Ի՞նչ էր Պենտեկոստէի օրը: Չեզմէ որոնք կարդացին գոհարանութեան այս տօնին օրէնքը որ կը գտնուի Բ. Օր. Ի. 9. 1-11ի մէջ: (Ջերմապէս գովեցէք այն աղաքը որ կարդացած են այս կամաւոր հատուածը, և հարցուցէք թէ կրնա՞ն արդեօք ըսել այն բաներէն մէկ քանին, որոնց համար գոհութիւն պիտի տային մարդիկ: Եթէ ժամանակ ունիք, լաւ կ'ըլլայ ամէնուն բանալ տալ այդ համարները և իմանալ հոն յիշուած գոհարանութեան պատճառները:)

Երբ Սբ. Հոգին աշակերտներուն տրուեցաւ Պենտեկոստէին օրը, ի՞նչ նոր զօրութիւն տեսան թէ ընդունեցան անոնք: Իրենց երկրէն դուրս քանի՞ տեղեր ներկայացուցիչ ունէին հաւաքուած այդ մարդոց բազմութեան մէջ: (Շատ տղայք անտարակոյս պիտի թուեն 7-11 համարներուն մէջ յիշուած բոլոր անունները և «Տասնըմարներուն մէջ յիշուած բոլոր անունները և «Տասնըվեց» պիտի գրեն իրենց Գործի Գիրքին մէջ: Եթէ այնպէս ըրած են, Ո՛ր է Գալիլեա, Ո՛ր է Հրէաստան, ըսե՛ լով զգացուցէք թէ ասոնք Պաղեստինէ դուրս չեն, և համար 10ը կարդացնելով ցուցէք թէ Լիւբիա և Կիւրենէ

անունովը մեղքերու թողութեան համար, և Հոգւոյն Սրբոյ պարգևը պիտի ընդունիք: Կարդացէք համար 21:

ՎԵՐԱԶՈՐՈՒԹԻՒՆ. — Պետեկոստէին օրը, Քրիստոնէական առաջին քարոզին խօսուելէն ետքը, «անոնք որ արտանց ընդունեցին անոր խօսքերը, մկրտուեցան. ու այն օրը երեք հազար հոգիի չափ աւելցան»: Մարդիկը մէկտեղ կը հաւաքուէին Տէրոջ համար գործելու, անոր վրայ, նաև այն բաներուն վրայ զոր կ'ուզէ որ ընեն իրենք, խօսակցելու, անոր երկրպագելու և ի միասին ուրախանալու համար այն մեծ երջանկութեան պատճառով զոր իր սէրն ու ծառայութիւնը բերած էին իրենց կեանքերուն մէջ:

Այն օրէն ի վեր Պետրոսի նման քարոզիչներ Յիսուսի սիրոյն աւետիսը կը տանին մինչև երկրի ծայրերը: Ամէն ուր որ քարոզիչները կ'երթան, մարդիկ կը սորվին, զԱստուած սիրել և Աստուծոյ ծառայել, և յետոյ եկեղեցիներ կը կանգնեն վասն զի տեղ մը կ'ուզեն, ուր կարնան մէկտեղ խօսակցիլ իրենց Տէրոջ վրայ, սորվիլ այն բաները զորս կ'ուզէ որ ընեն իրենք, պաշտել զինք և ի միասին ուրախանալ այն օրհնութիւններուն համար զորս իր սէրը բերաւ իրենց կեանքերուն մէջ: Ասոր համար կատուցուեցաւ եկեղեցին, ուր կ'երկրպագենք և ուր երջանիկ կ'ըլլանք Աստուծոյ խօսքը սորվելով: Անգամ մը քանի մը մարդիկ նաւաբեկութեան ենթարկուելով իրադաճական Ովկիանոսի մենաւոր կղզի մը ելան: Գիտէին թէ կղզեցիներուն մեծ մասը մարդակեր էին: Ուստի շատ վախցան թէ ծովուն մէջ խեղդուելէ ազատուելով վայրենիներէ պիտի սպաննուին: Ծովախորշին մէջ մտնելու պահուն ոտքի հետքեր տեսան աւազին վրայ, բայց մարդ չէր երեւեր: Նաւաբեկեալներէն մէկն զգուշութեամբ ելաւ ծովափէն վեր ցցուող առանձին ապա-

ռափի մը վրայ: Ծովափին վրայ կեցող մարդը սարսափեցաւ տեսնելով որ իր ընկերն ապառաժին գազաթն հասնելուն պէս համարձակ կեցաւ և իր գլխարկն երեւցուց ուրախութեան աղաղակներով: Քրիստոնեայ եկեղեցի մը տեսած էր հովտին մէջ և գիտցաւ թէ ինք ու բարեկամներն ապահով են: Յիսուսի եկեղեցին միշտ օրհնութիւն է ոչ միայն մեղի համար, այլ և ամբողջ հասարակութեան համար: Վայրկեան մը խոնարհինք մեր եկեղեցիին համար Աստուծոյ փառք տալու և խնդրելու համար որ օրհնէ իր ծառան, մեր հովիւը:

Երկնաւոր Հայր, փառք կու տանք քեզի որ այս եկեղեցին ունինք և կրնանք հոս դալ, միասնաբար գովութիւն և աղօթք մատուցանել ու Քու կամքդ սորվիլ: Օգնէ միշտ, կը խնդրենք, մինչ կը հաւաքուինք հոս սիրով Քեզ պաշտելու և երախտագէտ սրտով Քեզ փառաբանելու համար: Ծնորհէ որ աշխատութեան և գուարճութեան յառաջիկայ շարթուսն մէջ կարող ըլլանք մեր խօսքերով ու արարքներով ի յայտ բերել մեր սէրն առ Քեզ: Օրհնէ մեր եկեղեցիին հովիւը, և անոր զօրութիւն պարգեւէ այն գործին համար զոր ընել կոչած ես զինք: Ամէն:

էին նկարագրով, և Պետրոս միշտ իբրև թարգման կ'երևի: Անձնական առաջնորդութեան այս կէտը կը հաստատուի Պողոսի պատահական մէկ ակնարկութեամբ ի Գաղ. Բ. 9, ուր Յակոբոս (ոչ Ջերեզեան), Կեփաս և Յովնաննէս ասիւներ սեպուած էին: Երուսաղէմի եկեղեցւոյն մէջ, ձ. ՀէՅՍՅԻՆԿՁ:

Յաւելումական Ուսումնասիրութեան Համար Կարդալ

Տաճարին և Յովնաննէս առաքեալին վրայ յօդուածներ Սբ. Գրոց բառարանի մը մէջ:

Մեկնութիւններ Գործ. Գ. և Դ. գլուխներուն վրայ:

Ուրուագիծ Դասին Պատմութեան

ՆԱԽԱՐԱՆ.— Տաճարին դրան քով մուրացողներու նկարագրութիւն:

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ.— Կաղին աղերսը դրամի համար: Բուժումը: Ժողովրդին վրայ ազդեցութիւնը: Պետրոսի բացատրութիւնը հրաշքին վրայ: Առաքեալներուն ձերբակալումը: Ժողովը և իր պատուէրը:

ԾԱՅՐԱՎԷՏ.— Համար 19 և 20:

ՎԵՐՋԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆ.— Առաքեալներուն արձակումը: Իրենց ազօթքը քաջարտութեան համար:

Ն Պ Ա Ց Ա Լ

Գերստնէական հերոսութեան զաղափարականը հերկայացնել: Յուցնել քէ աւեաւանին առաջին անգամ բարգուշելն ի վեր Յիսուս միտ հերոս հեռեւորներ ունեցած է: Յղայոց օգնել ու հետեւն քէ իրենց ալ կարելի է հերոս ըլլալ իրաւունքի եւ արդարութեան համար, եւ առաջնորդել զանոնք՝ աղօթել զօրութեան եւ բաջարութեան համար:

ԴԱՍԻ ՆԵՐԿԱՅԱՅՈՒՄ

Առնչակից Դաս

(Այս և յետագայ դասերուն մէջ շատ ակնարկութիւններ կան այլեայլ տեսակ պատիժներու և հալածանքներու: Այսպիսի բաներու նկատմամբ Հրեաներու սովորութիւններն այնքան տարբեր էին Հռոմայեցիներու և ուրիշ հիթանոս ազգերու սովորութիւններէն որ, շփոթութեան տեղի չտալու և դասերը տղայոց աւելի հասկանալի դարձնելու համար, լաւ պիտի ըլլայ անոնց հետ խօսակցիլ Ամերիկայի պատժական դրութեան վրայ և զայն բաղդատել Հրեաներու և ուրիշ ազգերու կողմէ առաքեալներու օրով դործադրուած պատիժներուն հետ: Ամերիկայի մէջ բաց ի մարդասպանութենէ ամէն ուրիշ ոճրի միակ պատիժը բանտարկութիւն է՝ ոճրի ծանրութեան համեմատ կարճ կամ երկայն պայմանաժամով: Նահանգներն իրենց յատուկ օրէնքներ ունին այս մասին, և կը պատահի որ մինչ այսինչ նահանգներուն մէջ սպանութեան պատիժը մահ է, ուրիշ նահանգներու մէջ ցկեանս բանտարկութիւն է: Հարկաւ Քրիստոնեայ երկրի մը պատժական օրէնքը ունի տեսակ տանջանք չարամաղրեր: Հրեաներուն մէջ մահապատիժը քարկոծում էր, և կը տրուէր տանջութ տարբեր յանցանքներու համար, որոնց մին Շաբաթի եղծումն էր: Կոճղ (թօմ-րուզ) կը դործածուէր, բայց գաւազանով ու խարազանով ծնծել ու ձաղկել՝ պատժի ընդհանուր ձևեր էին և շատ ալ խիստ: Անտարակոյս պիտի զարմանան տղայք, երբ իմանան թէ այլսարհի վրայ աղք մը եղած է որ երբ իմանան թէ այլսարհի վրայ աղք մը եղած է որ պանի հակողութեան տակ խիստ արդելափակման արդի իմաստով բանտարկումը երրայական վաղեմի օրէնս-

դրութեան մէջ ծանօթ տեղ մը չունէր իբրեւ ոճրագործութեան պատիւ:» (Հէյսթինկզ): Նոր կտակարանի օրերուն՝ Հրեաները քանի մը բանտ ունէին, հաւանօրէն Հռոմի բանտերուն նման, ինչպէս Մաքերոսի բանտը, ուր Յովհաննէս Մկրտիչ արգելադրուեցաւ: Բայց առնօրէն բացառութիւն էին, և բանտ քիչ անգամ կը գործածուէր Հրէից մէջ և միայն իբրեւ վայր առժամայ սպասման: Պետրոս և Յովհաննէս պահպանութեան յանձնուեցան զիչեր մը, բայց միայն սա պատճառով որ կաղին բուժումը այնչափ ուշ ժամանակ գործուեցաւ որ ձերբաւկալուածներուն հարցաքննութիւնը չէր կրնար կատարուիլ մինչև հետեւեալ առաւօտ, վասն զի օրէնքը կը տրամադրէր ամէն հարցաքննութիւն ցերեկ ժամանակ կատարել: Հռոմայեցիները բանտարկութեան պատիւ կու տային իր բոլոր յոռեզոյն ձեւերով և շատ տեսակ տանջանքներով: Կը գործածէին նաև մահապատժի շատ միջոցներ, որոնց ամենատոսկալներէն մին էր խաչելութիւն:)

Կրնաք հասկնալ թէ Պետրոս և Յովհաննէս ի՞նչ վտանգի կը դիմէին, երբ յանդգնեցան կաղը բուժել տաճարին գաւթին մէջ, գործածելով անուն մը որ տակի էր հոն գերիշխող Դպիրներուն ու Փարիսեցիներուն: Առաքեալները գիտէին թէ կրնային գաւազանով գանակոծուիլ կամ ձաղկուիլ ահաւոր փոկերով, որոնց մէջ երկաթի կամ ոսկրի կտորներ կը կապուէին: Գիտէին թէ քահանաներուն զայրոյթը կրնար մահ բերել անոնց ղեմադրել յանդգնողներուն: Ինչո՞ւ Պետրոս և Յովհաննէս կարեւորութիւն տուին կաղին աղերսին: Ինչո՞ւ չը գացին աղօթաւայրը և հոն երկրպագելով չգարձան տուն՝ ազատ մնալով այդպէս ամէն վտանգէ և նեղութիւնէ:

Պատիւն Պատմութիւնը

ՆԱԽԱԳԱՆ.— Ենթադրենք թէ երրուադէմ ենք և Գեղեցիկ Դրան քով կեցած, առաւօտուն կանուխ, աղօթքի առաջին պահէն առաջ: Գաւթին ի վար նայելով կը տեսնենք որ կու գայ խաժամուժ ամբոխ մը: Ոմանք կոյր են և իրենց ձեռքերը կ'երկարեն՝ ճամբան գտնելու համար: Ոմանք կաղ են և գալթ ի գալթ կը քալեն դժուարաւ գաւազանի կամ անթացուպի օգնութեամբ: Ոմանք հիւսնող և թշուառ են այն աստիճան որ չեն կրնար քալել ընտ և իրենց բարեկամներէն կը տարուին: Հետզհետէ կը մօտենան և իւրաքանչիւրը տեղ մը կը գտնէ զրան մօտ, կը նստի կամ կը պուկի որպէս թէ հոն պիտի հաստատուի այն օրը: Ի՞նչ կը նշանակէ այս ամէնը: (Սօսակցութեան միջոցին երեւան բերէք սա կէտը թէ բոլոր այսպիսիներն ստիպուած էին մուրալ այդ օրերը, վասն զի չէին կրնար ուրիշ կերպով ճարիլ իրենց ապրուստը, և հիւանդանոց չկար հիւանդներու և թշուառներու համար, ոչ ալ դպրոց կոյրերու համար ինչպէս կայ հիմա:)

Գացին ուրեմն տաճարը, ինչպէս հիմա կ'երթան եկեղեցիները, վասն զի զԱստուած պաշտողներն են որ ամէնէն աւելի կը գլխան և կ'օգնեն զժախտներուն:

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ.— Այսպէս պատահեցաւ որ Պետրոս և Յովհաննէս տաճարը գացին աղօթքի ժամուն: Մարդ մը որ մուրալու համար գիչերայն հոն տարուած էր իր բարեկամներուն օգնութեամբ խօսեցաւ անոնց: Ի՞նչ ունէր այդ մարդը: Ո՞րքան ժամանակէ ի վեր կաղ էր: Ի՞նչ ըսաւ անոր Պետրոս: (Գործ. Գ. 6:) Ի՞նչ ըսաւ մարդը: Ի՞նչպէս յայտնեց իր ուրախութիւնը: Ի՞նչ խորհեցան մարդիկ երբ տեսան թէ կը քալէ: Կարդանք քիչ մը ինչ որ Պետրոս ըսաւ անոնց (համար 11-16):

Ապա առաքեալն ըսաւ թէ ինք վստահ է թէ իրենք տգիտութեամբ ըրին ինչ որ ըրին, և թէ, եթէ ապաշխարեն, իրենց մեղքը պիտի ջնջուի և պիտի կրնան բաժին ունենալ այն օրհնութենէն որ Աբրահամու խաւածացուեցաւ, երբ Աստուած ըսաւ. «Երկրի բոլոր ազգերը քեզմով պիտի օրհնուին»: Երբ Պետրոս այս խօսքերն արտասանեց, Դավիթներն ու Սաղուկեցիները և տաճարին իշխանը երեցան: Կը կարծէին անոնք թէ Յիսուսը մեռցնելէ ետեւ այլ ևս պիտի չնկողուին անոր վարդապետութիւններէն: Բայց ահա կը լսեն թէ անոր անունը կը յեղեղուի տաճարին դռնէն ամէն կողմը իրրեւ անունը Մէկուն, որու զօրութեամբ ի ծնէ կոյր մը բուժուած է: Քահանաներն ինչ ըրին Պետրոսի և Յովհաննէսի: Քանի՞ Բրիտանեայ կար երուսաղէմի մէջ Պենտեկոստէի օրուան կրեկոյին: Քանի՞ Բրիտանեայ կար այն օրը մինչ Պետրոս ու Յովհաննէս բանալին մէջ էին: Ի՞նչ պատահեցաւ հետեւեալ օրը: (Աշակերտներէն քաղեցէք պատմութեան կէտերը: Կարդացուցէք Գործ. Դ. 11, 12 և ըսել տուէք Ոսկեղէն համարը: Տղայոց պատմել տուէք ինչ որ Հրէից Ժողովին անդամներն ըսին թէ պիտի ընէին այն մարդոց:)

ՄԱՅՐԱՊԵՏ. — Երբ Պետրոս ու Յովհաննէս վերստին ներս կանչուեցան ու իրենց պատուիրուեցաւ որ այլ ևս չխօսին կամ չքարոզեն Յիսուսի անունով, ի՞նչ պատասխան տուին անոնք: (Համար 19, 20).

ԱՆՔԱՆՈՐՈՒԹԻՒՆ. — Իշխանները պիտի ուզէին սպառնալիքէ աւելին ընել առաքեալներուն, բայց քանի որ հոն կը կենար կաղը և բոլոր մարդիկ կ'աւախանային անոր բուժման համար, զոր ոչ ոք կրնար ուրանալ, չհամարձակեցան պատժել երկու մարդիկը և արձակեցին զանոնք: Յայնժամ Պետրոս ու Յովհաննէս փու-

թացին իրենց ընկերներուն մօտ որ հաւանօրէն վերնատունն էին: Ի՞նչ կը կարծէք թէ միւսները կ'ընէին մինչ Պետրոս ու Յովհաննէս այդպիսի վտանգի մէջ էին: Երբ Պետրոս ու Յովհաննէս հասան ու պատմեցին բոլոր ըսուածներն ու գործուածները, օգնութեան և սփոփանքի համար զիմեցին իրենց Տէրոջ, որ ըսած էր. «Ահա ամէն օր ես ձեզի հետ եմ»: Զէյք սպասեր որ աղօթեն անոնք որպէս զի չհալածուին իրենց թշնամիներէն: Այդ էր անոնց աղօթքին մէկ մասը: Կարգանք բուն անոնց խօսքերը 29, 30 համարներուն մէջ: Ի՞նչ եղաւ պատասխանը: (Համար 31:) Քահանաներն ինչ ձեռք բերին իրենց սպառնալիքով: Ոչինչ, վասն զի իրենց գործն էր Տէր Յիսուս Բրիտանի հոգեով զօրացած հերոսներու հետ, և այդ հերոսները շարունակեցին խօսիլ այն բաները զորս տեսած ու լսած էին և համարձակ քարոզել Աստուծոյ կօքը: Եւ այն օրէն հետէ աշխարհի վրայ միշտ գտնուած են Յիսուսի ճշմարիտ հետեւողներ որ յանձն կ'առնեն զրկումներ, նեղութիւններ, հալածանքներ և ամէն տեսակ վտանգներ ու մահուան կուրծք կու տան հազար անգամ որպէս զի աւետարանը քարոզեն խօսքով ու գործով: Կը յիշէք ինչ որ ձորձ կէզլի Մըքայ ըրաւ, երբ իրեն հրամայուեցաւ աւետարանը չքարոզել Սին-քանկի և Պանկ-քանի մէջ: Ինք, Պետրոսի և Յովհաննէսի նման, Յիսուսի հոգին առած էր և պատասխանեց. «Ամէն օր աւետարանը պիտի քարոզեմ քաղաքին փողոցներուն մէջ»: Եւ քարոզեց, կարեւորութիւն չտալով հալածանքի սպառնալիքներուն:

Մանչեքու և աղջիկներու հնա՞ր է այն հերոսութիւնն ունենալ զոր այս մարդիկն ունէին: Դուք զըժուարին կը գտնէ՞ք պաշտպան կանգնիլ այն բաներուն որ ուղիղ են և ճշմարիտ: Պետրոս ու Յովհաննէս ի՞նչ-

պէս ստացան այն զօրութիւնը որ իրենց կարելի դարձուց այնքան անյողդողդ կանգնիլ Յիսուսի համար: Զեր կրկնաւոր Հայրը ձեզի ալ զօրութիւն կու տայ, եթէ խնդրէք իրմէ:

(Տղայոց տուէք սա աղօթքը և պատուիրեցէք սորվիլ ու գործածել զայն: Մըքայի դասին հետ տրուեցաւ այս՝ վեց ամիս առաջ: Բայց կարելի է որ ոմանք այն ժամանակ սորված չըլլան, իսկ անոնք որ սորվեցան կարելի է որ մոռցած ըլլան, եթէ ստէպ չգործածեցին զայն:)

Երկնաւոր Հայր, ըրէ զիս ուղիղի հաւատարիմ և անսասան հետեւող: Կարող ըրէ զիս դժուարին գործեր կատարել և արժանի՝ դժուարին գործերու կոչուիլ: Պատենութիւն տուր որ բարիք ընեմ ամէն օր: Միշտ պատրաստ և յօժար ըլլամ օգնել ուրիշներու, նոյն իսկ երբ հարկ ըլլայ զոհողութիւն կրել: Տուր որ երբեք չը դադրիմ ընելէ ինչ որ պարտ է ընել: Ամէն:

ԴԱՍԼ

ՍՏԵՓԱՆՈՍ ՆԱԽԱՎԿԱՆ

Ուսման Նիւր. — Գործ. Զ. 1-է. 59:

Առաքելութիւն Ընթերցում. — Գործ. Զ. 2-15, է. 51-59:

Ոսկեղէն Համար. — Մինչև ի մահ հաւատարիմ եղիր, ու քեզի կենաց պատկը պիտի տամ: Յայտ. Բ. 10դ:

Ուսուցման Նիւր Առնչակից Դասի Համար. — «Աստուածորդին կ'երթայ կռուի:»

ՈՒՍՄԱՆ ՆԻՒԹԵՐ

Ստեփանոս

Ստեփանոսի ուղերձն ու մահը կը յատկանշեն Քրիստոնէութեան փոխանցումը Հրէական իր վաղնջական ձևէն դէպ իր տարածումը հեթանոսներու մէջ: Պետրոս Քրիստոնէութիւն քարոզեց իրեն լրումը մարգարէութեան: Ստեփանոս Քրիստոնէութիւն քարոզեց իրեն նպատակակէտը Երրայական պատմութեան: Սակայն մինչ Ստեփանոս կ'ըսէր թէ Քրիստոնէութիւնը չկրնար սահմանափակուիլ Հրէութեան մէջ, չպարզեց, ինչպէս յետոյ պարզեց Պօղոս, անոր կողմէն հեթանոսներու մասին կամ անոր ազատումը Հրէական իր շրջակայէն, միայն հաւատքով փրկուելու վարդապետութեամբ: Հետեւաբար Ստեփանոս կը ներկայացնէ Հրէականն ու Հրէական Քրիստոնէութեան փոխանցումի շրջանը: Բաց աստի, Ստեփանոսի նահատակման յաջորդող հալածանքը պատճառ չղաւ աշակերտներու ցրուումին և առով ծաւայեց աւետարանի տարածման մինչև Սամարիա և յետոյ ուրիշ հեթանոս երկիրներ: Ստեփանոսի անձնական նկարագիրն ալ շատ գեղեցիկ էր: Իբրև մարդ «հաւատքով ու Հոգւով Սրբով լեցուն» էր (Զ. 5) և իբրև քարոզիչ «հաւատքով ու զօրութիւնով լցունած» (համար 8): Ատեանին առջև անոր թշնամիները լանոր երեսը հրեշտակի երեսի պէս տեսան (համար 15) և անոր վերջին խօսքերն եղան, «Տէր, այս մեզքը մի սեպեր անոնց» (է. 59): ձ. Տ. ՏէՅՎԻՍ

Գ. — Ը. գլուխները, որ իբր չորս տարւոյ շրջան մը կը ծածկեն, միմիայն կ'զբաղին Երուսաղէմի եկեղեցւոյն հաստատմամբ, այսինքն

առաքելներուն յատկացուած գործին առաջին մասով (տես Ա. 8)։... Այդ շրջանին գէպի վերջերն, հաւանորէն Յ. Տ. 36, կը կարգաւք ներքին խռովութեան մը վրայ որ Հելլենացի Հրեաներէն ծագեցաւ և նշան էր թէ դեռ ուրիշ նեղութիւններ պիտի ծագէին, եթէ եկեղեցին աւելի յառաջանար։ Այս անգամ շատ նուաճուեցաւ առաքելներուն իմաստութեամբ և եկեղեցւոյ կազմակերպութեան մէջ կարեւոր դարգացման մը առիթ եղաւ։ Եթէ սարկաւազ բնորոշեցան, պաշտօնէութեան նոր կարգ մը։ Անոնց անունները կը ցուցնեն Հելլենական ծագում, բայց իրենց պարտականութիւններն հաւանորէն ամբողջ համայնքին կը վերաբերէին և լոկ արտաքին գործերու չէին յատկացուած։ Մին նշանաւոր եղաւ առաջին և ժրագոյն միսիոնարներուն մէջ (տես Ը. 5 և ԻԱ. 8)։ Ուրիշ մը, Ստեփանոս, առաջին կը հանդիսանայ հաւատքի հերոսներուն մէջ — կրելով անուն մը [պատկաւոր] որ, ինչպէս շատ սովորական է թէ՛ որբալան և թէ՛ աշխարհիկ պատմութեան մէջ, մասնաւոր կիրպով կը պատշաճի առաջին Քրիստոնէին որ մարտիրոսութեան պատկը կրեց։ Այդ մեծ սուրբին հարցաքննութիւնն ու ուղերձը, մահն ու վերջին խօսքերը ուշադրութեամբ գրի առնուած ըլլալու են, քանի որ ստուգիւ Սբ. Ղուկասէ գրուած են անսովոր բնամով։ Ոչ ալ կարելի է երբեք տարակուսիլ թէ ան իր տեղեկութիւնն անոնց մասին քաղեց ուղղակի ականատես վկայ Սբ. Պողոսէ, որ իր ուղերձներուն ու թուղթերուն մէջ քանիցս կը յիշեցնէ և կ'արձագանգէ ուղերձին գլխաւոր կէտերը։ Սբ. Ստեփանոսի մարտիրոսութիւնն ամենայն հաւանականութեամբ տեղի ունեցաւ Պենտեկոստէի տօնէն քիչ յետոյ, այսինքն յամի Տեսան 37 Մայիսի սկիզբները։ Այդ միջոցին Հռոմայեցի կուսակալ չկար Հրեաստանի մէջ։ Պիղատոս պաշտօնանկ եղած էր Յ. Տ. 36ի վերջերը և անոր յաջորդը չհասաւ մինչև որ Անանոսի հինգ որդիներէն մին, Թէոփիլոս, քահանայապետ եղաւ Յ. Տ. 37ի Պենտեկոստէի մօտերը։ ՔէՆՈՒ Յ. Ս. ՔՈՒՔ

Երբայեցի Մարգարէներուն վերջը

Սովոր ենք Յովհաննէս Մկրտիչը երբայեցի մարգարէներուն վերջինը կոչել, բայց Ստեփանոս էր վերջինը և խօսեցաւ, ինչպէս Երեմիա պիտի խօսէր, նոյնքան տկնարկելով Իսրայէլի պատմութեան նախորդ գէպերուն, նոյնքան ծանրանալով ազգին անբուժելի մեղաւորութեան վրայ, նոյնքան անտարբերութիւն ցուցնելով հանդէպ տաճարին նուիրականութեան և նոյնքան աներկիւղութիւն հանդէպ մահուան։ Սակայն Ստեփանոսի զօրութիւնն ամբողջովին Յիսուսի զօրութիւնն է։

Ստեփանոս՝ մարգարէն է Նոր Մեսիային, և Մեսիան Ստեփանոսի համար է ամէն ինչ որ տաճարն է կամ կը նշանակէ Ստեփանոսի հաւանակորդներուն համար։ Ճ. ԵՏԸՄ ՍՄԻՔ

Յեղ

Ստեփանոսի քարկոծման տեղը կը ցուցուի իր անունը կրող դռաէն քիչ մը հեռու։ Դաս ԻԷ.ի պատկերն առնուած է այն տեղէն, ուր քարկոծումն եղած է, կ'ըսուի։ Հարկաւ բոլորովին ստոյգ չէ թէ այդ է բուն տեղը, բայց ատկէ շատ հեռու չկրնար ըլլալ։ Այս դասին յատուկ պատկերը կը ցուցնէ արտաքին կողմը Սբ. Ստեփանոսի Իրան, որով փաղեմի անունն էր Յեղերուն Դռաը։

Յաւելուածակաւն Ուսումնասիրութեան Համար Կարդալ

Գործը Առաքելաց գիրքին ներածութիւնը ունէ մեկնութեան մէջ։ Ստեփանոսի վրայ յօգուած մը Սբ. Կրօն բաագիրքի մը մէջ։

Ուսումնասիրութեան Պատմութեան

ՆԱԽԱԳԱՆ. — Զանազան տեսակ գործեր որ կատարուելու են ամէն եկեղեցիի մէջ։

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ. — Հարցումներ ընել թէ ինչո՞ւ տառք-կաշնկերն օգնականի պէտք ունէին։ Հարցումներ նաեւ Ստեփանոսի պատմութեան վրայ մինչև Գործ. Զ. 15։ Ստեփանոսի հաւատարիմ վկային պատմութիւնը և անոր տեսիլը փառաւորեալ Տէրոջ։

ԾԱՅԲՈՒԿԷՏ. — Ստեփանոսի քարկոծումը և անոր աղօթքն իր թշնամիներուն համար։

ՎԵՐՋԱՆՈՐՈՒԹԻՒՆ. — Ստեփանոսի մահը։ Գործ. Բ. 2։ Ոսկեղէն համար։

Ն Պ Ա Տ Ա Կ

ՆՈՒԷՆ ԵՆԵԿԱՅԱԳՆԵԼ Քրիստոնէական հերոսութեան զաղափարականը։ Ցուցնել թէ զայն կրնան բոլոր Քրիստոնէական հերոսներուն հետեւիլ սիրոյ եւ անճնազոհութեան նոյն հոգին ցուցնելով իրենց աւօրեայ կեանքին մէջ։ Անոնց փափաք երեւելի Քրիստոնէական հերոս ըլլալու եւ աղօթելու որ բարի զինուոր ըլլան Աստուծոյ Որդւոյն բանակին մէջ։

ԴԱՍԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Առնչակից Դաս

Տղայոց հետ խօսեցէք երգին առաջին տան իմաստին վրայ: Խօսեցէք Բրիտանիական դրօշին վրայ, որ ձերմակ է և կարմիր խաչ ունի մէկ անկիւնը կապոյտ յատակի վրայ: Տղայոց կարդալ տուէք Մատ. Ժ. 24, հասկնելու համար թէ Յիսուս երբեք չըսաւ թէ զիւրին է իրեն հետեւիլ: Ինք հերոսներ ուզեց այն տեսակէն որ կրնան ցաւերու յաղթել, համբերութեամբ կրել ինչ ծանր բան որ հարկ ըլլայ կրել և քաջաբայ կատարել Տէրոջ գործը, ինչ վտանգներու ալ տառջնորդէ: Հարցում ըրէք երկրորդ տան վրայ և թող աղայք բառերուն իմաստը գտնեն Սբ. Գիրքին մէջ իրենց կարգացածէն, եթէ արդէն իսկ չեն գտած: Եթէ զանց ըրած են Գործի Գիրքին մէջ նշանակուած իրենց ընթերցումները, կարդացուցէք Գործ. է. 54-59, որոնք պիտի բացատրեն Ստեփանոսի նահատակման ակնարկութիւնները որ կան երգին մէջ: Կարդացուցէք երգին երրորդ տունը, և ըսէք աղայոց թէ Յակոբոս «ընտելորին սուրին» ընդհարեցաւ, վասն զի երուսաղէմի մէջ գլխատուեցաւ Հերովդի հրամանով և տառնեկութիւն մէջ առաջինն եղաւ երկինք գացող: Շատ չենք գիտեր թէ միւսներն ինչ մահով մեռան երկրի վրայ: Կ'ըսուի թէ Պետրոս խաչուեցաւ, և հաւանորէն ուրիշներ նահատակուեցան մէյմէկ կերպով, բայց, նահատակուած ըլլաւ թէ ոչ, գիտենք թէ անոնք իրենց կեանքերը տուին Տէրոջ գործին: Չորրորդ տունը կը յիշէ հազարաւոր այրեր, կիներ, մանչեր ու աղջիկներ որ իրենց կեանքերը տուին Տէրոջ ծառայութեան և հիմա երկնից մէջ կ'ուրախանան բոլոր այն դժուարին բաններուն համար զորս կրեցին երկրի

վրայ: Կարդանք ինչ որ Սբ. Գիրքը կ'ըսէ այնպիսիններու վրայ որ երկնից բարձունքն հասան վտանգի, ցաւի և տանջանքի մէջէն (Յայտ. է. 13-17):

Պատիւն Պատմութիւնը

ՆԱԽԱԿԱՆ.— (Տղայոց խօսեցէք ձեր եկեղեցիին և այն բոլոր գործերուն վրայ որ կը կատարուին անոր հետ — միսիոնարական ընկերութիւններուն, Կիրակնօրեայ դպրոցի և դեռատիներու ընկերութիւններուն վրայ: Նոյն իսկ ժամկոչին գործը պէտք է յիշել: Հարցուցէք թէ ինչ է հովուին գործը: Եւ մի թողուք որ խորհին թէ կիրակնօրեայ քարոզութիւնը կը ներկայացնէ անոր պարտականութիւններուն սկիզբն ու վախճանը: Յուցէք թէ սրբան տարբեր կ'ըլլայ եկեղեցին և սրբան քիչ գործ կ'ընայ կատարել, եթէ միայն հովիւը գործէ անոր համար: Ըսէք թէ քանի անգամ ունի ձեր եկեղեցին, և ապա հարցուցէք թէ քանի անգամ ունէր երուսաղէմի Բրիտանիական առաջին եկեղեցին այն ժամանակ երբ Պետրոս ու Յովհաննէս կաղ մարդը բժշկեցին:) Հարկաւ այն նոր եկեղեցիին մէջ չունէին այն ամէն տեսակ գործերը որ հիմա կը զանուէին եկեղեցիին մէջ: Սակայն որովհետեւ Տէր Յիսուս Բրիտանիական եկեղեցին էր, անգամները կը փափաքէին իրարու օգնել և մնաւել մը ունէին, որմէ դրամ կու տային զանազան կարօտաւորներու:

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ.— Ո՞վ հոգ կը տանէր որ աղքատներու օգնութիւն արուէր: Ինչ էր առաքեալներուն ամենակարեւոր գործը: Իրօք անոնց համար լաւ էր ջանալ եկեղեցւոյն ամբողջ գործը կատարել: Ինչ թեկադրեցին որ եկեղեցիին անդամներն ընեն: Փանի մարդ որոշուեցաւ աղքատներու նպատին հոգ տանելու համար: Բացաւ աղքատներու հոգ տանելու համար Սբ. Գիրքին մէջ Գործ. 2. գլուխը, նայեցէք ձեր Սբ. Գիրքին մէջ Գործ. 2. գլուխը, նայեցէք համար 5ին և ըսէք թէ ինչ կ'ըսուի հոն Ստեփանոսի

համար, կը կարծէ՞ք թէ հաւատքով ու Հոգւով Սրբով լեցուած մարդ մը պիտի ուզէր քարոզել ու սորվեցնել, ինչպէս և ընել միւս գործը որու զինք կոչած էր եկեղեցին: Ի՞նչ կ'ընէր: (Համար 8:) Կը խօսէր նաև ժողովարաններուն մէջ, և Հրեաներէն ոմանք որ չէին հաւատար Ստեփանոսէ քարոզուած աւետարանին՝ կը վիճէին անոր հետ: Համար 11ի մէջ «հրապուրեցին» ի՞նչ կը նշանակէ: Ասոնք ի՞նչ ըրին Ստեփանոսի: Ուստի Ստեփանոս իր ազգին ատենին ներկայացաւ, և հոն արիւարար ու համարձակ ըստ իր զրպարտիչներուն շատ բաներ որ ճշմարիտ էին և զոր սակայն չէին ուզեր լսել: Ըսաւ թէ, ինչպէս ժամանակաւ իրենց հայրերն հարածած ու սպաննած էին Արդարին դալուն վրայ խօսող մարդարէները, նոյնպէս իրենք հիմա մատնեցին ու սպաննեցին Մեսիան: Այս խօսքերը զայրացուցին քահանաներն ու իշխանները, բայց Ստեփանոս չտեսաւ անգամ անոնց ատելալիւս նայուածքն ու սպաննական շարժումները, վասն զի վեր կը նայէր: Աստուծոյ ձեռքը վերցուցած էր երկինքը տեսութենէ ծածկող քողը, և Ստեփանոս գեղեցիկ քաղաքին նայելով տեսաւ անող փառքը և Յիսուսը Աստուծոյ աջ կողմը նստած: Ամէն ուրիշ բան անյայտացաւ անոր առջև: Ստեփանոս, պատմը մը մոռնալով իր թշնամիները և երկրային ամէն բաներ, գոչեց. «Ահա կը տեսնեմ երկինքը բացուած, ու Որդին մարդոյ Աստուծոյ աջ կողմը կայնած:»

ԾԱՅԲԱՆՈՒՄ. — Այս խօսքերուն վրայ ատենին կատաղութիւնն ամէն սահման անցաւ: Ստեփանոսի վրայ խոյանալով հանեցին զայն քաղաքէն դուրս ու քարկոծեցին: Նման Տէրով զոր կը սիրէր ու կը պաշտէր, Ստեփանոս իր մահացու ցաւերուն մէջ աղօթեց զինք քարկոծողներուն համար, ըսելով. «Տէր, այս մեղքը մի

սեպեր տաննց:» Ապա «Տէր Յիսուս, ընդունէ իմ հոգիս,» ըսելով ննջեց երկրի վրայ և արթնցաւ այն օթեւանին մէջ զոր Տէրը պատրաստած է զինք սիրողներուն համար:

ՎԵՐԱԴՈՐՈՒԹԻՒՆ. — Ի՞նչ է մեր երգին երկրորդ տան վերջին տողին հարցումը: «Ո՞վ պատրաստ է նահատակուել Ստեփանոսի պէս,» կ'ուզէ՞ ըսել: Ոչ, այլ, «Ո՞վ ունի Ստեփանոսի հոգին, Յիսուսի սէրը որ մարդուս եռանդ կու տայ ամէն օր ծառայելու անոր: Ո՞վ այնչափ հաւատարիմ է Յիսուսի որ ուղիղին ծառայէ ամէն գնով և ըլլայ հաւատարիմ մինչև ի մահ: Ո՞վ իր սրտին մէջ այնչափ սէր ունի որ կը յօժարի ներել իր ամէնէն ոխերիմ թշնամիներուն:» Ասոնք են որ կը հետեին Ստեփանոսի շաւղին, ու մեծերու և փոքրերու, աչերու և կիներու այն աղնիւ բանակին, որ դարերու մէջէն ելան երկնից ցից բարձունքը վտանգներու, տանջանքներու և ցաւերու մէջէն: Ըսենք մէկտեղ երգին վերջին երկու տողերը, իւրացնելով անոնց աղօթքը:

«Մեզի ալ, Տէր, տուր այն շընորհք

Երթալ քու կռուէն:»

ԴԱՍ ԼԱ

ՓԻԼԻՊՊՈՍԻ ԺԱՄԲՈՐԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ուսման Նիւր . — Գործ . Ը . 1-40, ԻԱ . 8

Առաւելեալի Բնութեան . — Գործ . Է . 58, Ը . 1-17, 25-40, ԻԱ . 8 :

Ոսկեղէն Համար . — Ինծի համար վկաներ պիտի ըլլա՞նք
Երուսաղէմի մէջ և բոլոր Հրէաստանի ու Սամարիայի
մէջ ու մինչև երկրի ծայրերը : Գործ . Ա . 8 ք :

Ուսուցման Նիւր Առնչակից Դասի Համար . — Աշխարհա-
գրական դաս Պաղեստինու տեղերուն ու նահանգ-
ներուն վրայ :

ՈՒՍՄԱՆ ՆԻՒԹԵՐ

Փիլիպպոս

Մին էր այն եօթնէն զորոնք Երուսաղէմի առաջին Քրիստոնեայ
Եկեղեցին ընտրեց աղքատներու և որբուարներու ողորմութիւն մա-
տակարարելու համար (Գործ . Զ . 4, 5) : Այդ պաշտօնը ժամանակ մի
վարելէ ետե նուիրուեցաւ միսիոնարական գործի, որ Ստեփանոսի մա-
հէն ետքն սկսաւ : Իր առաջին աշխատութիւնը Սամարիայի մէջ եղաւ
(Գործ . Ը . 4, 5) : Այս եղաւ Հրէական կրօնի սահմաններէն դուրս
Քրիստոնէական նոր հաւատքին համար առնուած առաջին քայլը :
Դաշտն ընդարձակելու այս ձեռնարկին երկրորդ քայլն առաւ Փիլիպ-
պոս՝ Եթէօվայի ներքինին մկրտելով (Գործ . Ը . 24—40) : Վերջապէ-
քնաց հաստատուեցաւ Կեսարիոյ կողմերը, Միջերկրականի եզերքը,
ուր Պօղոս գտաւ զայն և հիւրընկալուեցաւ անոր տունը (Գործ . ԻԱ . 8) :
Այնուհետեւ անոր մնացեալ կեանքին վրայ որոշ աւանդութիւն մի
չկայ, թէև ընդհանրապէս կը կարծուի թէ բնական մահով մեռաւ
Թրաղէսի (Կիւզէլ Հիսար) մէջ : Տ . Ք . ԿԻԼՄԸՆ

Սամարիոյ Մէջ Վկայութիւն

Երուսաղէմէ փախչող վկաներէն ոմանք կանգ չառին մինչև Թ
հեաւոր տեղեր հասան (Գործ . Թ . 2, ԺԱ . 19) : Հեղինակն իր ուշադ-

րութիւնը կը կեդրոնացնէ այնպիսի մը վրայ, որու գործը շահեկան էր
վկայութիւնը լսողներու շրջանակն ընդարձակել սկսելուն համար :
Սամարիոյ մէջ կատարուած գործն աւելի լայն գործունէութեան մը
սկզբնաւորութիւնն եղաւ, սակայն միայն սկզբնաւորութիւն, վասն զի
Սամարացիները, թէև սաստիկ ատելի էին Հրէաներուն (տես Յովհ . Գ .
9), Թալմուտի մէջ կարծես մանաւանդ կես-Հրեայ կամ կէս-հաւատա-
ցեալ կը նկատուին քան հեթանոս կամ օտարական : Անոնք Հրէական
արիւն կը կրէին իրենց երակներուն մէջ, Կարգացէք անոնց ծագման
պատմութիւնը Գ Թագ . ԺԷ . 23 — 33ի մէջ : . . . Այս Փիլիպպոսը
նոյն անունը կրող առաքեալն էր թէ Ստեփանոսի պաշտօնակիցը
(Գործ . Զ . 5) : Ինչու և մեծ ուրախութիւն եղաւ այն քաղաքին մէջ :
ԷՏ . ՊԱՋՈՒՐԹՅ

Քրիստոնեայ Եկեղեցւոյն Ընդարձակումը

Աշակերտները ջրուելով՝ մարդիկ ուղեցին կրակը մարել, բայց
Քրիստոս ուղեց տարածել զայն : Ղուկաս տարածման գիծերէն մին վեր
կ'առնէ՝ Սամարիոյ մէջ Փիլիպպոսի գործերը պատմելով : Սամարիայէ
կ'սկսի, վասն զի Յիսուս նախ Սամարիա յիշած էր Հրէաստանէ դուրս
դաշնուող երկիրներուն մէջ (Գործ . Ա . 8) : Փիլիպպոսի անունը երկրորդ
է սարկաւազներու ցանկին մէջ, հաւանօրէն Սամարիոյ մէջ անոր աշ-
խատութեան ի կանխատեսութիւն : Իրերու բուն ընթացքը ո՛րքան
տարբեր եղաւ առաքեալներու ծրագրէն : Իրենք զուտ «աշխարհային»
գործի յատկացուցած էին եօթն ընտրեալները, և Խօսքին քարոզու-
թիւնն իրենց մասնաւոր գործն համարած : Սակայն Ստեփանոս տեսաւ
ու անոնցմէ աւելի յատկօրէն հաշակեց տաճարին ու ծէսերուն ան-
կումը, և Փիլիպպոս իր անձնական նախաձեռնութեամբ, բոտ երեւու-
թիւն բոլորովին անգիտակից այն մեծ քայլին զոր կ'առնէին ինք, առա-
ջինն եղաւ աւետարանի ջահն արտասահման տանող : Եկեղեցին «սար-
կաւազ» ձեռնադրեց Փիլիպպոսը, բայց Քրիստոս աւետարանիչ» ըրաւ
զայն, և աւետարանիչ մնաց՝ Երուսաղէմի մէջ սարկաւազութիւնէ
դադրելէն ետե երկար ժամանակ (Գործ . ԻԱ . 8) : Նկատեցէք նաեւ
թէ Ստեփանոս առնուելուն պէս Փիլիպպոս կ'իյլէ անոր տեղը
գրաւել : Վկաներու աղնիւ բանակին երբեք նորագիր չպակօնիր : Անոր
հրամանատարն անընդհատ շարքով մարդիկ կը զրկէ ճակատ և անոնք
յօժար են վտանգաւոր գիրքեր բռնել, վտան զի ան կը հրամայէ :
ԱԼԼԻՔ . ՄԱՔԼԱՐԸՆ

Յաւելուածական Ուսումնասիրութեան Համար Կարգալ
 Deacon Philip, in Bible Miniatures, Amos R. Wells.
 Սամարիոյ վրայ յօդուած մը Սը. Գրոց բառգրքի մը մէջ:

Ուսումնասիրութեան Պատմութեան

ՆԱԽԱՐԱՆ. — Ներածութեան տեղ ծառայող պատմութիւն մը:

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ. — Սօղոսի հալածանքին արդիւնքը: Փիլիպպոսի գործը Սամարիոյ մէջ: Տարօրինակ պատուէրը: Փիլիպպոսի հնազանդութիւնը:

ԾԱՅՐԱԿՆԵՐ. — Ներքինիւն մկրտութիւնը:

ՎԵՐՋԱՌՈՒԹԻՒՆ. — Ափրիկէի առաջին Բրիտանական: Փիլիպպոսի ուղեւորութիւնն ի Կեսարիա:

Ն Պ Ա Տ Ա Կ

Հաւասարի հիմերն ընդարձակել՝ ցոյց տալով թէ աւետարանը չքնելու նպատակով յարուցուած հալածանքը կը ծառայէ անոր տարածման միայն: Ներկայացնել հաւասարի ծառայութեան եւ անվարան հնազանդութեան զաղափարականը եւ ցոյցնել թէ տղայք ինչպէս կրնան գործադրել զայն իրենց կեանքին մէջ:

ԴԱՍԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Առնչակից Դաս

(Առէք Պաղեստինու քարտէսը եւ հարցումներ ըրէք մեր դասերուն մէջ յիշուած տեղերու դիրքին վրայ: Հարցումներ ըրէք այն ներկերուն վրայ զորս տղայք ընտրած են իրենց քարտէսին վրայ գործածելու համար, եւ ձերը ցոյց տուէք: Հարցումներ ըրէք երկրին բաժանումներուն վրայ, ստալէս.) Ըսէք ինձի Հրէաստանի քաղաքներէն ոմանց անունները: Երկրին ո՞ր մասին մէջ էր Սամարիոյ նահանգը: Սամարիոյ նահանգին ո՞ր մաս-

սին մէջ էր համանուն քաղաքը: Ի՞նչ կը կոչուէր հիւսիսային նահանգը: Այդ նահանգին ո՞ր քաղաքին վրայ կարգացիր դուք Յիսուսի կեանքին առիթով: (Աշա-կերաներուն պատմել տուէք թէ իրենց քարտէսներուն վրայ ինչպէս հետեւած են Փիլիպպոսի ուղեւորութիւնն ներքին: Ըսել տուէք զեանքու, լիճերու եւ ծովերու անունները: Վերցուցէք քարտէսը եւ մէն մի աշակերտի թերթ մը թուղթ տալով պահանջեցէք որ քարտէսին ուղեւորները պատրաստեն եւ անոր վրայ նշանակեն երեք լիճ կամ ծով եւ գետ մը, նաեւ երեք նահանգ եւ իւրաքանչիւրին մէջ ալ քաղաք մը:)

Դասին Պատմութիւնը

ՆԱԽԱՐԱՆ. — Օր մը հովիւ իր պառչաներուն մէջ մեծ ծառի մը քով գտնուելով, որ հազարաւոր սերմ ունէր իր ձիւղերուն վրայ, ըստ, «Եթէ այդ սերմերը մնան, անտառ մը պիտի կազմուի հոս: Բու գոյութիւնդ արդէն բուսական արեւելք է ինձի, եւ չեմ ուզեր որ ուրիշներ ալ ըլլան:» Ուստի ուժգին փչեց ծառին վրայ եւ վայրկեանի մը մէջ օդը լեցուեցաւ ման ընող սերմերով: Հովին թեւերով ցրուեցան անոնք հոս հոն եւ մայր ծառէն հեռի թափեցան օտարտի շատ տեղեր: Ի՞նչ կը կարծէք թէ պատահեցաւ գարնան մէջ: Հովին ճամբան աւելի հեշտ եղաւ սերմերուն ցրուելուն համար: Ինչո՞ւ պատմեցի ձեզի այս պատմութիւնը:

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ. — Մեր դասին մէջ ո՞ր մարդը կը նմանի այս պատմութեան մէջ յիշուած հովին: Ի՞նչ է սերմը զոր Սօղոսի հալածանքը ցրուեց: Մենք չենք գիտեր բոլոր այն տեղերը, ուր գացին այս ժամանակ երուսաղէմէ վտարուած աշակերտները: Սակայն Ղուկաս կը խօսի մէկուն վրայ, որ Ստեփանոսի գործակից էր: Ի՞նչ է անոր անունը: Ո՞ր տեղը գնաց: Ի՞նչ է մեր

Ոսկեղէն համարը: Տարակոյս չկայ թէ ուրիշներ Հրէ-
աստանի ուրիշ կողմեր գացած էին երբ ստիպուեցան
մեկնել Երուսաղէմէ: Բայց Փիլիպպոս ընտրեց աւելի
հեռու երթալ, գլխաւոր քաղաքը նահանգի մը՝ որտե-
ւրակիջներուն հետ երբեք հաշտ եղած չէին Հրեաները
(Հարցումը բնէք Փիլիպպոսի գործին և Պատրոսի ու Յով-
հանէսի գալուն վրայ: Տղայոց առջև պատկերացուցէք
Փիլիպպոսը շրջապատուած այնպիսի մարդոցմով ո՞ր
կ'անձկան լսել անոր պատգամը, որ կ'ուրախանան իրենց
հիւանդներուն բուժման վրայ և այն յոյսին համար զո՞ր
աւետարանը բերած էր իրենց մեղքերուն թողութեան
համար: Ապա խօսեցէք Փիլիպպոսի եկած պատուէրին
վրայ: Բանալ տուէք Գործ. Ը. 26 համարը: Հարցու-
ցէք թէ ի՞նչ կը խորհին թէ Փիլիպպոս պիտի պատաս-
խանէր, եթէ իր գաղափարներն թողուէր ընտրել տեղը,
ուր ամէնէն աւելի պիտի կրնար օգտակար ըլլալ: Կար-
դացէք համար 27ի առաջին չորս բառերը: Հիանալի չէ՞:
Այդ է ճշմարիտ գինուորի հնազանդութիւնը: Յիսուսի
հետեւողներն այս օրերս ի՞նչպէս կը գիտնան թէ ի՞նչ
կ'ուզէ որ ընեն իրենք: Այո, ինք մեզի կը խօսի մեզ
սիրտերուն մէջ և կ'ըսէ, « Ասիկա ըրէք ինձի համար: »
Երբ այդ պատուէրը լսենք, ի՞նչ ընելու ենք: Երանի՜ թէ
ամէնա Փիլիպպոսի նման յօժար ըլլանք լսել և արագ
գործել: (Պատկերացուցէք Փիլիպպոսի ուղղեւորու-
թիւնը, մինչ ճամբէ մը կ'երթար երկրին անբնակ մէկ
մասին մէջ, խորհելով թէ արդեօք Տէրն ի՞նչ գործ տուած
է իրեն և անձկութեամբ փնտռելով թէ ի՞նչ կրնայ ընել
իր Տէրոջ համար:) Իսկոյն կը տեսնէ իր կողմն եկող
փառաւոր կառքն ու ձիերը եթէ ուղիւղեցի մեծ պաշտօնա-
տարի մը և հետեւէն խուսէ մը ծառաներ: « Հոգին ըսաւ
Փիլիպպոսի, Մօսկոյի, և այդ կառքին քով գնա: » Այս

ալ էր բան մը, զոր Փիլիպպոս երբեք պիտի չխորհէր
ընել: Բայց երբ միախնայրը կառքին հետեւէն վազելով
կը մօտենայ, կը լսէ որ պաշտօնեան Եսայի մարդարէին
գիրքէն կը կարդայ: (Տղայք թող պատմեն մնացեալը,
եթէ գիտեն և, եթէ չեն գիտեր, կարդացուցէք 30-35
համարները:)

ԾԱՅԵՐԱՎԷՏ. Ընդ հուպ հասան տեղ մը ուր ջուր
կար, և ներքինին Փիլիպպոսի հարցուց թէ չը՞ կրնար
արդեօք մկրտուիլ հոն: (Կարդացէք համար 37 և 38):

ՎԵՐՋԱՆՈՐՈՒԹԻՒՆ. — Երբ մկրտութիւնն աւարտե-
ցաւ, Տէրոջ Հոգին յափշտակեց Փիլիպպոսը և ներքինին
այլեւս չտեսաւ զայն, այլ ուրախութեամբ իր ճամբան
շարունակեց դէպ իր հեռաւոր երկիրը, և առաջինն եղաւ
աւետարանը մինչև երկրի ծայրերը տանող: Փիլիպպոս
դէպ հիւսիս իր ուղեւորութիւնը շարունակեց ծովեզերեայ
քաղաքներէ անցնելով՝ մինչև որ եկաւ Կեսարիա և հոն
հաստատուելով աւետարանը քարոզեց շատ տարիներ:

անձ իմ նախնիքներէս մաքուր խղճմանըով» (Բ ՏԻՄ. Ա. 3): Փարիսեցի էր ինք, վասն զի իրեն համար Փարիսականութիւնը բոլոր իր թեութիւններով հանդերձ Աստուծոյ կամքը կեանքի մէջ կատարելապէս մարմնացնելու ճիգ էր: ձ. Թ. ՓԼՐՎՋ

Ուրուագիծ Դասին Պատմութեան

ՆԱԽԱԲԱՆ.— Զաքէոսի փոխուած կեանքը:

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ.— Սողոսի հալածանքները:

ԾԱՅՐԱԿԷՏ.— Սողոսի դարձը:

ՎԵՐՋԱՌՈՐՈՒԹԻՒՆ.— Սողոս՝ Գրիստոնեայ քարոզիչի Դամասկոս:

Ն Պ Ա Յ Ա Կ

Յուցնել րէ Յիսուս կարող է չար կեանքը փոխել, րէ Յիսուս այսօր կեանքներու մէջ կը ներգործէ՝ զանոնք ոչ միայն ուղղելու, այլեւ ուղիղ պահելու համար: Յղայոց աւելի հաւատարմօրէն ուսումնասիրել թալ որպէս զի սորվինք րէ Յիսուս ի՞նչ կ'ուզէ որ ընեն իրենք:

ԴԱՍԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Առնչակից Դաս

Նայինք որչափ շուտ կրնաք դառնել Սբ. Գրոց առ խօսքերը: (Երբ ամէնն ալ պատրաստ ունենան իրենց Աստուածաշունչները, համար մը տուէք իւրաքանչիւրին: Երբ աշակերտ մը դառնէ տրուած համարը, ուրիշ մը տուէք անմիջապէս): Տէրունական Աղօթքը: Ոսկեղէն կանոնը: Տասը Պատուիրանները: Երկու Մեծ Պատուիրանները: Սիրոյ Գլուխը: Հաւատքի Գլուխը: Հովուի Սաղմոսը: Ուղեւորի Սաղմոսը: Գրիստոսի Ծննդեան Պատմութիւնը: (Պատասխանները տես Յաւելուածին մէջ): Ուրիշ պատմութիւն մը կայ Յիսուսի ծննդեան հետ կցուած զոր անշուշտ պիտի ուզէք դառնել, և այն

է Մոզերուն այցելութիւնը (Մատ. Բ. 1-12): (Հարցուցէք այս կէտերը և ամէն ուրիշներ զորս աղայք մոռցած են: Հրահանգութեան ձեռք փոխելու համար լաւ կ'ըլլայ որ երեսնմ քուք համարն ըսէք և աղայք խօսքին կամ պատմութեան անունը տան: Երկու Մեծ Պատուիրաններուն երեք տեղերն ամէնէն աւելի դժուարաւ կը միշուին և պէտք է աւելի յաճախ հարցնել զանոնք: չ) Համար մը կայ որ աւետարանի պատգամին ամբողջութիւնը կը պարունակէ, կ'ըսուի: Գիտէ՞ք թէ որ համարն է այն: (Եթէ աղայք չեն զխօսք Յովհ. Գ. 16ը, դառնել տուէք զայն իրենց Աստուածաշունչներուն մէջ և կարգացուցէք: Ըսէք որ ոչ միայն սորվին այդ համարը, այլև անոր տեղը: Գործի Գիրքին Գննութեան Հարցումներն ըրէք և պատասխանել տուէք անոնց, որպէս զի զիստաք թէ կրնա՞ն ուղիղ պատասխան տալ: Հարցուցէք թէ ի՞նչ անուն գրեցին պատկերին տակ: Դուք անուն մի տաք իրենց, եթէ արդէն գտած չեն անուն մը, այլ պատուիրեցէք որ դարձեալ զգուշութեամբ կարդան Գործի Գիրքին այն հատուածը, որու խորագիրն է «Փողոցը Որ Ուղիղ կ'ըսուի», և նայեցէք թէ հոն տրուած տեղեկութիւնը խորագիր մը չը՞թելագորհր իրենց:

Դասին Պատմութիւնը

ՆԱԽԱԲԱՆ.— Երիբովի մէջ մաքսաւոր մը կը բնակէր, որու անունը Զաքէոս էր: Անպարկեշտ և անճապսէր կեանք մը կը վարէր ան ժամանակակից միւս հարկահաւաքներուն մեծ մասին նման: Սակայն օր մը Յիսուս եկաւ Երիբով և ինքնակող հիւր մը եղաւ անոր: Զաքէոս Յիսուսի երեսը նայելով և անոր սիրալիր խօսքերը լսելով սկսաւ իր անձն ատել իր անճասիրութեան և անիրաւ գործերուն պատճառով: Ի՞նչ տարբերութիւն կամ փոփոխութիւն յառաջ բերաւ այս հանդի-

նապատուական բանը զոր ունէ անձ կրնայ իրեն համար ըսել:

ՎԵՐՋԱՆՈՐՈՒԹԻՒՆ, — (Անանիայի տրուած հրամանը: Անոր վարանումը: Տրուած հաւատարմքը: Սողոսի միջրտութիւնը:) Սողոս իր Տէրոջ համար ինչ ըրաւ Դամասկոսի մէջ: Դամասկոսի Հրեաները որ Յիսուսի չէին հաւատար՝ Սողոսի կ'սպասէին և զայն իրենց զինակից կը համարէին Բրիտոնեաներու դէմ: Սողոսի բաւական զիւցազնութիւն հարկ եղաւ այդ մարդոց ներկայանալով ըսելու համար, «Ես Յիսուսի հետեւող եղայ, և կ'ուզեմ ձեզի խօսիլ անոր վրայ:» Սողոս զիտէր թէ Հրեաները, երբ իր պատգամը լսէին, զինք սպաննելու նոյնքան հետամուտ պիտի ըլլային որքան ինք եղած էր բոլոր Բրիտոնեաները ջնջելու համար: Սակայն երբեք չվարանեցաւ պարտականութեան ու ապահովութեան միջև: Ծշմարիտ Բրիտոնեայ հերոս մը եղաւ:

ԴԱՍ ԼԳ

ՍՕՂՈՍ (ՊՕՂՈՍ) ԿՆՐԹԱՅ

ԱՆՅՏԱՐԱՆԸ ԲԱՐՈՋՆԻ

Ուսման Նիւր. — Գործ. Թ. 27, ԺԱ. 22-26, ԺԳ. 1-ԺԳ. 28:

Աւակերսի Ընթերցում. — Գործ. ԺԱ. 22-26, ԺԳ. 1-3, ԺԳ. 1-28:

Ոսկեղէն Համար. — Նպատակը դիտելով՝ Բրիտոս Յիսուսով եղած Աստուծոյ վերին կոչումին մրցանակին կը վազեմ: Փիլիպ. Գ. 14:

Ուսուցման Նիւր Առնչակից Պատի Համար. — Առաքելական աշխարհի այն մասին աշխարհագրութիւնը, որ անհրաժեշտ է իւր յետակողմ Պօղոսի առաջին և երկրորդ ուղևորութիւններուն մէջ տեղի ունեցող դէպքերու պատկերին:

ՈՒՍՄԱՆ ՆԻՒԹԵՐ

Սկեղեցիին Ընդարձակումը

Անտիոք շուտով հաւատքի ցարդ եղածէն աւելի մեծ ծաւալման մը մեկնակէտը եղաւ: Այս սկսաւ Հոգիին մէկ յայտնութենէն, որ եղաւ այդ եկեղեցիին հինգ մարգարէներուն ու վարդապետներուն (Գործ. ԺԳ. 1, 2): Անոնցմէ չորսը — Բառնաբաս, Շմաւոն Նիւգէր, Ղուկիոս Կիւրենացի և Պօղոս — Հելլենախօս Հրեայ էին: Հինգերորդը ժամանակաւ Հերովդէս Անտիպատի անդակեցն եղած էր (Տոյման, Սուրբ Գրոց Ուսմունք, էջ 178) և կարելի է թէ Հրեայ էր: Դիտելի կէտը սա Գրոց Ուսմունք, էջ 178) և կարելի է թէ Հրեայ էր: Դիտելի կէտը սա է թէ առնք կը պատկանէին այն շրջանակին, որ արդէն իսկ խորագէտ կը շահագորգաւէր հաւատքին տարածմամբ: Ասոնց տուաւ Հոգին, և մինչ կ'երկրպագէին, սա պատուէրը. «Զատեցէք ինծի Բառնաբասը և Սողոսը այն գործին համար, որու ես կանչեմ եմ ատունը» Եւ անմիջապէս երկու միսիոնարներն իրենց նոր առաքելութեան յատկացուեցան ձեռնադրութեամբ: Ճ. Թ. ՓԼՐՎԶ

Հերանոսներու Առաքելալ

Անտիոք եղաւ Պողոսի աշխատութիւններուն վայրը, և հոն ի պաշտօնէութիւնը տակաւ առ տակաւ ստացաւ հեթանոսներու առաքելութեան լիակատար այն հանգամանքը, զոր Տէրը որոշած էր որ ունենայ և Աստուածային տնօրէնութեամբ ի վերջոյ յանգեցաւ Պողոս և Բառնարասի առաքման դէպ ի Փոքր Ասիոյ հեթանոսական մօտակայ դաւառները (Գործ. ԺԳ. 1-3)։ Այս առաքելութեան նշանաւոր յաջողութիւնը վերջապէս պատճառ եղաւ որ Պողոս լիովին գիտակից ըլլար իր հեթանոսներու քարոզելու պաշտօնին լիակատար նշանակութեան (Գործ. ԺԳ. 44-48)։ Եկեղեցիին ալ առիթ տուաւ լիովին ըմբռնել այս նոր ուղղութեան նշանակութիւնը։ Տ. Ք. ԿԻՄԸՆ

Նպաստաւոր Կացութիւն Դէպ Յառաջ Ծարժման Համար

Պէտք էր այժմ վկայութիւնը փութով դէպ արեւմուտք տանել Ընդհանուր կացութիւնը նպաստաւոր էր դէպ յառաջ շարժման և արագ ադրիւնքներու։ (1) Վկաները նոր լեզու սորվելու համար տաւրիներ պիտի չվառնէին, վասն զի Յունարէն ամէն տեղ կը խօսուէր։ (2) Ամիսներով անցադրի պիտի չպատէին, այլ կրնային աղատօրէն պետութեան ամէն կողմերը երթալ Հռոմէական մեծ ճամբաներէն և բազմաթիւ նաւերով։ (3) Մատուռներ պիտի չկանգնէին, վասն զի Հրէական ժողովարանները կային իրրեւ պատրաստ հաւաքատեղիներ։ (4) Ժողովարանին մէջ Հրեայ ունկնդիրներ կը գտնէին միաստուածեան հաւատքին կատարելապէս վարժ և Մեսիայի մը սպասող։ (5) Այս ունկնդիրներուն շուրջ կային բաւական դիւրընկալ օտարականներ արդէն իսկ տեղեակ Տէր Աստուծոյ պաշտամունքին և Մեսիական անկեղծութեան, որոնք հեթանոսներու մէջ այս հեթանոսներուն ներկայութիւնը ապացոյց էր կրօնական այն ընդհանուր շարժման որ հեթանոսներուն մէջ կար և այն յօժարութեան որով անոնք իրենց հայրենի հաւատքներէն բարձր ու ընտիր բան մը կը գնահատէին։ ԵՏ. ՊԱՋՈՒԸՐԹՅ

Յաւելուածական Ուսումնասիրութեան Համար Կարդալ

Սբ. Գրոց բառարանի մը մէջ Սկզբնական Անտիոքի, Բառնարասի և Տարսուսի վրայ յօդուածներ։

Աւուրագիծ Դասին Պատմութեան

ՆԱԽԱԲԱՆ.— Վերադառալ Սօղոսի Դարձին։

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ.— Բառնարաս Անտիոքի մէջ։ Անոր ի Տարսոն ուղեւորութիւնը Սօղոսի համար։ Բառնարաս և Սօղոս կը զրկուին իրրեւ միասինար։ Իրենց ուղեւորութեան պատմութիւնը։

ԾԱՅՐԱԿԷՏ.— Միսիոնարները կը դառնան բոլոր այն տեղերը, ուր իրենք հալածուած էին։

ՎԵՐՋԱՌՈՐՈՒԹԻՒՆ.— Անտիոքի եկեղեցւոյն տրուած տեղեկագիրը։ Ոսկեղէն համարն ու անոր իմաստը։

Ն Պ Ա Տ Ա Կ

Դարձեալ ցուցնել թէ Քրիստոնեայ ըլլալը միսիոնար ըլլալ կը նօսնակէ եւ թէ Քրիստոնեական եկեղեցին միսիոնարական եկեղեցի է։ Տղայոց միսիոնարական ոգի ներշնչել եւ ցոյց տալ թէ ի՛նչպէս կրնան իրենց տուրմանով աւարտներով օգնել։

ԴԱՍԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Առնչակից Դաս

Պատկերաթերթին երկու քարտէսներն առէք և զանոնք բաղդատել տուէք որ Պաղեստինու տեղը տեսնեն միւս քարտէսին վրայ։ Ըսել տուէք թէ մեծին վրայ ո՛ւր պիտի ըլլային Սամարիա և Կեսարիա։ Գործի Գիրքին մէջ տրուած տեղեկութեան վրայ հարցում ըրէք սապէս. Ո՛ւր ծնաւ Սօղոս։ Յուցէք տեղը աշխարհացոյցին վրայ։ Ո՛ւր դպրոց գնաց։ Ո՛ւր կը քարոզէր Բառնարաս։ Որո՞ւ գնաց իրը օգնութեան պէտք ունեցաւ։ Ո՛ւր էր Սօղոս այն ժամանակ։ Երբ Սօղոս ու Բառնարաս իրենց միսիոնարական ճամբորդութիւնն

սկսան, ի՞նչ ճամբով գացին: (Գործ. ԺԳ. 4:) (Սեկեկի Անտիոքի նաւամատոյցն է և գետին բերանը կը գտնուի Չեր Սր. Գիրքի քարտէսին կամ առաքելական աշխարհի քարտէսի մը նայելով՝ դասին յատուկ աշխարհագրոյցին վրայ նշանակեցէք կիպրոս կղզիին այն տեղերը որոնցմէ անցան անոնք: Գծեցէք ուղեգիծը Սաղամի նայէ Պափոս և ապա Պերգէ, Անտիոք, Լիւստրա Դերբէ, մինչ կը խօսիք տղայոց հետ: Պատմել տուէ՛ք թէ ի՞նչպէս տարբեր եղաւ վերադարձի ուղեւորութիւնը եթէ չեն գիտեր, կարդացուցէք Գործ. ԺԳ. 25, 26 և յետոյ քարտէսին վրայ ցոյց տուէ՛ք միախառնարներու ճամբան: Եթէ կրնաք աշխարհագրութիւն մը ունենալ դասարանին մէջ, ցուցէ՛ք այդ կողմերու այժմու քարտէսը: Այդ պիտի ծառայէ տղայոց իրական երեցնէ Պօղոսի ուղեւորութիւնները: Թող փնտռեն տեղերէն մէջքանին և նային թէ նոյն անուններով կրնան զանազանք արդի աշխարհացոյցին վրայ:)

Դասին Պատմութիւնը

ՆԱԽԱՐԱՆ.— Եթէ ևս ուղէի որ դուք ինծի պատմէք թէ հալածիչ մը ի՞նչպէս աշակերտի փոխուեցաւ որո՞ւ պատմութիւնը պիտի ընէիք: (Թող պատմութիւնն ընեն կարգին աշակերտները:) Օր մը Երուսաղէմի մէջ մարդ մը որ երբեք քալած չէր իր կիսնքին մէջ՝ յանկարծ կրցաւ քալել, վազել և ցատկել: Որո՞ւ զօրութեամբ գործուեցաւ այդ փոփոխութիւնն անոր կիսնքին մէջ: Ո՞րն էր կը կարծէք մեծագոյն փոփոխութիւնը ա՞յդ փոփոխութիւնը թէ Սօղոսի փոփոխութիւնը: Աշխարհի մէջ չկայ բան մը որ կարենայ բաղդատուիլ այն բանին հետ, զոր Յիսուս ըրաւ Սօղոսի համար և զոր միշտ կ'ընէ իր ձայնին անսացողներուն համար: Սօղոս

դարձի գալէն հոս Երուսաղէմ գնաց, բայց աշակերտները վախցան իրմէ: Չէին կրնար հաւատալ թէ իրապէս փոխուած էր ան: Բայց Սօղոս բարեկամ մը ունէր հոն որ հաւատաց: Տեսէ՛ք Գործ. Թ. 27 և գտէք այդ բարեկամին անունը:

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ.— Երուսաղէմի եկեղեցւոյն երեւելիները՝ շատ չանցած՝ իմացան թէ Յիսուսի հետեւողներ կային Անտիոքի մէջ և Բառնարասը զրկեցին հոն որ տեսնէ եղածը և հոգ տանի գործին: Ժամանակ մը հոն տեսնէ եղածը և հոգ տանի գործին: Ժամանակ մը հոն գործելէ հոս Բառնարաս հասկցաւ թէ օգնականի պէտք ունի, վասն զի շատ գործ կար: Ո՞ր մարդն ուզեց իրրեւ ունի, վասն զի շատ գործ կար: Ո՞ր մարդն ուզեց իրրեւ օգնական: Այն ժամանակ ո՞ւր էր Սօղոս: Մինչ երկու օգնականն ի միասին կը գործէին Անտիոքի մէջ, Տէրոջ Հոգին ի՞նչ պատուիրեց Անտիոքի եկեղեցիին: Այդպէս կ'ընեն միշտ Յիսուսը միտողները: Կը խորհին անոնց վրայ որ չեն գիտեր Տէրը, և կ'ուզեն անոնց զրկել աւետարանը: Ատոր համար է որ դրամ կու տանք միախառնարներու պահպանման համար: Գիտէ՛ք թէ մարդ զրկելու համար դրամ պէտք է, ուստի պատգամը տանիլ չկրցողները դրամ կու տան զրկելու համար կրցողները: Այդ կերպով ամէնա ալ կրնանք օգնել, և կրնանք նաեւ օգնել մեր միախառնարներուն համար աղօթիչներով: Անտիոքի եկեղեցին իր առաքելով ու աղօթքներով լով: Անտիոքի եկեղեցին իր առաքելով ու աղօթքներով լով: Անտիոքի եկեղեցին իր առաքելով ու աղօթքներով լով: (Ուղեւորութեան վրայ հարցում ըրէ՛ք արագ կերպով, տղայոց պատմել տալով երկու դասի պատկերներուն պատմութիւնը, և նայեցէ՛ք որ երկու միախառնարներուն հերոսութիւնը որոշ փայլի պատմութեան միջոցին:)

ԾԱՅԲԱՎԵՏ.— Քարտէսներուն նայեցէ՛ք: Եթէ դուք Դերբէի մէջ ըլլայիք Պօղոսի նման և ուզէիք Սիւրիական Անտիոք վերադառնալ, ի՞նչպէս պիտի երթայիք, կը

կարծէք: Պօղոս կրնար Տարսոն ելթալ, որ իր ծննդավայրն էր, և յետոյ Անտիոք: Բայց ի՞նչ ընել որոշեց ինչո՞ւ դարձաւ այն տեղերը ուր այնքան անգուլթ կիրպել վարուած էին իր հետ (Գործ. ԺԳ. 22, 23): Պօղոս և Բաւնարատ գիտէին թէ այդ տեղերու Քրիստոնեաները պիտի հալածուէին, և ուղեցին օգնել որ զօրանան Տէրոջմով և անոր զօրութեամբ:

ՎԵՐՋԱՅՈՐՈՒԹԻՒՆ. — (Նկարագրեցէք Անտիոքի եկեղեցին, մինչ հաւաքուած էր իր միախոնարներուն տեղեկագիրը լսելու համար: Եւ թող աղայք տեղեկագրեն որպէս թէ խօսողները Սօղոս ու Բաւնարատ ըլլային: Ոսկեղէն համարն ուղեցէք:) Կը տեսնէ՞ք թէ ի՞նչ բան վրայ կը խորհէր Սօղոս երբ այդ տողերը գրեց: Կը պատկերացնէր իր առջեւ վաղք մը, ուր ամէն վաղով բոլոր իր ուժով կը նայի իր նպատակակէտին՝ մրցանակը շահելու յուսով: Երբ Սօղոս Դամասկոսի համար ճամբայ ելաւ, ամէն ուրիշ բանէ տակի կ'ուզէր Քրիստոնեաներն հալածել: Դարձի դալէն կտքը իր միակ բաղձանքն եղաւ Յիսուսի ճշմարիտ հետեւող ըլլալ: Գիտէի թէ շատ բաներ իրեն արեւելք պիտի ըլլային լաւ վաղելու, եթէ տեղի տար անոնց, բայց հաստատ որոշեց յատաջ վաղել, թոյլ չտալով որ հալածանք կամ վտանգ կամ ընդդիմութիւն և ուրիշ ուէ բան զինք ետ կեցնեն իր դործը լաւ կատարելէ: Կրնա՞ք ըսել դժուարին բաներէն մէկ քանին որ կրնային Պօղոսն արգելիկ մրցանակը շահելէ: Ի՞նչ դժուարին բաներ ստիպուեցաւ ընել իրրեւ Տէր Յիսուսի ծառայ: Ի՞նչ դժուարութիւններ ստիպուեցաւ կրել: Կը կարծէ՞ք թէ ոմանք ետ պիտի կենային մրցանակը շահիլ փորձելէ: Մտիկ ըրէք թէ Պօղոս ի՞նչ ըսաւ այդ մասին:

(Կարդացէք Հռով. Բ. 35, 37-39: Կը տեսնէք թէ

այս հաստուածն իր մէջ կը պարունակէ յաջորդ դասին Ոսկեղէն համարը, և կը գտնուի այս շարթուան ընթերցողներուն մէջ: Բայց այս պիտի ծառայէ մանաւանդ աւելցնել քան նուազեցնել անոր յարգը:)

ԾԱՆՕԹՈՒԹԻՒՆ. — ԼԳ. Դասը սորվեցնելու թեւագրութիւնը նկատի առէք, որպէս զի պատրաստէք և տղայոց դերեր յանձնէք ներկայացման մը համար, եթէ կ'ուզէք հետեւիլ ծրագրին:

ԴԱՍ ԼԴ

ՊՕՂՈՍ ԵՒ ԲԱՆՏԱՊԵՏԸ

Ուսման Նիւթ.— Գործ. ԺԵ. 36—ԺԶ. 40:

Աւակերտի Ընթերցում.— Գործ. ԺԶ. 9-40, Հւով. Ը. 35, 37-39:

Ոսկեղէն Համար.— Ո՛վ պիտի զտտէ մեզ Քրիստոսի սէրէն. տառապանքը, կամ նեղութիւնը, կամ հալածանքը, կամ սո՛վը, կամ մերկութիւնը, կամ վատանքը, կամ սո՛ւրբ: Այս ամէն բաներուն մէջ ա՛յլ ուեղի յաղթող կ'ըլլանք անով որ մեզ սիրեց, Հւով. Ը. 35, 37:

Ուսուցման Նիւթ Առնչակից Դասի Համար.— Աշխարհապրական համառօտ վերաքաղ միսիոնարական առաջին ուղեւորութեան և երկրորդ ուղեւորութեան մինչև Փիլիպպէ:

ՈՒՍՄԱՆ ՆԻՒԹԵՐ

Միսիոնարական Ներհոյճ Ուղեւորութեան Սկզբնաւորութիւնը

Ճամբան ցամաքային էր Սիւրիոյ հիւսիսային մասէն դէպ ի կիլիկիա, ներփակելով հաւանօրէն աշխատութիւն Իսոս և Ատանա քաղաքներուն մէջ, նաև այդ մը ի Տարսոն, քանի որ ուղղակի իրենց ճամբուն վրայ կ'իյնար դէպ ի կիլիկեան Դանբեր կամ Տաւրոս լեռանց մէջ անցքը: Ուղեւորութեան այս մասին նպատակն էր փարատել այն անգիւթիւնը որ ծագած էր քանի մը նախանձայող Հրեաներու պատճառով, որոնք կը պնդէին թէ օտարազգի ամէն նորադարձներ Քրիստոնէայ ըլլալու պահուն պարտին նախ Հրեական օրէնքն ընդունել: Երուսաղէմի Ժողովը վճռեց (Գործ. ԺԵ. 1-35) թէ հարկաւոր չէր հեթանոսները բռնաւորել Հրեական օրէնքով, և Պօղոս ու Շիլա այս վճիռը տարին Սիւրիոյ և կիլիկիոյ եկեղեցիներուն:

Աւետարանը Ներդառ Եր Տարուի

Աշխատութեան համար մեծ քաղաքներ ընտրելու այս ընդհանուր ծրագրէն յայտնի է թէ Պօղոսի Անտիոքէ աւելի անդին ուղեւորելու նպատակն էր Եփեսոս երթալ և, երբ արդեւուէր քարոզել հն, դէպ հիւսիս յառաջանալ մինչև Բիւզանդիոն, որ այդ ժամանակ Բիւթանիոյ նահանգին կը պատկանէր: Այս ծրագրին Աստուածային խափանումը, թէպէտ շփոթիչ էր, բնականապէս համոզեց առաքելային Սեբեր որոշ գործ մը ունէր անոր յանձնելու: Ուստի բարեյօեալը թէ Տերը որոշ գործ մը ունէր անոր յանձնելու այս տեսլան համար որ ժար տրամադրութեան մը մէջ գտնուեցաւ այս տեսլան համար որ իրեն եղաւ Տրովպայի մէջ և որով հրաւիրուեցաւ Թրակիա անցնել: Տ. Բ. ԿԻՆՍԸՆ

Փիլիպպէ

Փիլիպպէ քաղաքը կը գտնուէր Պանգէոս լեռան արեւելակողմը, Մակեդոնիոյ արեւելեան սահմանին վրայ ծովափէն իրր տասը մղոն հեռու: Հռոմէական պետութեան արեւելեան մեծ ուղին, Եգնատեան ճանապարհը, Ամփիպոլիս մէջ Ստրուանոն անցնելէ ետեւ, Պանգէոս լեռան հիւսիսակողմէն կ'երթար մինչև Փիլիպպէ և ապա դէպ հարաւարեւելք կը դառնար մինչև Նեապոլիս, որ Փիլիպպէի նաւահանգիստն էր: Փիլիպպէ՝ բլրի մը ցից կողմին վրայ էր և իր անմիջապէս հարաւակողմը կար ճահճախուտ մեծ լիճ մը: Փիլիպպէի եկեղեցին Պօղոսէ հիմնուեցաւ միսիոնարական իր երկրորդ ուղեւորութեան միջոցին: Պօղոս Շիլայի, Տիմոթէոսի և Դուկասոս հետ Նեապոլիս ելլելով գնաց Փիլիպպէ. զոր Դուկաս կը կոչէ «Մակեդոնիոյ մէկ մասին գլխաւոր քաղաքը՝ Կոզմոքիա»: Գաղթովայր ըլլալուն համար իր վարչային դրութիւնը Հռոմի վաղեմի դրութեան վրայ ձեւաւոր էր, և իր երկու գլխաւոր զորադաշնակները ոչ զրութեան վրայ ձեւաւոր էր, և իր երկու գլխաւոր զորադաշնակները ոչ միայն վարդաւորներ ունէին, այլև նահանգապետն անկախ իրաւաստութեան: Իսպախ Հռոմէական առաջին Պապին խնամքին յանձնուեցողքը: Փիլիպպէի եկեղեցին հաւանօրէն Դուկասի խնամքին յանձնուեցաւ, վասն զի Գործոց Գիրքին պատմութեան այս կէտին մէջ առաջին դէմքը կը թողուի մինչև որ Պօղոս միսիոնարական երրորդ ուղեւորութեան իր վերադարձին Մակեդոնիոյ մէջէն կ'անցնէ: Եկեղեցին ծագեցաւ և Պօղոսի մասնաւորապէս սիրելի մնաց միշտ՝ մէկէ աւելի անգամ ներ արտօնուելով անոր պէտքերուն ծառայել: ՃԵՅՄՍ ՀԵՅՍԹԻՆԻԶ

Թեւադրիչ Մեկնութիւններ

Յիսուս Քրիստոսի Եկեղեցին է այրերու և կիներու խումբ մը, Յի-

սուս Գրիստոսով միացած, որպէս զի օգնութիւն հասցնէ կարօտութեան ամէն վայր հեռու թէ մօտ։ Ուր որ ունի անձ կարօտութեան մէջ է, մինչև իսկ երբ կարօտեալը չլիցայ թէ կարօտ է ինք, հոն փութայ Գրիստոսեայ խմբին մէկ անդամը նպաստելու համար։ Առևտուրի ազդող բարդական ամէն բարենորոգում ընդգծութեան կը բախի Գրիստոսեայ խմբին նպատակն է սա իրողութիւնը հաստատութե մարդիկ դրամէ աւելի կ'արժեն։ . . . Պատեհութիւնները չափազանց խաբեայ են երեւոյթով։ Աւերելոյթ սեղմում մը մեծ պատահութիւն է շատ անգամ։ Ահաւասիկ երկու մարդիկ շատ անյոյս է ճակի մէջ։ Կրնային անոնք կեղծիքի միջոցով մեծ նստել իրաւամբ և հեծել հողի տիտուր դառնութեամբ։ Սակայն թէպէտ, ամեն կարգաւ, կրցան երգել ու աղօթել, և Աստուած անոնց զօրութեամբ ժամն ըրաւ այդ պահը։ Աստուծոյ հետ ուրախութեամբ միացող համար աւերելոյթ սեղմումի ժամը կրնայ ամենամեծ պատեհութեամբ ըլլալ։ . . . Տառապանքի մէջ Պօղոսի խնդութեան գաղտնիք սա գիտակցութիւնն էր թէ այսպիսի փորձառութիւններով հետզհետեւ աւելի կ'ընտելանար իր Տէրոջ։ Պօղոսի կեանքին մեծ տենչն էր հետզհետեւ աւելի խորին կերպով ընտելանալ Անոր որ իրեն հանդիպեց։ Դամասկոսի ճամբուն վրայ — ինչպէս ինք բացատրեց Նոյն այս փիլիպպեցիներուն, «ճանչնալու զանկա և անոր չարչարանքներուն հաղթող ըլլալ» (Փիլիպ. Գ. 10)։ ԷՏ. ՊԱՋՈՒՐԹՅՈՒՆ

Հռոմէական ամէն քաղաքացի իրաւունք ունի Կայսեր բողոքելու, և այսպիսի մարդու մը իրաւունքները բռնաբարելու պատիւ խիստ էր։ Ճ. Ռ. ԼԵՄՊԻ

Գործ. Ժ. 37

«Համար 37ի գրեթէ մէն մի բառը որոշ ցոյցում մը կը պարտաւորէ Դիոնար պիտի ըլլար գտնել կամ կազմել ասկէ գերազանց նախադասութիւն մը ուժգնութեան և համառօտութեան տեսակետով» (Հ.Ք.Է.Թ)։ Պօղոսի այս պատասխանն ի վեր կը հանէ ճշմարիտ հերոսի այն ոգին, որ տառապանք կը կրէ արիւնքար ի սէր դասի մը բայց ապօրինաւոր վարմունքի չհանգուածի ասանց բողոքելու։

Յաւելուածական Ուսումնասիրութեան Համար Կարգալ Սբ. Գրոց բառարանի յօդուածներ Պօղոսի երկրորդ ուղեւորութեան վրայ։

Ուրուագիծ Դասին Պատմութեան

ՆԱԽԱԲԱՆ. — Միսիոնարական երկրորդ ուղեւորութեան սկիզբը։

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ. — Տեսիլը։ Պատասխանը։ Փիլիպպէի համառօտ նկարագրութիւն մը։ Գիտափի աղօթածողովը։ Լիզիայի աղնութիւնը։ Անիրաւ ձերբակալումը և բանտարկումը։ Կէսգիշերի երգն ու աղօթքը։

ԾԱՅԲԱԿԷՏ. — Երկրաշարժը։ Բանտապետին դարձն ու մկրտութիւնը։

ԱՆԵՐՋԱՌՈՐՈՒԹԻՒՆ. — Բանտէ հրապարակաւ արձակումը։ Պօղոսի և Շիղայի հրաժեշտն ու մեկնումը։

ԾԱՆՕԹՈՒԹԻՒՆ. — Որովհետեւ այս դասին պատմութիւնը ոգևորիչ ու շահեկան է միանգամայն, լաւ կ'ըլլայ որ աշակերտները ներկայացնեն զայն։ Ամենալաւ արդիւնք կրնայ ձեռք բերուիլ, եթէ կարգին մէն մի անդամէն պահանջուի դասին մէկ մասն ստանձնել, կերածութեան ծառայող անհրաժեշտ նիւթը Գործի Գիրքին մէջ կը տրուի նշանօթութիւն ի տակ։ Ուրիշ ամէն բան որ պէտք է դասին մէջ կը գտնուի բաց ի փիլիպպէ քաղաքին նկարագրութեան, զոր ուսուցիչը կրնայ տալ յարմար ժամանակին, եթէ բաղձալի համար տալ։

Դ. ՊԱՏՄԱԿ

Յուցնել թէ Գրիստոսեական հերոսութեան ամենաբարձր տեսակն այն է, որ հալածանք կը կրուի Յիսուսի համար ոչ միայն յօժարութեամբ, այլ և խնդրութեամբ։ Առաջնորդիկ ձգտող որ աքի և զուտ որ ոգի մեակեն։

ԴԱՍԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Առնչակից Դաս

(Այսպարհազրական համառօտ վերաբաղ մը ըրէք միսիոնարական առաջին ուղեւորութեան վրայ։ Պատկեր

մէջ ոչ միայն յաղթող եղան իրենք, այլ աւելի քան յաղթող չնորհիւ Տէրոջ զօրութեան: Մինչև իսկ հեծելութալու կամ գանգատելու չափ տեղի չտուին իրեն հեղութիւններուն: Ի՞նչ ըրին: Պատուական չէ՞ր այն ևս կ'ամենամ որ խոփուած եմ կրած դժոյղակ բաները համար: Ամենամեծ հերոսութիւն հարկ է երգել ժպտիլ կարենալու համար հեղութիւններու մէջ: Կը փառքիմ զուարթ հերոս մը ըլլալ: Կը փափաքէ՞ք դուք **ԾԱՅՐԱՎԱՅՏ**. — (Թող երկրաշարժը և յետոյ բանտս պետին դարձը նկարագրուի առանց ընդմիջման:)

ՎԵՐՋԱՆՈՐՈՒԹԻՒՆ. — (Բանտարկեալներն արձակելու համար զօրապետներուն կողմէ զրկուած հրամանը Պօղոսի մերժումը այդ կերպով երթալու: Հրապարակութեան ծեծուած և բանտարկուած ըլլալով առանց դատապալտութեան՝ պնդեց որ զօրազուլներն հրապարակութեան արձակեն: Փրիլպպէէ հրաժեշտ: Դասին վերջերը միաբան ըսել տուէր Ոսկեղէն համարն ու «Աստուածորդի կ'երթայ կռուի» երգին չորրորդ տունը:

ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐՈՒ ԳՈՐԾԻ ԵՒ ՈՒՍՄԱՆ ԳԻՐԲ

Հարցուցէք թէ քանի՞ հոգի գրած են այս դասի հետ եղած պատկերին պատմութիւնը: Նորէն ակնարկեցէք էջ 2ի նամակին, և թող տղայք գիտնան թէ դու կ'սպասէք որ իրենց գիրքերը լմացնեն մինչև յառաջիկայ կիրակի: Պահանջեցէք որ յաջորդ կիրակի ձեզի բերնեցուցնեն իրենց գիրքերը, և յիշեցէք թէ դու չարթնամբողջովին նոր շարք մը դասեր պիտի սկսինք:

Վերաբաղին առիթով պիտի տեսնէք թէ անոր մէջ մասը տղայոց տրուած է հանելուկի ձևով:

Աշակերտներու վրայ ձեր ազդեցութիւնը շատ պիտի մեծնայ, եթէ կարենաք դու կիրակի ըսել իրենց թէ դուք անձամբ լուծեցիք այդ էջին վրայ գտնուող ամէն ինչեր: Երբ կ'ընաք գտնել պատասխանները, փնտռեցէք զանոնք Յաւելուածին մէջ:

ԴԱՍ ԼԵ

ԴԱՂՈՒԱԾ ԻԶ. — ԼԳ. ԴԱՍՆԵՐՈՒ

Ուսուցչի նիւթ. — Թագաւորութեան տնւումը:

Առակերտի ճիւղերու. — Ծն. իբ. 18, Ես. Թ. 6, 7, Դան. է. 14, ԺԲ. 3, Մատ. ԻԸ. 18-20, Մարկ. ԺԶ. 15, Դուկ. Բ. 8-14, Յովհ. Գ. 16, 17, ԺԳ. 34, 35, Յովհ. Ա. 22:

ԴԱՍԻ ՊԱՏՄԱՍՏՈՒԹԻՒՆ

Առնչակից Դաս

Պատրաստեցէք Պաղեստինու քարտէս մը, նաև առաքելական աշխարհի ընդարձակ քարտէս մը: Խնամով ուսումնասիրեցէք զանոնք, որպէս զի որոշ սորվիք մէն մի քաղաքի տեղը, բայց մի նշանակէք մեծ քարտէսներուն վրայ: Ժողովեցէք այս դասերուն մէջ յիշատակուած տեղերուն բոլոր պատկերները զորս ունիք կամ կ'ընաք գտնել: Ասոնք այլ ուսումնասիրեցէք տեղերու նկարագրութիւններուն հետ ի միասին:

Վերաբաղ

Այս ութ դասերուն վերաբաղին մէջ տղայոց առաջնորդել պատրաստուելու պահուն աշխատեցէք նաև նոր բնութիւն մը տալ անոր, այսինքն ուրիշ անկիւնէ մը ցուցնել դասերը: Իրողութիւններն անտարակոյս յայտնի են աշակերտներուն, և Յիսուսի հետեւողներուն հերոսութեան գաղափարը զօրեղապէս շեշտուած է: Վերաբաղին մէջ, եթէ մաքի մէջ ունիք թելադրուած նիւթը, կարելի պիտի ըլլայ տղաքն այնպէս առաջնորդել որ գաղափար մը առնեն ուսումնասիրուած հերոսներու

գործերուն վրայ կրասերագոյններու մտքին մէջ կարեւորեալ եղած էր, և ինք չգիտեր թէ ինչ ընէ: Կը յիշէր տեղ գրաւող խորհուրդը ձեռնարկի մը օգտակարութիւնը թէ Պօղոսի թոյլ չտրուեցաւ այդ նահանգը մտնել, բայց է, և եթէ կրնանք անոնց ցուցնել թէ առաքեալներու կերպով մը տարուեցաւ պատգամը: Այս միակ միջոց գործն իրական արժէք ունէր, այս պիտի աւելցնէ անոնք զէպը կրնայ ձեզի աւելի որոշ գաղափար մը տալ թէ գնահատուած: Այս տեսութիւնը տալու լաւագոյն կերպով որչափ ընդարձակ եղած ըլլալու է շարժումը: Ձեր տղայոց ապացուցանել տալ սա իրողութիւնը թէ առաքեալներուն յարատեւութեան, համբերութեան և հաւատարմութեան շնորհիւ էր որ Աստուծոյ թագաւորութիւնը հնազանդեալ տարածուեցաւ Պենտեկոստէի օրէն սկսեալ: Այս գաղափարն հազարեակու համար աղայոց, հարկ է որ ուսուցիչն ինք սրտը ըմբռնէ ամբողջ բանը: Պէտք է որ երբեք չաւակայէ կարգ մը բաներ որ Սբ. Գրոց մէջ չեն յիշուած: Գործը Առաքելոց գիրքը չնկրկայանար իբրեւ արձանագրութիւնը բոլոր առաքեալներուն բոլոր գործերուն: Բանը ընտելանէն չէր կրնար այսպէս ըլլալ: Հետեւապէս ուսուցիչը խորհելու է կարգ մը բաներ որ պատահած ըլլալու են բայց չեն պատմուած այդ գիրքին մէջ: Օրինակի համար Պենտեկոստէին օրը Հրեաներ կային Պարսկաստանէն Արարիայէ, Ափրիկէէ, Կրեաէ և Միջագետքէ: Ասոնց շատեր անտարակոյս հաւատացեալ եղան, և եթէ եղանակ տայ չըթելադրեր թէ Աստուծոյ թագաւորութեան վրայ գտնէ քիչ մը ծանօթութիւն տարուեցաւ հետաւոր շատ վայրեր: Խնամով սերտեցէք պատմութիւնը և գտէք թէ քանի տեղեր կան ուր կրնաք տեսնել թէ տարուած պիտի ըլլայ բարի լուրը, թէպէտ չկայ գործի յիշատակութիւնը: Գործոց գիրքին մէջ նաեւ շատ բաներ կան Պետրոսի Պօղոսի վրայ ըսուած, որ մեր պատմութիւններուն մէջ չեն շօշափուած: Շահական իրողութիւն է թէ երկրորդ դարուն սկիզբները Կրասերն Պլինիոս, որ Բիւթանիոյ փոխ հիւպատոս էր, գրեց Կայսեր թէ գրեթէ բոլոր տաճարները լքուած են, վասն զի ժողովուրդը Գրիգոր

հաղած էր, և ինք չգիտեր թէ ինչ ընէ: Կը յիշէր տեղ գրաւող խորհուրդը ձեռնարկի մը օգտակարութիւնը թէ Պօղոսի թոյլ չտրուեցաւ այդ նահանգը մտնել, բայց է, և եթէ կրնանք անոնց ցուցնել թէ առաքեալներու կերպով մը տարուեցաւ պատգամը: Այս միակ միջոց գործն իրական արժէք ունէր, այս պիտի աւելցնէ անոնք զէպը կրնայ ձեզի աւելի որոշ գաղափար մը տալ թէ գնահատուած: Այս տեսութիւնը տալու լաւագոյն կերպով որչափ ընդարձակ եղած ըլլալու է շարժումը: Ձեր տղայոց ապացուցանել տալ սա իրողութիւնը թէ առաքեալներուն յարատեւութեան, համբերութեան և հաւատարմութեան շնորհիւ էր որ Աստուծոյ թագաւորութիւնը հնազանդեալ տարածուեցաւ Պենտեկոստէի օրէն սկսեալ: Այս գաղափարն հազարեակու համար աղայոց, հարկ է որ ուսուցիչն ինք սրտը ըմբռնէ ամբողջ բանը: Պէտք է որ երբեք չաւակայէ կարգ մը բաներ որ Սբ. Գրոց մէջ չեն յիշուած: Գործը Առաքելոց գիրքը չնկրկայանար իբրեւ արձանագրութիւնը բոլոր առաքեալներուն բոլոր գործերուն: Բանը ընտելանէն չէր կրնար այսպէս ըլլալ: Հետեւապէս ուսուցիչը խորհելու է կարգ մը բաներ որ պատահած ըլլալու են բայց չեն պատմուած այդ գիրքին մէջ: Օրինակի համար Պենտեկոստէին օրը Հրեաներ կային Պարսկաստանէն Արարիայէ, Ափրիկէէ, Կրեաէ և Միջագետքէ: Ասոնց շատեր անտարակոյս հաւատացեալ եղան, և եթէ եղանակ տայ չըթելադրեր թէ Աստուծոյ թագաւորութեան վրայ գտնէ քիչ մը ծանօթութիւն տարուեցաւ հետաւոր շատ վայրեր: Խնամով սերտեցէք պատմութիւնը և գտէք թէ քանի տեղեր կան ուր կրնաք տեսնել թէ տարուած պիտի ըլլայ բարի լուրը, թէպէտ չկայ գործի յիշատակութիւնը: Գործոց գիրքին մէջ նաեւ շատ բաներ կան Պետրոսի Պօղոսի վրայ ըսուած, որ մեր պատմութիւններուն մէջ չեն շօշափուած: Շահական իրողութիւն է թէ երկրորդ դարուն սկիզբները Կրասերն Պլինիոս, որ Բիւթանիոյ փոխ հիւպատոս էր, գրեց Կայսեր թէ գրեթէ բոլոր տաճարները լքուած են, վասն զի ժողովուրդը Գրիգոր

հաղած էր, և ինք չգիտեր թէ ինչ ընէ: Կը յիշէր տեղ գրաւող խորհուրդը ձեռնարկի մը օգտակարութիւնը թէ Պօղոսի թոյլ չտրուեցաւ այդ նահանգը մտնել, բայց է, և եթէ կրնանք անոնց ցուցնել թէ առաքեալներու կերպով մը տարուեցաւ պատգամը: Այս միակ միջոց գործն իրական արժէք ունէր, այս պիտի աւելցնէ անոնք զէպը կրնայ ձեզի աւելի որոշ գաղափար մը տալ թէ գնահատուած: Այս տեսութիւնը տալու լաւագոյն կերպով որչափ ընդարձակ եղած ըլլալու է շարժումը: Ձեր տղայոց ապացուցանել տալ սա իրողութիւնը թէ առաքեալներուն յարատեւութեան, համբերութեան և հաւատարմութեան շնորհիւ էր որ Աստուծոյ թագաւորութիւնը հնազանդեալ տարածուեցաւ Պենտեկոստէի օրէն սկսեալ: Այս գաղափարն հազարեակու համար աղայոց, հարկ է որ ուսուցիչն ինք սրտը ըմբռնէ ամբողջ բանը: Պէտք է որ երբեք չաւակայէ կարգ մը բաներ որ Սբ. Գրոց մէջ չեն յիշուած: Գործը Առաքելոց գիրքը չնկրկայանար իբրեւ արձանագրութիւնը բոլոր առաքեալներուն բոլոր գործերուն: Բանը ընտելանէն չէր կրնար այսպէս ըլլալ: Հետեւապէս ուսուցիչը խորհելու է կարգ մը բաներ որ պատահած ըլլալու են բայց չեն պատմուած այդ գիրքին մէջ: Օրինակի համար Պենտեկոստէին օրը Հրեաներ կային Պարսկաստանէն Արարիայէ, Ափրիկէէ, Կրեաէ և Միջագետքէ: Ասոնց շատեր անտարակոյս հաւատացեալ եղան, և եթէ եղանակ տայ չըթելադրեր թէ Աստուծոյ թագաւորութեան վրայ գտնէ քիչ մը ծանօթութիւն տարուեցաւ հետաւոր շատ վայրեր: Խնամով սերտեցէք պատմութիւնը և գտէք թէ քանի տեղեր կան ուր կրնաք տեսնել թէ տարուած պիտի ըլլայ բարի լուրը, թէպէտ չկայ գործի յիշատակութիւնը: Գործոց գիրքին մէջ նաեւ շատ բաներ կան Պետրոսի Պօղոսի վրայ ըսուած, որ մեր պատմութիւններուն մէջ չեն շօշափուած: Շահական իրողութիւն է թէ երկրորդ դարուն սկիզբները Կրասերն Պլինիոս, որ Բիւթանիոյ փոխ հիւպատոս էր, գրեց Կայսեր թէ գրեթէ բոլոր տաճարները լքուած են, վասն զի ժողովուրդը Գրիգոր

ԴԱՍԻ ՆԵՐԿԱՅԱՅՈՒՄ

Աւանակից Դաս

(Աշակերտներուն ցուցէք քարտէսները զորս գուր պատրաստած էք:) Ամէն մէկը քաղաք մը միտք բերէք, որ թաղ եղաւ Յիսուսի հետեւողներուն աշխատութեան վրայ մեզի ծանօթ պատմութիւններէն մէկուն: Միտք բերէք այդ քաղաքին անունը և գիրքը քարտէսին վրայ: Զգուշութեամբ մտածեցէք որ չսխալիք: Եւ երբ պատմութիւնը ընտելանէ, ինքն ըսէք: Ձեզի հարցումներ պիտի լրատ ըլլաք, ինքն ըսէք: Ինչ է անունը ընեմ ձեր միտք բերած քաղաքին վրայ: Ինչ է անունը: Ինչ պատահեցաւ հոն: Փարտէսին մէջ ո՞րը նշանակուած է այն: (Յիշատակելի տեղերն են Երուսաղէմ, Բեթլեհէմ, Սամարիա, Գաղատի ճամբան, Դամասկոս,

Միւրիական Անտիոք, Տարսոն, Պիսիդիոյ Անտիոք, Իկոնիոն, Լիւստրա, Դերբէ, Տրովադա և Փիլիպպիները աշակերտներն ըսեն ամէն ինչ որ կրնան յիշել, ջանացէք հարցումներով յիշել տալ մնացեալ Բարսեղին վրայ ցուցնել տուէք տեղերը և գրել անունները։)

Վերաբառ

Մեր «Աստուածորդին կ'երթայ կոուի» երգը ներկայացնէ Յիսուսն իրեն հրամանատար մը, և այն պէս է։ Բանակ մը ունի միլիոններէ բաղկացած որ զրօշին տակ կը կռուին։ Երբ մէկն ուզէ զինուոր ըլլալ ինչ է առաջին բանը զոր ընել պարտի։ Ոսկեղէն համաձայնութիւնք, որ կ'ըսէ թէ ինչ ընել պարտի ամէն որ կ'ուզէ Բրիտանիայի բանակին զինուոր գրուիլ (Գործ. Բ. 38)։ Ի՞նչ է մեծ հրամանը զոր մեր հրամանատար տուաւ իր զինուորներուն (Մարկ. Ժ. 9. 15)։ Երբ Սողոմոն մեծ հրամանատարին կոչը, ըրաւ ճիշտ ինչ որ ամէն զինուոր պարտաւոր է ընել, հնազանդեցաւ։ Յետոյ ի՞նչ ըսաւ ինք այդ բանին վրայ։ (Գործ. Ի. 9. 19բ)։ (Հետեւեցէք «Դասի Պատրաստութիւն» բաժնին տակ թիւ 10-ը ըստ յատկապէս, մինչև որ բոլոր Ոսկեղէն համաձայնութիւնքն ըսուին կամ գործածուին)։ Երեւստղէմի մէջ քանի հետեւող կար, երբ Յիսուս երկինք գնաց։ Շատ մեծ թիւ չթուիր այդ, երբ խորհիք այն մեծ գործին վրայ, զոր ընել պատուիրեց Յիսուս իր հետեւողներուն։ Մեծ քարտէսներուն նայինք և տեսնենք թէ կրնանք արդեօք գծել այն ուղին որով բարի լուրը տարածուեցաւ Երուսաղէմէ։ Երբ Սողոմոն սկսաւ հալածել Երուսաղէմի Բրիտանիաները, ի՞նչ պատահեցաւ։ Այդ կերպով բարի լուրը Սամարիա տարուեցաւ։ (Աշակերտները թող կարմիր գիծ մը քաշեն Երուսաղէմէ Սամարիա, ապա վար դէպ Ամփ

րիկէ, յիշելով եթէ ով պարտին պատմութիւնը, և վեր դէպ ի կեսարիա, ուր Փիլիպպոս հաստատուեցաւ ու գործեց տարիներով։ Յետոյ Երուսաղէմէ Անտիոք և Անտիոքէ այն տեղերը ուր Սողոմոն հանդիպեցաւ իր ուղեւորութիւններուն մէջ։ Այս գործողութեան միջոցին թող աշակերտները պատմեն միախառնութիւն աշխատութեան յարակից դէպքերը։ Բացատրեցէք թէ այս պատմութիւնները կը ցուցնեն կատարուած գործին փոքրիկ մէկ մասը միայն, որչափ յիշուած է Սբ. Գիրքին մէջ, և թէ շատ բան կատարուած է հարկաւ, որ չէ յիշատակուած Սբ. Գիրքին մէջ։ Բայց նոյն իսկ այն պատմութիւնները զորս գիտենք՝ ցոյց կու տան թէ Աւետարանն ինչպէս Երուսաղէմէ հետզհետէ աւելի հետունները տարուեցաւ և թէ ինչպէս տարածման գիծերը երկարեցան դէպ ի երկրիս ծայրերը։ Գործի Գիրքին մէջ գտնուող երեքին երկրորդ տան վրայ խօսեցէք, և թող աղայք խօսին մահուանը վրայ այն առաջին մարդուն որ իր կիսանքը տուաւ իրեն վկայ իր Տէրոջ։ Քննեցէք Գործի Գիրքերը։ Գովեցէք այն աշակերտները որ հաւատարմօրէն կատարած են իրենց գործը։ Տղայոց հետ խօսեցէք մասնաւորապէս սա հարցման պատասխանին վրայ. կրտսերադոյն մանչեր և աղջիկներ ինչպէս կրնան օգնել աւետարանի տարածման գործին)։

Խօսեցէք Գործի Գիրքին 29րդ էջին հարցերուն վրայ և նայեցէք թէ ձեր աշակերտներէն քանին կրցած են պատասխանել։

ጉረግረግ

ՀՆԱԿԱՐԿԱՑ ՄԸ ԵՒ ԱՇԽԱՐՀԻ ՊԱՐՑԷՍ ՄԸ

ՌԻԼԻԵԸՄ ՔԷՅՐԻ

Սբ. Գրոց Հնթերցումներ.—Սաղ. ԻԲ. 27,28, ՂԶ. 1-13
Եւ. ԾԴ. 2,3, Մարկ. ԺԶ. 15, Հոով. Ժ. 12-15

Ոսկեդէմ Համար.—Ուրիմն գացէք բոլոր ազգերը աշխարհային կերտեցէք, մկրտեցէք զանապ յանուն Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն Սրբոյ. սորվեցուցէք անոնց որ առաջին բաները պահեն՝ ինչ որ ես ձեզի պատուիրեցի և ահա ամէն օր ես ձեզի հետ եմ մինչև աշխարհ վերջը : Ամէն : Մատ. ԻԲ. 19, 20 :

Ուսուցման Նիւթ Առնչակից Դասի Համար. — Աշխարհը քարտէսը որ կայ պատկերաթերթի մէջ : Հանրայն վարժարանին մէջ ձեր աշակերտներուն կողմէ դրժմածուած աշխարհագրութիւնը :

ՈՒՍՄԱՆ ՆԻՒԹԵՐ

Ուրիշերմ Բէյրիի Ձեռամբ Կատարուած Հսկայ Գործը

Երբ Ուիլեմը՝ Գեյդի Ներշնչուեցաւ իր տեւիւով որ կը ցուցնէ
 թէ աշխարհ չ'ըլլաի կարօտ և Աւետարանին և Քրիստոնեանները չ'ըլլա
 մեծ պարտականութիւն ունին Աւետարանն աշխարհի տալու, Անգղի
 բոլոր բնակչութեան մէջ գրեթէ առանձին կը մնար ինք, Գիտէր թէ
 իր և առաջադրեալ Նպատակին գործադրութեան միջև մոլեւանագոյն
 թեան ու Նախապայարման բարձր պատ մը կը կանգնէր: Սակայն ան
 յողգողօք հաւատով ու յարատեւութեամբ ձեռնարկեց քանդել իւր
 պատը: 1786ին Նովիւներու Ժողովի մը մէջ թելադրուեցաւ որ մեծ
 Խորհրդածութեան ինքով մը առաջնեկեալ, և Ուիլեմը՝ Գեյդի սա հար
 ներկայացուց. «Բոլոր աղքատներն սորվեցնելու հրամանը որ առաքելո
 ներուն տրուեցաւ՝ պարտաւորիչ չ'է անոնց, յաջորդող բոլոր պաշտօն
 եաներուն մինչև աշխարհի վերջը, նկատելով որ, յարանգի խոստումն

նոյնքան ընդարձակ է:» Ժողովին ծերունի նախագահը բարկութեամբ
գոչեց. «Ի՞նչ ողորմեի երազատես եք որ այսպիսի հարցում կ'ընէք:
Անշուշտ ոչինչ կորելի է ընել առանց նոր Պետեկոստէի մը, երբ հա-
շարի պարզեկներու հեղում մը հանդերձ լեզունքու պարզեկով ըստ
առաջնոյն ոյժ պիտի տայ Բրիտանոսի հրամանին»: Փէլրի իր պաշտօնա-
կիցներէն լռութեան դատապարտուելով մամուլին զիմեց և զրեց աշ-
խատասիրութիւն մը, որու խորագիրն էր «Փննութիւն Քրիստոնեանե-
րու Պարտականութեանց» Հեթանոսներու Դարձին Համար Միջոցներու
կիրարկման Մասին»

«Քինեական այս աշխատությունը թիւնը գրական ինքնայատուկ շա-
հեկանութեան մը ունի իբրև աշխարհի վիճակագրութեան ու աշխար-
հագրութեան ծառայող գործ մը այնպիսի մշակեալ և գրեթէ անթերի
ռոճով գրուած, որով ժամանակակից քիչ համալսարանականներ պիտի
կրնային արտադրել, վասն զի ոչ ոք կը շարժէր այն ողջով որով Բէյլը
վառուած էր։ Անշուշտ գեւղի մը մէջ անդադար աշխատելով իրաց
առեալ երբ կը քնանար, և միայն Նիքաիի օրեր հանգչելով աշխատու-
թեան փոփոխմամբ, հետի գրատուներէ և այնպիսիներու ընկերակցու-
թենէ որոնք աւելի զիւրութիւն ու առաւելութիւն կը վայելէին քան
ինք, այս կօշկակարը, տարիքով դեռ երեսունէ վար, կը զննէ մաքող
աշխարհը, ցամաք առ ցամաք, կղզի առ կղզի, ցեղ առ ցեղ, հաւատք
առ հաւատք, թաղաւորութիւն առ թաղաւորութիւն, ճշտութեամբ
կը ցուցակագրէ իր արդիւնքները և կ'ուսումնասիրէ հանրացման տրա-
մարանական այնպիսի զօրութեամբ մը, որ ներկայ ժամանակի ուսեալ
մարդոց իսկ զարմանքը կը շարժէ... Ապացուցանելէ ետև թէ մեր Տերօջ
կողմէ աշակերտներուն տրուած պատուէրը տակաւին պարտաւորիչ
է մեզի, քննելէ ետև հեթանոսներու դարձին համար կատարուած
նախկին ձեանարկները, . . . կը ջնջէ Աւետարանը հեթանոսներուն
տանկլու սա հինգ արգելքները զորս իր ժամանակակիցները կը յա-
րուցանէին — հեթանոսներուն հեաւորութիւնը, բարբարոսութիւնը,
անոնցմէ սպաննուելու վտանգը, կեանքի պիտոյքը հոգալու դժուարու-
թիւնը, անոնց լեզուներուն անհասկնալիութիւնը, իր սիրայորդ սիրտը
թիւնէ և Սբ. Գրոց հմտութիւնը զինք կարողացունցին այս բաները ճարտար-
օրէն և նշանաւոր ցաւածին՝ ան դատին զօր կը պաշտպանէր . . . »

«Հովհաննէս 1792ի ժողովն համոզուեցաւ և Բէլլիի իր պատեհաւ թիւնը չփախցուցնէ՝ Նընթիւնիմ» էր տեղը, ուրկէ զրկուած էին 1784ի աղըթքի հրաւերներն։ Պատասխանը Ճիշտ հօն պիտի գար իննամեայ պատումէ մը ետեւ, իր «Բնութիւն»ը հրատարակուած էր։ Պատրաստ

տա՞ծ էր իր պաշտօնակիցները . . . իր ընտանին էր Ես. ՆՊՊ. 2. տեսիլն ուղիղացեալ եկեղեցւոյ վրանին՝ որ կը լայննայ մինչև որ իր զւարակները կը ժառանգեն ազգերը և ընտակիչներով կը կենցեան աւերտուցադաբները, և գոփամակ եղբայրներուն ուղղուած յորդորն ամբողջեցաւ սա երկու մեծ առածաններուն մէջ, որոնք մինչև ցարդ կը զրգոյ երկնային թագաւորութեան միտմոնարակն բանակին դոքոքներուն վրայ

ՄԵԾ ԲԱՆԵՐ ՅՈՒՍԱՑԻՔ ԱՍՏՈՒԾՄԷ
ՄԵԾ ԲԱՆԵՐՈՒ ԶԵՌՆԱՐԿԵՑԻՔ ԱՍՏՈՒԾՈՅ ՀԱՄԱՐ

Այդ Թաթարոյնն աւարտեցաւ, Թուրքը անգամ վախցաւ, Բայլը անգամ նշան չըրաւ, և հովիւներն սկսան ցրուիլ, Քարադիւր, յուսահատութիւնն արիացուց առանձին գործել իր Տէրոջ համար, Թուրքի թւէն բռնելով գոյեց. «Նորէն պիտի չընես բան մը, վերջ պէտ» ինչ որ Թուրքը կը կոչէ այս անփորձ, խեղճ և զիւղացի տգիտ քարոզիչներուն մեծ վախն ու զոյրը՝ փարատեցաւ կոչին առջև մարդ մը որ յօժուր եղաւ իր անձը տալ. . . . Յապաղում մը եղաւ, բոսիայն չորս ամիս, Ապա արաւմուկեցաւ զուտ Անգղիական առաջին Մահմադական Բնկեցութիւնը, որ արտասահման զրկեց իր Անգղիոս հիմնադիրը,» ձՈՐԶ ՍՄԻԹՆ

Քէյրի Հնդկաստանի մէջ

Քէյրի լման արհաւիրակու տարեկան չէր երբ Պենկալ ելաւ։ Ա
կու սկզբունք կ'իշխէին անոր առաքելութեան գաղափարն, հիման
ամբողջ ընթացքին։ Ինք այս բաներուն առաջնորդուած էր բուն ի
Քրիստոնէութեան ոգիէն, Քրիստոսի ու Պողոսի օրինակէն ու վարդ
պետութենէն և Մորավացի եղբայրներուն փորձառութենէն։
Կարողած էր զանոնք իր քննական աշխատասիրութեան մէջ, և Պար
կաստանի մէջ իր քառասնամեայ քննութեան միջոցին ամեն տ
աւելի կառչեցաւ անոնց, Այդ սկզբունքներն են (1) թէ միսիոն
պարտի հաւասար ընկերակիցն ըլլալ անոնց որոնց մօտ կը զրկուէ,
թէ միսիոնարը պարտի, որչափ կարելի է, բնիկ, ինքնապահ, ինքնա
ւալ ըլլալ առաքելութեան և նորադարձներուն աշխատութեան
Սովոր էր ըսել, «Իմ գործն և Տէրոջ ծառայել»։ Կօշիկ կը կարկոն
ծախքն հանելու համար»։ Քէյրի ժողովրդի զաւակ և ուսանող, կ
կակար և ուսուցիչն ըլլալով, միանգամայն քարոզիչ և հովիւ, որ
յայտնորդ ըլլալը պարծանք համարեցաւ Ռոպրէթ չ'ըլլ, Պողոսի կրկն
կանգր վարած էր։ Հիմա որ այլևս Կալկաթային մէջ էր, վերակա
Առաւուածային աշխատութիւնը և չլքեց զայն մինչև որ իր յաւիտեն
կան հանգիստը մտաւ։

Բաւական դրամ շահեցաւ լեղակի գործարանի մը վերադառնալու
 թեամբ և Ծորթ Ուրիշըմ Գուլէճի մէջ Պենկալեան և սանաքրիտ լեղա-
 ներու ուսուցչութեամբ: Քիչ մը դրամ ալ շահեցաւ կառավարական
 թարգմանչի պաշտօնով:

Թարգմանչի պաշտօնով՝
Անկարելի է հոս համառօտիւ անգամ ամփոփել ինչ որ Ուիլեմմ
Քէյրի կատարեց շնորհատանի մէջ։ Սակայն քանի մը իրողութիւններ
չոյզն զաղափար մը պիտի տան երախտագիտական այն պարտքին վրայ
որ ընդհանուր եկեղեցին կը պարտի Սկովտացի այս հնակարկաւորն
նոր Թարգմանեց Սը. Գիբբն ամբողջովին կամ մասամբ երեսունչորս
տարբեր լեզուներով, որոնցմէ երկու հարիւր հազար օրինակ տպագ-
րուեցաւ։ Ասկէ զատ ալ բազմաթիւ տեսարակներ հրատարակին, ինչ
յօրինեց Պենկալթընէ բառարան մը ու թռուս հազար բառով, ինք եղաւ
առաջին մարդը որ ընդդիմացաւ մեռած ամուսիններու փայտաղտին
լարժու մը սկսաւ, որու պտուղն եղաւ այս սովորութեան բարձումը
Անդգ. կատարաւթեան հրամանով։ Ինչպէս գերադանցօրէն կը վայ-
ւեր, Քէյրի Թարգմանեց այդ հրամանը Պենկալթընի, երբ պիտի հրա-
տարակուէր։

աւարակուէր։
«Քրիստոնեայ Անգղիա խնդաց, երբ Սիւնի Սմիթ՝ ծաղրեց Ուել-
երմ Բէյրին իբրեւ «ձեռնարկեալ հնակարկաւ՝ մը որ յիմարաբար կը
ձեռնարկէ դարձի բերել հեթանոսները» Բէյրի մեռաւ եօթանասուներ-
եքեք տարեկանս՝ իր մասուսան անկողնին մէջ այցելութիւնն ընդունե-
ցաւ Հնդկաստանի Եպիսկոպոսին, որ Անկլիքան Եկեղեցւոյն գլուխն է
այդ երկրին մէջ և որ գլուխը խոնարհելով մահաձմեք միսիոնարին
օրհնութիւնը խնդրեց, իրիտանական իշխանութիւնները Բէյրին թող
չէին տուած ցամաք լլկել, երբ Պենեզլ ժամանեց առաջին անգամ
Բայց երբ մեռաւ, կառավարութիւնը բոլոր դօշնները կիսաձողի վրայ
պարզեց ի պատիւ այն մարդուն որ ուէ զօրավարէ աւելի ծառայու-
թիւն մատուցած էր Հնդկաստանին Անգղիայ, Գերմանիայ և Ամերիկայի
համարյաբաններն յարգանք մատուցին անոր ուսման և արժանեքին, և
այսօր ինդղըական Քրիստոնէութիւնը կը պատուէ զայն իբրեւ մին իր
ամենէն առեւել ռահպիրաններէն» Ճ. Հ. ԹՐԵԼ.

Ուրիշերմ Բեյրի ծնաւ Փոլըրսպըրիի (Անգղիա) մէջ 1761 Օգոստ. 17ին Տասնըրկեց տարեկան հասակին մէջ կոշկակարի մը աշակերտեց և այդ արհեստը գործեց մինչև որ քսանըութ տարեկան եղաւ: Տասնըութ տարեկան հասակի մէջ դարձի եկաւ, բայց երկու տարի յետոյ միայն գոհ եղաւ իր փորձագումութենէն: Իր միտնորական գործի շարժումն

սկսաւ 1786ին և 1793ին զրկուեցաւ Հնդկաստան, ուր ապրեցաւ զործեց անգագար կամ առանց արձակուրդի մինչև իր մահը, Յուլի 9, 1834:

Յաւելուածական Ուսումնասիրութեան Համար Կարդալ

Life of William Carey, George Smith.

Captain Cook's Voyages of Discovery.

Men of Might in India Missions, Holcomb, Chapt. III.

Pioneer Missionaries of the Church, Creegan, Chapt. IV.

Christian Epoch Makers, Vedder, Chapt. XV.

Նպասակներու Վիճաբանութիւն

Յետագայ հօթը դասերուն ընդհանուր նպատակն ցոյց տալ թէ Աստուծոյ թաղաւորութիւնն ինչպէս և տարածուի աշխարհի ամէն կողմերը: Եւ պատմութիւններն ի յայտ կը բերեն մէկ քանին այն կերպերէն որոնց մով կը կատարուի այս գործը: Միախնարական աշխարհը զաւրթացքին հիմերն են այս աշխարհի մէջ Քրիստոս գործին վերաբերող կարգ մը մեծ ճշմարտութիւնները զորս սապէս կարելի է պարզել մօտաւորապէս. Բովանդակ աշխարհ աւետարանի կարօտ է: Աստուծոյ իջող խաղաղարար միջոցն է այդ կարօտութիւնը լեցնող: Աշխարհի կարօտութիւնը լեցնելու գինն է տառապանք, ինքնազոհութիւն, վտանգ և տաժանք: Երբ կարօտութիւն լեցուի, աւետարանին բաւարարութիւնը կը ցուցուի գինը կ'արդարանայ: Այսպէս այս կարճ դասն թացքով դասերն հինգ մեծ հիմնական կէտեր կը շօշափեն որ լուր հայն կ'իմացուին միախնարական ամէն ուսուցման մէջ Տիեզերական աւետարան, տիեզերական կարօտութիւն տիեզերական միջոց, տիեզերական գին և տիեզերական արդիւնք ամբողջ աշխարհի աւետարանման: Դասերն առանձին ուսումնասիրելու պահուն կը տեսնենք թէ Ուրիշըմ Բէյրիի պատմութիւնը և անոր կողմէ գծուած աշխարհացոյցն ի վեր կը հանէ թէ աւետարանն համար

աշխարհի համար է և աշխարհ աւետարանին կը կարօտի: Սբ. Գիրքը Չինարէնի թարգմանող Մորիսընի, և Հընդիկներուն աւետարան կարգացնել կարենալու համար Քրիստոսը ինքնին հնարող Հիւսիսի առաքելին, ձէյմս Իվընսի, պատմութիւնները կը լուսարանեն թէ տակաւ էջն ինչ մեծ կարեւորութիւն ունի իբրեւ միջոց աշխարհի աւետարանի պէտքը լեցնելու: Լիվինկսթընի, անձնաւորական սոսկալի զոհողութեան գնով, բնիկ օգնականներու հանդէպ խոստամուտականութեան պատմութիւնը կը ցուցնէ թէ ինչ է միշտ ամէնէն բազմաթիւն աւետարանը — անոր մարմնացումը միախնարին կեանքին մէջ: Այս պատմութիւնը, Պիրմայի մէջ բանտարկուող Էտանիրըմ Ճըտաւնի պատմութեան նման, կը ցուցնէ թէ մեծ պատուիրանին հնազանդելու համար պէտք է յանձն առնել ինքնազոհութիւն, ցաւ և տաժանք: Սպիտակամորթին երկնային Գիրքը զանելու համար անհամար վտանգներ զիմադրուող Հնդիկներու սքանչելի պատմութիւնը յուզիչ կերպով կը ներկայացնէ անվիճելի սա իրողութիւնը թէ հեթանոսներն ալ կը բաղձան ճշմարիտ Աստուծոյ ճանչնալ: Անիվայի կուռքերուն խորոյկի պատմութիւնն ալ գաղափար մը կու տայ այն մեծ փոփոխութեան վրայ, որ միշտ յառաջ կու գայ աւետարանին ընդունուելէն:

Շահեկան շատ բաներ կան որ կրնան պատմուիլ այս շարքին մէջ շօշափուած մարդոց իւրաքանչիւրին վրայ: Սակայն եթէ կ'ուզենք լուսադնն արդիւնք ձեռք բերել, պէտք է որ պատմութիւն մը իւրաքանչիւր դասի կեդրոնական կէտն ընենք և չըսենք բան մը որ կրնայ ուշադրութիւնն հեռացնել անկէ և անով ուսուցողութեան ճշմարտութիւնն: «Ուսուցման Նիւթեր» խորութեամբ ճշմարտութիւնն: «Ուսուցման Նիւթեր» խորութեամբ ճշմարտութիւնն կը արուին ուսուցողին տակ կարգ մը իրողութիւններ կը արուին ուսուցողին

գանակ, բայց միակ գաղափարը զոր կրնային յղանալ Աստուծոյ մասին՝ սա էր թէ ան իրենց բարկացած է և թէ անոր բարկութիւնն իջեցնելու համար պարտին իրենք զիրենք անդամատել կամ այս և այն նեղութեան ենթարկել: Կը տեսնէ՞ք թէ այս մարդիկը մըքան կը կարօտին աւետարանին: Տակաւին կա՞ն մարդիկ որ այսպիսի բաներ կ'ընեն՝ ուղիղ ճամբան չգիտնալով: Մենք բան մը կ'ընենք այնպիսիներու համար: (Խօսեցէք ձեր եկեղեցիին միախնայողական գործին վրայ և թող տղայք ըմբռնեն թէ իրենց տուրքերն օգուտ ունին: Յաջորդ երեք դասերուն նայեցէք և կերպ մը խորհեցէք, որով տղայոց գործելու բնական փափաքն արտայայտուի տուրքով կամ ծառայութեամբ:)

Գառնի Պատմութիւնը

ՆԱԽԱԳԱՆ.— Հնակարկառն ի՞նչ է: Ի՞նչ է անուան այն հնակարկառն որ աշխարհի քարտէս մը գծեց: Եթէ դուք ու ես Ուիլիամ Բէյքըի աշխատութիւնը տեսնէինք իր խանութին մէջ, պիտի խորհէինք թէ իր գործը կօշիկ նորոգել է: Այնպէս չէ: Բայց ինք այնպէս չէր խորհեր: Ահա ինչ որ ըստ ինք, «Իմ գործս է Աստուծոյ ծառայել: Ես կօշիկ կը նորոգեմ ծախքերս հոգալու համար»:

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ.— Եթէ անոր խանութին երթայիք, ի՞նչ պիտի տեսնէիք: (Տղայոց հարցումներ ըրէք քարտէսին վրայ և թէ ինչո՞ւ գծեց զայն:) Երբ Ուիլիամ Բէյքըի պատիկ տղայ էր, իր խաղընկերները զայն Բոլոմպոս կը կոչէին: Ինչո՞ւ այդ անունը կամ մակդիրը տուին, կը կարծէք: Տղայութեան ժամանակ անգամ կը հետաքրքրուէր իր երկրէն դուրս գնալու մեծ աշխարհին և հաճոյքով կը կարդար ուղեւորութեան ու գիւտի

ամէն գիւրք զոր կրնար փոխ առնել: Տաք տարեկան էր, երբ Բէյքըին Բոլոմպոս իր առաջին մեծ ուղեւորութեան վերադարձաւ, և պատմեց ինչ որ սորված էր Աւստրալիոյ, Նոր Զելանտայի, Նոր Կուլինիոյ, Լանկիրու-թեան Կղզիներուն, Սէնտուիչ կամ Հավայեան Կղզեթմբին վրայ: Անոր տեղեկատուութիւնները նոր աշխարհ խմբին վրայ: Անոր տեղեկատուութիւնները առջև, ու բովանդակ մը բացին ժամանակակիցներուն առջև, ու բովանդակ Անգլիոյ հետաքրքրուեցաւ իմանալ ինչ որ ան կը պատմէր: Գաճաճ կնձի մը կար տղայոց սիրական խաղա-մէր: Գաճաճ կնձի մը կար տղայոց բարձր էր և ոստերը վայրին վրայ: Միայն եթէր ոտք բարձր էր և ոստերը զօրաւոր ու տարածուն էին: Տղայք յաճախ ոստերուն վրայ կը նստէին խոշոր թռչուններու նման և յափշտակութեամբ կ'ունկնդրէին, մինչ իրենց սիրելին «Բոլոմպոս,» ծառին գագաթը նստած, շահեկան պատմութիւն պոս,» ծառին գագաթը և ուրիշ երկրախոյզներու ներ կ'ընէր Բէյքըին Բոլոմպոսի և ուրիշ երկրախոյզներու և ճանապարհորդներու արկածներուն վրայ: Ինք այնքան կը յաճախ կարդացած էր պատմութիւններէն էր և բոլոր տղայք կարծէր թէ ինք անոնց ընկերներէն էր և բոլոր տղայք կ'ընէին, «Կրնայ ինք ընդարձակ խօսիլ, որպէս թէ ան-ձամբ ներկայ եղած ըլլար»:

Չարմանալի չէ որ հնա-կարկառը կրցաւ քարտէս մը շինել որ այնչափ բան կը յայտնէր աշխարհի մարդոց վրայ: Քարտէսէն զատ ուրիշ ի՞նչ պիտի տեսնէիք հնա-կարկառի խանութին մէջ: Մինչ կօշիկ կը նորոգէր իր ծախքերն հոգալու համար, կ'ուսումնասիրէր իր ծախքերն հոգալու համար, կ'ունկնդրէր թէ Տէրն ինչ կ'ու-Տէրոջ Խօսքը, որպէս զի սորվէր թէ Տէրն ինչ պատուէր զէր որ ընէ: Ուիլիամ Բէյքըին ի՞նչ մեծ պատուէր զտաւ իր Աստուածաշունչին մէջ: Ի՞նչ սորվեցաւ իր քարտէսէն: Ի՞նչ որոշեց ինք ընել: Որոշելէ հետե իր քարտէսէն: Ի՞նչ որոշեց ինք ընել: Որոշելէ հետե թէ կը փափաքէր երթալ և աւետարանը քարոզել տեղ մը, ուր շատ պէտք կար աւետարանի, ինչո՞ւ չմեկ-

նեցաւ անմիջապէս: (Եթէ տղայք չեն հասկցած զայս Գործի Գիրքին ընթերցումներով, օգնեցէք որ ըմբռնեն թէ Քէյրի դրամ չունէր:) Անգղիոյ մէջ անգամ կրնար իր Տէրօջ աւելի ծառայել, եթէ ստիպուած չըլլար կօշիկ կարկանդակ տալուստի համար: Բայց երբ հեռաւոր երկիր երթար, հարկ էր որ իր ապրուստը կերպով մը ապա- հովուէր: Ուրիշըմ Քէյրի հաստատ որոշած էր իր ազ- գակիցներուն հասկցնել թէ ամէն մարդ պարտաւոր է մեծ պատուիրանին հնազանդիլ, և թէ անոնք որ չեն կրնար երթալ հեթանոսներուն քարոզել՝ կրնան դրամ, ժամանակ և աղօթք տալ գործին նպաստելու համար: Շատ դժուարութիւն կրեց զանոնք համոզելու, բայց ճշմարիտ հերոսի նման ամէն նեղութեան տակաց և եր- բեք չվհատեցաւ: Երբեք չհամոնեցաւ անոնց որ կը նստին ու կ'ըսեն, «Չեմ կրնար:» Իր հետ գործ ունեցողներ, երբ դեռ տղայ էր, զիտէին թէ, եթէ բան մը սկսէր, կ'աւարտէր անպատճառ, և եթէ ուէ բան զոր կը փորձէր ընել՝ չատ դժուարանար, փոխանակ վհատելու, կը խան- դավառուէր ինք յաջողութեան նոր յուսով ու հաստատա- մտութեամբ: Քաղաքին մէջ բարձր ծառ մը կար, որու վրայ կ'ընէր որոշած էին տղայք: Ուրիշըմ Քէյրի ալ փոր- ձեց միւսներուն հետ, բայց փորձը չարունակեց մինչև որ յաջողեցաւ: Նմանապէս չափահասութեան մէջ տար- ուէ տարի անյաջող եղաւ Անգղիոյ Բրիստոնհամները շարժելու և անոնց պարտականութիւնը իրենց զգացնե- լու փորձերուն մէջ, բայց տակաւին շարունակեց զա- նոնք: Ինչ է մեծ նշանաբանը զոր իր մարդոց տուաւ:

ՄԱՏՐԱՆԵՐ.— Վերջապէս եկաւ յաջողութիւնը, և Ուրիշըմ Քէյրի և ձան Թոմըս Հնդկաստանի միսիոնար որոշուեցան: Մինչ կը խորհէր Անգղիոյ այդ պղծիկ խումբին և երկու միսիոնարները ձեռնադրող Բրիստոն-

հայ պաշտօնականներուն վրայ, ուրիշ ինչ պատմութիւն միտք կը բերէք: Ո՞ւր էր եկեղեցին որ առաջին երկու միսիոնարները զրկեց հեթանոսներուն: Ինչ էին այն միսիոնարներուն անունները: Կարծեմ Լիսթըրի բնակիչ- ներէն շատեր միտք բերին Անաթոքի եկեղեցւոյն այն օրը և Պօղոսն ու Բառնաբասը, երբ իրենց երկու միսիո- նարները զրկեցին անծանօթ վտանգներու և նեղու- թիւններու կուրծք տալ, որպէս զի աւետարանը տանին հեռաւոր երկրի հեթանոսներուն:

ՎԵՐՋԱՌՈՐՈՒԹԻՒՆ.— Նմանապէս Ուրիշըմ Քէյրի Վերջապէս գնաց և հոն մնաց ու գործեց քառասուն տարի: Բազմաթիւ բաններէն զորս ըրաւ այդ ժողովուր- տին՝ կը յիշատակենք սա կէտը թէ Սբ. Գիրքը մասամբ թէ ամբողջովին երեսունընչորս լեզուի թարգմանեց և երկու հարիւր հազար օրինակ տպագրեց: Հրատարակեց նաև բազմաթիւ օգտակար տետրակներ և Պենկալերէն լեզուի բառարան մը: (Ըսել տուէք Ոսկեղէն համարը:) Ոչ ոք պիտի գիտնայ երբեք մինչև գիրքերը բացուին երկնից մէջ թէ աշխարհ ճրքան օգտուեցաւ Ուրիշըմ Քէյրիի Սբ. Գիրքն ու աշխարհի քարտէսն ուսումնասի- րելէն, որ անոր այնքան պարզ գաղափար մը տուաւ աշխարհի մեծ կարօտութեան վրայ:

6

Ռուսները Մորիսբի Գործը Ձիմու Մէջ

Ձիմու մէջ Մորիսբի իր քառնեւթնամեայ ընտելութեան միջոցի «երեք չարտոնեցաւ Ձիմացիներու համար հրապարակային աղօթա-
ժողով մը վարել»։ Ընդհակառակն ինչ ժողով որ գումարեցաւ՝ հարկ
էր գաղտնի գաւառի գումարել, որպէս զի մի գուցէ ներկայ գտնուող
սակաւաթիւ անները ձերբակալուին իրենց՝ Քրիստոնէութեան յարե-
լուն համար, Սբ. Գրքը թարգմանելու պահուն օգտագործեց ինչ որ
պատրաստուած էր անծանօթ կաթոլիկ թարգմանչէն, Նաւ Հին կտա-
րակարին մէջ օգնութիւն գտաւ Տր. Միլնէ, բայց վաթսուներկեց գիր-
քերուն երեսունընէն իր թարգմանութիւնն են, երբ Սբ. Գրքն աւար-
տեցաւ, սակայն ըսաւ։

«Միջիւս, Դաւիթ ու մարգարէներ, Յիսուս Քրիստոս ու առաք-
եալներ ունենալ, ասոնց խօսքերը գործածել և այդ կերպով Աստուծոյ
քանչեւի գործերն այս երկրի բնակիչներուն յայտարարել կը նշանակէ,
կը յուսամք երջանիկ թուականի մը հաստատումը աշխարհի այս մասե-
րուն մէջ, Եւ կը հաւատամ թէ հեթանոս սկեպտիկութեան տխուր
խաւարը պիտի փարատի վերէն ծագող արեգակով և թէ Պաշտօնային
ոսկի կուսքերը և երկիրը լեցնող անթիւ չատուածները գետին պիտի
տապալին անշուշտ օր մը Աստուծոյ Խօսքին զօրութեան առջև, ինչպէս
Դաւիթ կուսքն ինկաւ տապանակին առջև, Այս է իմ ակնկալութիւնս,
թէ և առ այժմ ամենափոքր գուռ մը չկայ բաց, Մեր օրհնեալ Տէրոջ
անուան և զայն կամ իր վարդապետութիւնը պարունակող ամէն գիրքի
գէժ խորին ոգի ու ատելութիւն կը տրիւ ամէն տեղ, Սակայն այս չմղեր
զիս յուսահատութեան»։

Իր թարգմանչական գործը վտանգէ դերծ չէր, երբեք իսկ նոյն-
քան վտանգաւոր էր որքան էին քարոզելու փորձերն, ինչպէս կը հա-
կըցուի իր նամակներուն մէջն.

«Ներկայ կը զրկեմ ձեզի Ձիմական հրովարտակի մը թարգմա-
նութիւնը, որմէ պիտի տեսնէք թէ քրեական յանցանք է Քրիստոնէա-
կան կրօնի վրայ Ձիմարէն լեզուով գրել հրատարակել, Սակայն գոր-
կաւարդութիւններուն ցորքան իրենց վճիռները չեն հակառակի
Ամենակալին պահանջներուն, Զանադիր եմ կառավարութեան ուշա-
պլ կոչ եմ որ իմ ջերմ յոյսերս աւելի քան իրականացած են, Վհա-
տեցուցիչ պարագաներու տակ շուտով լեզու սորվելու, Սբ. Գրքը
թարգմանելու և զայն Ձիմու մէջ տպագրելու կարելիութիւնն ապա-

ցուցուեցաւ, Աստուծոյ շնորհակալ եմ զիս այս բարի գործին մէջ
գործածելուն համար, և այս, եթէ շուտ մեռնիմ, հաճոյք պիտի տայ
ինծի վերջին վայրկեաններուն մէջ»։

Սովորական սեւ մարդ լման տասնհինգ տարուան գործ և աւելի
նոյ պիտի համարէր Անկլիկանական հոգւոյ բառարանի մը արտադրու-
թիւնը, Սակայն Մորիսբի միայնակ թարգմանած էր Ձիմարէն Սբ.
Գրքին մեծագոյն մասը, Հրատարակած էր տետրակներ, գրքոյկներ,
Քրիստոնէականներ, Հաստատած էր դարմանատուն մը և Անկլիկանա-
կան գոլէճ մը, Վերին հակող եղած էր Անգլիկանական առաքելու-
թեան գանադան ճիւղերուն կազմութեան և այս ամէնն բրած էր բացի
կատարելէ Արեւելեան Հնդկաստանի Ընկերութեան թարգմանչի ծանր
և պատասխանատու պարտականութիւնները և քարոզել իր կեանքին
մէջ մի օրը, Զարմանալի չէ որ աշխարհածաւալ համբաւ մը ստացաւ
իր ահագին աշխատութիւններուն համար ի նպաստ Աստուծոյ թա-
գաւորութեան, Վեր. ՍԻԼՎԷՍԹԵՐ ՆՈՐՆ

Ոչ իր թարգմանութիւնները և ոչ իր բառարանը կը գործածուին
հիմա, վասն զի աւելի լաւեր կան և իր մահէն մէկ տարի ետքը միայն
կրկու Բողոքական միսիոնար կար պետութեան մէջ, և Քրիստոնէայ
եկեղեցին երեք բնիկ անգամ միայն ունէր, Բայց ոչ որ կը գտնուի որ
եկեղեցին երեք բնիկ անգամ միայն ունէր, Բայց ոչ որ կը գտնուի որ
Բոպըրթ Մորիսբի գործին կարեւորութիւնը չգնահատէ, բռնով թէքիչ
տպագրութիւն ըրաւ հեթանոսութեան ըստ երեւութի անառիկ այդ
ամբողջին վրայ, կամ թէ անոր գրական գործը կատարեալ չէր, Լայն ու
ողորկ պողոտան մեծ զարգացում է լեռնուղիին մը վրայ, բայց պողոտան
տնկարելի է առանց լեռնուղիին բացման, Միսիոնարական աշխարհի
այս օրերայ պողոտաներու առիթով լաւ է երախտագիտութեամբ յիշել
մինչև որ ճամբայ մը բացուեցաւ, և որոնց զբաղեցաւ ինչութիւնը
ուէ մեծ արդիւնք տեսնելու իրենց կեանքի գործէն, Ասոնք աշխատե-
ցան, և մենք իրենց աշխատութիւններուն պտուղը վայելեցինք։

Յաւելուածական Ուսումնասիրութեան Համար Կարդալ

Memoirs of Life and Labors of Robert Morrison, by his Widow.
Robert Morrison, by W. J. Townsend.
Princely Men in the Heavenly Kingdom, Harlan P. Beach,
Chapt. I.
The Uplift of China, Arthur H. Smith, Chapt. V.
Pioneer Missionaries of the Church, Creegan, Chapt. II.

Այդպէս կատարուեցաւ և այդ կերպով շատերու զրկուեցաւ: Հիօթանոսներու հաստուածները կ'երևակայուին իբրեւ անգութ, ատելալաւ, նախանձոտ և ուրիշ չափ կիրքերու տէր, և սիրոյ Աստուծոյ դադալտարն իսկ ինչպէս կը պատկերանայ այդ համարին մէջ, ուրախութիւն կը բերէ տխուր սիրտերու և յոյս այնպիսիներու որ բերեք չեն գիտցած թէ յոյսն ինչ է: Աստուած ըսած է թէ իր Խօսքին առաքումը, մինչև իսկ եթէ զայն բացառորդ ուսուցիչ մը չընկերանայ անոր, անչուշտ մնծ բարիք յառաջ պիտի բերէ: (Աշակերտներուն հետ խօսակցեցէք Ոսկեղէն համարին գեղեցիկ խոստման վրայ և ըսել տուէք զայն:)

Աստուածաշունչի ընկերութիւններուն գործի ձեռնարկելէն ի վեր Աստուածաշունչն աւելի քան 500 լիզուի և դաւառարարքառի թարգմանում է:

Դասին Պատմութիւնը

ՆԱԽԱՐԱՆ. — (Յուզեցէք այս դասին յատուկ պատկերը և հարցցուցէք թէ ի՞նչ ցուցնէ:) Ի՞նչ է անուանն այն միախոնարին, որ կը գործէ Չինացի օգնականներու հետ: Երբ այն մարդն ուզեց միախոնար ըլլալ, ի՞նչ տեսակ գործ խնդրեց Տէրովմէ: Ի՞նչ պատասխան տուաւ այն մարդուն որ հարցուց թէ իրօք կը յուսար տպաւորութիւն գործել Չինական մեծ պետութեան կռապաշտութեան վրայ: Երբ ճամբայ ելաւ ինք դէպ ի Չին, ո՞ր կողմ գնաց: Ինչո՞ւ գնաց արեւմուտք, երբ մօտագոյն ճամբան միւս կողմն էր: Ի՞նչ են այն բաներէն ոմանք որ անոր գործը դժուարացուցին Չինու մէջ: Չինական գիրերէն մէկ քանին գրել վորձեցիք: Ի՞նչ կը խորհիք այն մարդուն քաջութեան վրայ, որ յօժարեցաւ այդպիսի լիզու մը

սորվիլ ձեռնարկել և ապա ամբողջ Աստուածաշունչը
թարգմանել:

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ. — Տէրոջ ծառաներն ինչ հոյակապ ծառաներ են և ինչ արիութեամբ կը ձեռնարկեն այնպիսի բաներ ընել, որ անկարելի են շատերու կարծիքով: Ինչ է այս քաջասարտութեան գաղտնիքը: (Յիշեցէք խոստումը որ կար անցեալ շաբթուան մեր Ոսկեղէն համարին մէջ, եթէ աղայք Հիշեն զայն. և կրկնեցէք Պողոսի հնչեղ խօսքը. «Ամէն բանի կարող եմ անով որ զիս զօրացուց»:») Մը. Մորիսընը Չին զրկող միսիոնարական ընկերութեան մարդիկը գիտէին թէ Չինացիները որքան հաստատ որոշած էին թոյլ չտալ որ միսիոնարներն իրենց երկիրը գտն, և թէ որքան հակառակ էին ամէն անոնց որ կը փորձեն ժողովուրդը դարձնել իրենց հայրերուն հեթանոսական կրօնէն: Սակայն հերոսները բնաւ կանգ չեն առներ և խորհիւր իրենց պարտականութեան շաւղին վրայ գտնուող դժուարութիւններու վրայ: Այլ պարզապէս կ'սկսին զործել և թուժերուն յաղթելու կերպ մը գտնել: Նմանապէս Անգղիոյ այն Գրիստոնեայ մարդիկն ըսին սա մտօք բան մը. «Չին մեծ ազգ է, և կրնայ երկրի վրայ ոյժ մը ըլլալ, եթէ իր ժողովուրդն ունենայ լոկ Յիսուս Գրիստոսի աւետարանը: Մենք այդ աւետարանը տալու ենք անոնց, թէպէտ յամառօրէն կը մերժեն ընդունիլ զայն: Չենք կրնար միսիոնար մը զրկել որ քարոզէ կամ սորվեցնէ անոնց, վասն զի իշխանութիւնները կը բարկանան և հաւանօրէն կը մեղցնեն զայն և յետոյ աւելի ամբապէս կը փակեն իրենց դռներն ամէն արեւմտացիներու դէմ: Սակայն կերպ մը կայ, որով կրնանք այդ ժողովուրդին հասցնել աւետարանը:» Ինչ էր այդ կերպը: Այդպէս Բոպըրթ Մորիսըն Չին զրկուեցաւ, որպէս զի Չինացիները կարենան

իրենց իսկ լեզուով կարգալ Աստուծոյ Խօսքը: Երբ Գանթոն հասաւ, իմացաւ թէ օտարազգիները քաղաքին միայն մէկ մասին մէջ արտօնուած են բնակիլ, և որովհետեւ սենեակներու վարձքը շատ բարձր էր, հիմնադարձ մը վարձեց և հոն բնակեցաւ ու գործեց ժամանակ մը: Ինչո՞ւ դժուար եղաւ ուսուցիչ գտնել: Կառավարական պաշտօնեաներ կը կասկածէին իրմէ, և ինք գիտէր թէ ինք ու իր ուսուցիչները ձերբակալուելու վտանգի մէջ են միշտ: Հինգ տարի աշխատելէն ետեւ կառավարութիւնը հրովարտակ մը հանեց թէ Գրիստոնէական կրօնի վրայ Չինու մէջ գիրք հրատարակող ուէ օտարազգի պիտի մեռցուի: Կը կարծէ՞ք թէ Բոպլըթ Մորիսըն, երբ այդ հրովարտակը կարգաց, միաժեշտ անցուց երեւք իր գործը թողուլ և Անգղիա վերադառնալ: Ոչ երեւք: Հրովարտակին մէկ թարգմանութիւնը ղրկեց երկիր, և ըսաւ, «Պէտք է շարունակեմ գործս, Տէրոջ ապաւինելով»: Պատրաստ էր միշտ կառավարութեան հնազանդիլ ի բաց առեալ երբ այդ հնազանդութիւնն իրեն անկարելի ընէր Աստուծոյ օրէնքին հնազանդիլ: Ուստի անշուշտ և յարատեւութեամբ յառաջ տարաւ գործը զոր կատարել ղրկուած էր:

ՄԱՐԿԱՅԷՆ. — Վերջապէս եկաւ մեծ օրը (Նոյ. 25, 1819), երբ Բոպլըթ Մորիսըն ամբողջ Աստուածաշունչը թարգմանուած և տպուելու պատրաստ տեսաւ այն լեզուով որով միլիոնաւոր Չինացիներ պիտի կրնային կարգալ գայն: Ո՞րչափ աւեւ էր այս գործին կատարումը: Արժեք: Երբ յիշենք թէ Յիսուս ըսած էր որ աշակերտի մը անունով գաւաթ մը պող ջուր տուողն իր վարձքը պիտի ունենայ, կրնաք խորհիլ թէ ի՞նչ պիտի ըլլայ փառքը վարձքին, զոր Տէրը կու տայ անոնց որոնք

անգլութիւններ ու վտանգներ յանձն առին և ամէն տեսակ դժուարութիւններու յաղթեցին, որպէս զի անոր մեծ սիրոյն գիտութիւնը տան աշխարհի:

Վ. ԵՐԶԱՆՈՐՈՒԹԻՒՆ. — Բոպլըթ Մորիսըն փորձեց Աստուածաշունչին պատգամը տալ տպեալ գիրքէ տարբեր միջոցով: Ո՞րչափ ժամանակ կեցաւ Չինու մէջ մինչև որ միակ անձ մը Գրիստոնէայ եղաւ հոն: (Հոս մէջ բերէք Գործի Գիրքին մէջ տրուած իր աղօթքը, ի՞նչ աշակերտները չկրնան յիշել գայն, և խօսքը, ի՞նչ աշակերտները պատասխանն է որ կը տրուի ըսէք թէ այդ աղօթքին պատասխանն է որ կը տրուի այսօր, երբ հաղարաւոր Չինացիներ կու գան Տէրը ճանչնալ այդ մեծ պիտութեան մէջ:)

Բոպլըթ Մորիսընի ժամանակէն ի վեր Սուրբ Գիրքը թարգմանուած է Չինու զանազան լեզուներուն և գաւաթարգմանութիւններուն, և այդ թարգմանութիւնները մեծապէս նպաստած են այդ ժողովուրդներուն մէջ Գրիստոնէութեան տարածման: Վերջին սրբագրութիւնը կը կոչուի Մանտարինեան թարգմանութիւն: Չորս հարիւր միլիոն Չինացիներու լեզուն է այս: Կ'ուզէ՞ք մաս ունենալ Աստուծոյ Խօսքը Չինացիներուն տալու գործին մէջ: Կրնա՞ք մտածել այս մեծ գործին օգնելու միջոց մը:

(Հաւանօրէն աղայք գիտեն թէ Սուրբ Գիրքը, Նոր Կտակերութիւնը կը հրատարակէ Սուրբ Գիրքը, Նոր Կտակարանը և մասեր Չինու շատ գաւառաքարքաներով, կարանը և մասեր Չինու շատ գաւառաքարքաներով, և թերեւ թեւադրեն քանի մը օրինակ գնելով Չին ղրկել: Իրենց համար լաւ կ'ըլլայ այսպիսի բան մը թեւադրել այս դատին առիթով: Սակայն լաւագոյն նուէրը պիտի ըլլայ դրամը միախնարական ընկերութեան ղրկել, կա՞մ ըլլայ դրամը միախնարական ընկերութեան ղրկել, ուղղակի Ամերիկեան Աստուածաշունչի Ընկերութեան Պայպըլ Հաուս, Կ. Պոլիս և խնդրել որ Սբ. Գիրք ղրկուի

անով: Այս կերպով նոյն գումարը աւելի գործ պիտի տեսնէ, քանի որ Չինու մէջ շատ տեղ Սուրբ Գիրք կը տպուի և բոլոր դրամը կրնայ գիրքի գործածուիլ փոխանակ մասամբ թարգմանութեան ծառայելու, և քանի որ թէ՛ Միսիոնարական Ընկերութիւնը, թէ՛ Պայպըլ Հաուսի վարչութիւնը գիտեն թէ ու՛ր աւելի պէտք կայ Սբ. Գիրքի:

Անկարելի է գին նշանակել հոս, քանի որ միշտ կը փոխուի այն: Սակայն կարելի է միշտ գիններու ցուցակ մը ստանալ Պայպըլ Հաուսէն:)

ԴԱՍ ԼԸ

ՊԻՐՄԱՅԻ ԲԱՆՑԻ ՄԸ ՄԷՋ

ԱՏՈՆԻՐԸՄ ՃԵՏՈՐՆ

Սուրբ Գրոց Ընթերցումներ. — Սաղ. Ծ. 15, Մատ. Ե. 11, 12, Ժ. 16-18, ԺԶ. 24, 25, ԺԹ. 29, Բ Կոր. ԺԱ. 24-27, ԺԲ. 9, 10:

Ոսկեղէն Համար. — Նեղութիւններու համբերէ Յիսուս Քրիստոսի բարի զինուորի մը պէս: Բ Տիմ. Բ. 3:

Ուսուցման Նիւթ Առնչակից Դասի Համար. — Հարցումներ և խօսակցութիւն Պիրմացիներու և անոնց աւետարանի կարօտութեան վրայ:

ՈՒՍՄԱՆ ՆԻՒԹԵՐ

Ճըսարն և Մաս. Բ. 2

1809 Սեպտեմբեր ամսոյ մէջ Ճըսարն, շեռ քանըմէկ տարեկան, սկսաւ լրջօրէն մտածել օտար առաքելութիւններու վրայ: Անտովրբի մէջ իր աշակերտութեան առաջին տարին նոր աւարտած էր, Աստուածաբանական ուսման տարի մը ևս կը մնար: Այդ միջոցին տեսաւ Վեր. Քլոտիլըս Պրքընընի մեծ քարոզը, Անգղիոյ Պրիսթըլ քաղաքի մէկ եկեղեցիին մէջ խօսուած, որու խորագիրն էր, «Արեւելքի Աստղը» և ընտրանք Մատ. Բ. 2. «Վասն զի մենք արեւելքի մէջ անոր աստղը տեսանք, ու եկանք անոր երկրպագութիւն ընելու:» Քարոզին գլխաւոր խորհուրդն էր Քրիստոնէական կրօնի Աստուածային զօրութեան ապացոյցն Արեւելքի մէջ, Տր. Պրքընըն կը նկարագրէր աւետարանին յառաջդիմութիւնը Հնդկաստանի մէջ և մանաւանդ պատկառելի Գերման միսիոնար Շվարցի աշխատութիւնները: Այս քարոզը կայծի դէր խաղաց Ճըսարնի գիւրավառ հոգիին մէջ... Պրքընընի «Արեւելքի Աստղը»-ին ընթերցման վրայ վեց ամիս անցաւ մինչև որ Ճըսարն հեթանոսներու միսիոնար ըլլալու վերջնական որոշումը տուաւ: Այս եղաւ 1810 Փետրուարին: Անտարակոյս այս որոշումը տալ մղուեցաւ սերտ առնչութիւն ունենալով ուրիշ երիտասարդներու հետ որ նման իղծե-

իրենց յոյսն էր թէ օր մը իրենց կեանքը բոլորովին պիտի չքանայ, վասն զի ուրախութիւն մը չգտան անոր մէջ: Ինչո՞ւ այդպէս խորհէին անոնք այս գեղեցիկ աշխարհի մէջ եղած կեանքին վրայ: Ոչինչ գիտէին երկնաւոր այն Հօր վրայ որ աշխարհս ստեղծեց և կ'ուզէ որ բոլոր իր զաւակները երջանիկ ըլլան անոր մէջ: Չէին գիտեր թէ երկնաւոր Հայրը ոյժ կու տայ անոնց որ դժնդակ բաներ պիտի կրեն, և երբեք լսած չէին երկնաւոր այն բնակարանին վրայ, ուր հիւանդութիւն ու ցաւ, սուգ ու մահ երբեք մուտ պիտի չգտնեն: Երբեք լսած չէին սքանչելի սա պատմութիւնը թէ «Աստուած այնպէս սիրեց աշխարհը, մինչև իր միածին Որդին տուաւ» (Յովհ. Գ. 16): Ամբողջ այդ երկրին մէջ ոչ մէկ աղայ լսած էր երբեք Քրիստոսի Ծննդեան պատմութիւնը, զոր դուք այնքան անգամ լսած էք, կամ ունէ բան գիտէր այն Փրկչին սիրոյն վրայ որ պզտիկ աղաքը գրկելով կ'օրհնէր: Եւ որովհետեւ չէին գիտեր սիրոյ Աստուածը, չէին գիտեր թէ սէրն ինչ է: Ամէն բան գիտէին տակութեան և անգթութեան և ամէն ուրիշ բաներու վրայ որ կեանքն անյոյս ու ողորմելի կը դարձնեն: Մըծնաբան գնաց անոնց սորվեցնել իր կեանքով ու խօսքով թէ սէր և բարութիւն ինչ են: Գնաց մխիթարել սգաւորները, յոյս և երջանկութիւն տալ անոնց փոխանակ թշուառութեան: Շատ մեծ գործ կը թուի այդ, այնպէս չէ: Բայց այդ է ինչ որ աւետարանի գիտութիւնը կ'ընէ մարդոց համար, և այդ է ինչ որ Սբ. Գիրքը կ'ըսէ թէ Յիսուս միշտ պիտի ընէ անոնց համար որ զինք իրենց կեանքին մէջ կ'ընդունին: Կարդանք ես. ԿԱ. 1-3-ի գեղեցիկ խօսքերը, Կարծես թէ Յիսուս կը խօսի, երբ կ'ըսէ, «Տէրը զիս օծեց . . . աւետիս տալու» և նոյն համարներուն մէջ միշտ միւս բոլոր

գեղեցիկ բաներն ընելու: Երբ Պիրմայի մէջ քարոզուեցաւ աւետիսը, բոլոր այս բաներն իրականացան Տէր Յիսուսի հետեւողներուն համար: Կտարած սիրտեր ուրախացան: Մեղքով կապուածներ արձակուեցան: Սգաւորներ մխիթարուեցան: Սուգի տեղ ուրախութիւն եղաւ, տրտունջի տեղ գովութիւն: «Վերէն ծագող» Արեգակին, որու վրայ երգեց Զաքարիա, այցելութիւնը եղաւ «խաւարի և մահուան ստուերի մէջ նստողներուն լոյս տալու»: Ունէ միտնարի համար ինչ հիմնալի խնդրութիւն ըլլալու է աւետիսը տանիլ այնպիսիներու, որ հեթանոսութեան ահաւոր խաւարին մէջ կը նստին:

Դասին Պատմութիւնը

ՆԱԽԱԲԱՆ.— Երբ, Յիսուս մարդ կը փնտռէր իրեն աշակերտ ընելու համար, ինչ ըսաւ այն կեանքին վրայ (Մատ. Ժ. 24, 25): զոր աշակերտ մը պարտի վարել: (Մատ. Ժ. 24, 25) Ինչո՞ւ յօժարեցան մարդիկ անոր հետեւիլ, գիտնալով հանդերձ թէ պիտի տառապին իրենք: Ինչո՞ւ կ'ուզէ մարդ զինուորագրուիլ և պատերազմի վտանգներն ու նեղութիւններն յանձն առնել, երբ կրնայ տունը մնալ և բոլոր այդ նեղութիւններէն խուսափիլ: Մարդիկ յօժար բոլոր այդ նեղութիւններէն խուսափելու օրպէս զի իրենց հայրն մինչև իսկ իրենց կեանքը տալ որպէս զի իրենց հայրենիքն ազատեն վտանգի ժամանակ: Յիսուսի հետեւողները միշտ պատրաստ եղած են ունէ տառապանք կրել չարին և աշխարհի տգիտութեան դէմ կռուելու և այս աշխարհի թագաւորութիւններն իրենց Տէրոջ ու Աստուծոյն թագաւորութեան վերածելու համար: Ինչ է մեր Ոսկեղէն համարը: «Նեղութիւններու համար է մեր Ոսկեղէն համարը»: Այս կը նշանակէ թէ ամէն մարդ նեղութիւն բերէ: Այս կը նշանակէ թէ ամէն մարդ նեղութիւն պիտի կրէ Յիսուս Քրիստոսի զինուորի մը պէս: Այո, անշուշտ: Յիսուսի զինուոր մը կարող է միթէ աղօթել որ նեղութիւն չկրէ իր կեանքին մէջ: Ոչ, վասն զի այդ

պիտի նշանակէր ըսել, «Ես չեմ ուզեր Գրիստոնեայ զինուոր ըլլալ:» Կարգանք քանի մը բարի զինուորներու աղօթքը Գործ. Դ. 29ի մէջ: Ծառ վտանգ չկայ որ մեզմէ ունէ մին բանտարկուի Յիսուսի հետեւող ըլլալուն համար, ոչ ալ հաւանական է որ ունէ մեծ նեղութիւն կրէ Յիսուսի համար: Սակայն միշտ գոհողութիւն կայ զոր կարող ենք կատարել: Օր մը Մարիամ միախոնարական ժողովի մը գնաց և ունկնդիր եղաւ տարիներով Հնդկաստանի մէջ գործող վարժուհիի մը: Տուն վերադարձին յորը գնաց հարցուց թէ արդեօք ինչ կրնայ ընել՝ քիչ մը դրամ խնայելու համար ի նպաստ Հնդկաստանի այն խեղճ աղջիկներուն, որոնց վրայ լսեց ինք: Ծրագիր մը պատրաստեց իր մօրն օգնութեամբ, և ամիս մը ոչ միայն առանց շաքարեղէնի, պողպատեղի և այսօրինակ պերճանքի անցուց, այլ և երկու անգամ ինքզինք զրկեց զուարճալի երկու հանգեսէ, որու մասըննար նպաստի տոմս մը գնել: Դրամով ալ ուրիշներու ծառայեց, երբ կրնար երթալ և ուրիշ աղջիկներու հետ խաղալ: Ասանք իրական գոհողութիւն էին, բայց Մարիամ զանոնք դժնդակ չհամարեցաւ, երբ տեսաւ թէ ինչ որ ինք կրցաւ տալ՝ պիտի բաւէ աղջիկ մը քանի մը ամիս Գրիստոնեայ դպրոցի մը մէջ պահել:

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ. — Ի՞նչ է անունն այն մարդուն որու վրայ պատմութիւն մը ունինք այսօր: Ո՞ր երկրին մէջ ծնաւ: Ո՞ր երկրորդ գնաց իբրեւ միախոնար: Ի՞նչ նեղութիւններ կրեց: (Տղայոց պատմել տուէք ինչ որ Գործի Գիրքին մէջ ըսուած է բանտին վրայ: Մի վախճաք պատմութիւնէն: Չեղի շատ ունիլ սոսկալի կը թուի քան աւելի չահեկան է անոնց:) Բանտի չարչարանքէն զատ քան մը պատահեցաւ որ շատ անձկութեան մօտեցեց ճշմարտն: Միայն ճշմարտն Պիրմայի լեզուով Սբ. Գրոց մաս մը պահած էր բարձի մը մէջ զոր բանտ տարաւ: Թերեւս կարծեցին թէ այդ թարգմանութիւնն հոն աւելի ապահով պիտի ըլլար քան տան մէջ, վասն զի Պիրմայի

պաշտօնեաներ տունը կը խուզարկէին և ամէն բան կը տանէին: Տարիներու աշխատութեան պտուղ էր այն և հարկաւ այր ու կին մեծ հոգ ունէին անոր ապահով պահպանման համար: Օր մը անզգամ բանտապետ մը յափշտակեց բարձր որ մեծ արժէք ունէր, բայց Մր. Ճըտսըն յաջողեցաւ զայն ետ առնել աւելի աղէկ բարձ մը տալով ի փոխարէն: Բանտապետը չկրցաւ հասկնալ թէ ինչո՞ւ սպիտակամորթն աւելի աղէկ բարձ մը տալու յիմարութիւնը գործեց: Սակայն գոհ եղաւ այս փոխանակումէն: Երբ Մր. Ճըտսըն Ունկ-Փէն-Լա փոխադրուեցաւ, թանկագին թարգմանութիւնը պարունակող այս բարձը դարձեալ գողցուեցաւ: Յափշտակիչն համար բաղձալի միակ բանը բարձին երեսն էր: Ուստի առաւ զայն և նետեց բամբակը, որու մէջ պահուած էր թարգմանութիւնը: Տեղացի հաւատարիմ ծառան, Մունկ Ինկ, որու վրայ կը կարգաք ձեր Գործի Գիրքին մէջ, բանտին մօտերը կը պտըտէր օր մը, երբ բանտարկեալները փոխադրուած էին, և ահա տեսաւ գետնին վրայ բամբակի գունդ մը և ճանչցաւ թէ իր Տէրոջ բարձէն ինկած է: Ուրախացաւ իր սիրելիին պատկանող բան մը գտնելուն համար, և տուն տարաւ իբրեւ յիշատակ: Այսպէս անվնաս գտնուեցաւ այն ձեռագիրը, որու կուրուստը ողբացած էր Մր. Ճըտսըն:

ԾԱՅԲԱԿԷՏ. — Ի՞նչպէս կրեց Մր. Ճըտսըն իր բանտի չարչարանքները: (Հարցումներ ըրէք Գործի Գիրքին մէջ տրուած տեղեկութիւններուն վրայ թէ ինչպէս կրնար այս միախոնարն ուրախանալ բոլոր իր տառապանքներուն մէջ: Յիշեցուցէք Պողոսի և Շիղայի ընթացքը Փիլիպպէի բանտին մէջ:) Խաչի ամէն աղպիսի հերոսներ ուրախութեան ուրիշ պատճառ մը ևս ունին: Կարդանք զայն Մատ. Ե. 11, 12ի մէջ:

ՎԵՐԱՆՈՐՈՒԹԻՒՆ. — Ի՞նչ են այն բաներէն ոմանք զորս Մր. Ճըտսըն կրցաւ Պիրմայի մէջ ընել իր Տէրոջ համար:

ԴԱՍ ԼԹ

ՓՆՏՈՒՆ, ԱՊՐԻԼԻԱՆԱՄՈՐԹԻՆ ԵՐԿՆԱՅԻՆ ԳԻՐՔԸ
ձԵՅԱՆ ԼԻ ԵՒ ՄԱՐՔԱՆ ՆՈՒԹԱՆ

Սբ. Գրոց Ընթերցումներ. — Ա. Մնաց. ԻԸ. 9, Սաղ. ՃԽԵ.
18, Ես. ԽԵ. 22, Երեմ. ԽԲ. 3, Ամովս. Ե. 8,
Մատ. Զ. 33, Ի. 7-11:

Ոսկեղէն Համար. — Երանի անոնց որ անօթի ու ծարաւ
են արդարութեան, վաճն զի անոնք պիտի կշտա-
նան: Մատ. Ե. 6:

Ուսուցման Նիւթ Առնչակից Դասի Համար. — Հարցում-
ներ Լիւիսի և Քլարքի արշաւարկներն և այն ծանո-
թութեան վրայ զոր աղայք ունին Ամերիկայի Հնդիկ-
ներուն կեանքին վրայ:

ՈՒՍՄԱՆ ՆԻԻԹԵՐ

Լիւիսի և Քլարքի Արշաւարկներ

Նախագահ Թոմս ձեռնարկն օրով Լուիզիանայի գնումը Միաց.
Նահանգներու հողային տարածութեան վրայ առելի քան մէկ միլիոն
քառ. մղոն աւելցուց, որու մեծ մասը երբեք չէր խուզարկուած սպի-
տակամորթներու կողմէ: Հնդիկ շատ ցեղեր կը Թափառէին լեռներն ու
գաղտնի: Գնումէն անմիջապէս ետեւ Նախագահ ձեռնարկն խուզումը
երկրաւոր զրկեց առաջնորդութեամբ Մէրիուէտհը Լիւիսի և Ուիլ-
եմ Քլարքի Ասոնք 1804ի սկիզբները ճամբայ ելան ու երկու տարիէն
աւելի ժամանակ մնացին այն հողերուն մէջ որ հիմա մաս կը կազմեն
Միսսուրի, Քենզաս, Նեպրադա, Հարաւային Տաքսթա, Մանթանա,
Այոուսո, Ուաշինկթոն և Օրիգոն նահանգներուն: Վերադարձի միջո-
ցին աւելի քան ամիս մը հիւրընկալուեցան Քամիա Հովտի Ծակ-Քիթ
(Nez Percés) Հնդիկներէն: Այդ Հնդիկները մերկ վայրենիներ չէին:
Մորթէ հանդերձ կը հագնէին և ուրիշ ցեղերէ աւելի քաղաքակիրթ
էին: Շատ աղիւս ընդունելութիւն ըրին սպիտակամորթներուն և երբ
լեռներու ձիւներն այնչափ հայեցան որ խուզարկուեցին կրնային գէպ
Արեւելք իրենց ճամբան շարունակել, Հնդիկները լեռնադէպերէ առաջ-
նորդեցին անոնց գէպ ի Մանթանա:

Ծակ-Քիթ Հնդիկները

Դիւրին չէ շատ վատահիշի պատմութիւն գտնել այն անորոշ ու
մառախլապատ շրջանին վրայ, որ կ'երկարի Ծակ-Քիթերուն Քամիա
Հովտին մէջ հաստատուելէն մինչև Լիւիսի և Քլարքի ժամանումը: ...
Այդ վաղեմի շրջանին մէջ ի՛նչ կրօնք որ այդ մարգիկն ունէին սկիզ-
բէն վատափութեամբ եղած էր տեսակ մը դիւապաշտութիւն, որու մէջ
կախարհները երևելի գեր կը խաղային իրենց կախարհութիւններով,
իրենց երազային, թմբկային, և ձեռնածուական խաղարկութիւններով
ու պարերով: Ի՞ժուար է դասաւորել անոնց պաշտամունքը, որ այնքան
խառնուած է պղծութիւններով: ... Մինչև Լիւիսի և Քլարքի ժամա-
նումը, արդարեւ մինչև քանի մը տարի յետոյ ձորձ Թագաւորի մարդոց
(Հրտաւն Ծովածոցի Ընկերութեան) գալէն ետքը, Ծակ-Քիթերը գա-
ղափար չունէին բնաւ Աստուծոյ երկրպագութեան վրայ: Ուստի եթէ
Լիւիսի և Քլարք փորձեցին լոյսին առաջնորդել անոնց խաւար միտքերը,
ի զուր աշխատեցան այն ժամանակի Սակայն երբ յետոյ անոնք խաւա-
ր փելով պաշտաման առարկայ մը փնտռեցին և սկսան արեւը պաշտել,
միտք բերին Լիւիսի և Քլարքի ինչպէս և ձորձ Թագաւորի մարդոց ձեռքի
բաղում շարժումները գէպ ի վեր, երկինք, և ըսին իրարու. «Հիմա կը
հասկնանք: Անոնք կ'ուզէին ըսել թէ արեւն Աստուած է և պէտք է
պաշտել, բայց Թագաւոր չունէին և մենք չէինք հասկնար: Հիմա պար-
զուեցաւ: Հիմա գիտենք: Արեւ մեր հայրն է և երկիրը մեր մայրը:» ...
Ծակ-Քիթերը երկար ժամանակ չգոհացան արեւապաշտութեամբ,
վասն զի զորոյցներ սկսան հասնիլ իրենց թէ ուրիշ մը կայ, արեւէն
աւելի մեծ, որ արեւն ու երկիրն ստեղծած է: Չեն գիտեր թէ ուրկէ՛
ստացան այս լուրը, որսորդէ՞ մը թէ ձորձ Թագաւորին մարդոցմէն,
կամ Վերին Քոլումբիոյ Յիսուսեաններէն և կամ վայրի ցուլի երկրին
իրոքուոյ Հնդիկներէն: Կը թուի թէ ստացան այս բոլոր աղբիւրներէն
միանգամայն: Ինչևիցէ, որչափ լսեցին նոյնչափ խուսկեցան իրենց սիր-
ած երկրպագութեան կերպին նկատմամբ: Հետզհետէ համոզուեցան
թէ արեւապաշտութիւնն ուղիղ կերպը չէ: Տարեկան շատ ժողովներ
փոխուեցան սա խօսքով, «Եթէ միայն գտնէինք Լիւիսի և Քլարքի
փոխուեցան սա խօսքով, «Եթէ միայն գտնէինք լոյսին կամ այն ճշմար-
հեաքը և անոր հետեւէինք, պիտի հասնէինք լոյսին կամ այն ճշմար-
տութեան որու վրայ լսած ենք:» Անոնք իմացած էին թէ սպիտակա-
մորթն Աստուածային գիրք մը ունէր, որ պիտի յայտնէր երկրպագու-
թեան ուղիղ կերպը: Վերջապէս Լիւիսի և Քլարքի այնլուծեցին
քոսանհիւսիս տարի յետոյ անոնք իրենց վճիռը տուին, այն է՝ որոյցնին
փնտռել հետք և լոյսը: Երբեք Պիլի Ուիլքեմս ինծի ըսաւ թէ ինք լաւ

Երեցական և Ժողովական կը պարունակէր իր մէջ, Ինգրին վրայ խորհրդակցեցաւ և իմաստութեամբ շարժելու համար որոշեց երկու մարդ զրկել, որպէս զի երկերը լրտեսեն, Վէր. Սէմիւրը փաբբը և բժիշկ Մարքըս Հուլիթմըն ընտրուեցան, որպէս զի Քաղէբի ու Յեռուի պէս Օրիկըն երթան խուզարկութեան պաշտօնով և տեղեկագրեն թէ արդեօք երկերն ու բնակչութիւնը կը խոտառան ընծայել Քրիստոնէական միսիոնարութեան համար պտղատու դաշտ մը: Տեղեկագիրը զոր Հուլիթմըն իր վերադարձին մատոյց՝ առիթ եղաւ Վէր. Հ. Հ. Սփրալինկի և տիկնոջ, Յնչպէս և Մարքըս Հուլիթմընի և տիկնոջ իբրև Աւետաւրանի առաքման Օրիկըն:

Յաւելուածական Ուսումնասիրութեան Համար Կարդալ

The Nez Percés Since Lewis and Clark, Kate C. Macbeth.
 Marcus Whitman, W. A. Mowry.

History of the State of Washington, Edmond S. Meany.
 Missionary History of the Pacific Northwest, H. K. Hines.

Marcus Whitman, Martin Eells.

Heroes of the Cross, Don O. Shelton.

Winning the Oregon Country, John T. Faris.

Ուրուագիծ Դասին Պատմութեան

ՆԱԽԱԲԱՆ.—Երբ. Ժ.Ա. Ցա, դ:

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ.—1832ի Ծակ-Քիթերու մեծ Ժողովը:
 Չորս մարդոց առաքումը:

ԾԱՅԲԱԿՆԵՐ.—Հնդիկներու հրաժեշտի ուղերձը Սէյնթ
 Լուիսի մէջ:

ՎԵՐՋԱՆՈՐՈՒԹԻՒՆ.—Ճէյսըն Լիի և Մարքըս Հուլիթմընի պատասխանը:

Ն Պ Ա Տ Ա Ն

Յուցնել քէ հեթանոսներու՝ սրտին մէջ տեղ մը կայ
 նոմարիս Աստուածը նանչնալու. տուց փափաքը գորացնել
 այդ տեղին գոհացում տալու մէջ բաժին մը ունենալու, եւ
 միջոցներ հայթայթել այդ փափաքը ծառայութեան փոխարկելու:

ԴԱՍԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Առնչակից Դաս

(Հանրային դպրոցի չորրորդ և հինգերորդ կարգերուն մէջ, որ ընդհանրապէս կրտսերագոյն առաջին և երկրորդ տարիներուն կը համապատասխանեն, Ամեն րիկեան պատմութեան կանխագոյն օրերու յատուկ տեսարաններու և անձերու պատմութիւններ կը տրուին աղայոց: Շատ դպրոցներու չորրորդ կարգերուն մէջ կ'ուսուցուի թէ Հնդիկներն ինչ յորաբերութիւն ունենցան նորեկ գաղթականներու զանազան խումբերուն հետ, և իբրև օրինակ կ'ընծայուի Քինկ Ֆիլիփ անուն հնչանաւոր Հնդկի մը պատմութիւնը: Հինգերորդ կարգին կը տրուին նաև Լուիզիանա գաւառին գնման և Լիւիսի և Քլարքի արշաւախումբին վերաբերեալ պատմութիւններ: Եթէ ձեր դպրոցին մէջ ալ այս ծրագիրը կը գործադրուի, կրնաք տեսնել թէ պատրաստ ինչ գետին ունիք ձեր դասերուն համար և թէ ինչպէս կարելի է առնչակից դասի պահուն աղայոց յիշեցնել այս իրողութիւնները և այդ կերպով ամբողջացնել դասին ներկայացումը: Իսկ եթէ, ինչպէս շատ հաւանական է, աղայք անտեղեակ են Հնդիկներուն անգլթութիւններուն և դաւաճաւակ են Հնդիկներուն անգլթութիւններուն և հարցուցէք թէ ինչ նութիւններուն, դուք պատմեցէք և հարցուցէք թէ ինչ զօրութիւն կարող է այնչափ ստորին, անգութ ու նենգաւոր մարդիկ փոխել ու ազնիւ, հաւատարիմ և պատուաւոր մարդիկ ընել: Այդ կերպով ցոյց տուէք աղայոց թէ Հնդիկները ո՛րչափ կարօտ են աւետարանին: Խօսեցէք Լիւիսի և Քլարքի այցելութեան վրայ, և թող աղայք պատմեն ինչ որ այն սպիտակամորթները և տեսնող Հնդիկները կը յիշեն անոնց այցելութեան վրայ: Յուցէք աշխարհի քարտէսը և խօսեցէք Հիւսիսարեւ-

ՅԱԻԵԼՈՒԱԾ

Ոսկեղէն Համարներ

Կրսսեռագոյններու Նշանաբան. — Խօսքը կատարողներ
եղէք, և ոչ թէ միայն լսողներ: Յակ. Ա. 22ա:

Տաւրոյ Նշանաբան. — Արթուն կեցէք, հաւատքի մէջ
հաստատ կեցէք, ժիր եղէք, զօրացէք: Ա. Կոր. ԺԶ. 13:

Դաս ԻԷ. — Եւ ըսաւ անոնց, Գացէք բոլոր աշխարհ, ու
աւետարանը քարոզեցէք բոլոր ստեղծուածներու
ընդ: Մարկ. ԺԶ. 15:

Դաս ԻԸ. — Եւ Պետրոս ըսաւ անոնց, Ապաշխարեցէք,
ու ձեզմէ ամէն մէկը թող մկրտուի Յիսուս
Քրիստոսի անունովը մեղքերու թողութեան
համար, և Հոգւոյն Սրբոյ պարգևը պիտի ըն-
դունիք: Գործ. Բ. 38:

Դաս ԻԹ. — Անոնք Պետրոսի և Յովհաննէսի համարձա-
կութեանը նայելով, իմացան որ անոնք Յիսուսի
հետ էին: Գործ. Դ. 13ա, գ:

Դաս Լ. — Ու երկինքէն ձայն մը լսեցի՝ որ կ'ըսէր. Գրէ,
Այսուհետեւ երանելի են այն մեռելները՝ որոնք
Տէրոջմով կը ննջեն: Յայտ. ԺԴ. 13ա:

Դաս ԼԱ. — Ինծի համար վկաներ պիտի ըլլաք երուսա-
ղէմի մէջ և բոլոր Հրէաստանի ու Սամարիայի
մէջ ու մինչև երկրի ծայրերը: Գործ. Ա. 8բ:

Դաս ԼԲ. — Այն երկնային տեսիլքին անհնազանդ չեղայ
ես: Գործ. ԻԶ. 19բ:

Դաս ԼԴ. — Նպատակը դիտելով՝ Քրիստոս Յիսուսով եղած
Աստուծոյ վերին կոչումին մրցանակին կը վա-
զեմ: Փիլիպ. Դ. 14:

Դաս ԼԴ. — Ո՞վ պիտի զտտէ մեզ Քրիստոսի սէրէն. տա-
ւապա՞նքը, կամ նեղութի՞ւնը, կամ հալածա՞ն-
քը, կամ սո՞վը, կամ մերկութի՞ւնը, կամ
վտանգը, կամ սո՞ւրը: Այս ամէն բաներուն
մէջ ա՛լ աւելի յաղթող կ'ըլլանք անով որ մեզ
սիրեց: Հռով. Ը. 35, 37:

Դաս ԼԵ. — Քաղուած:

Դաս ԼԶ. — Ուրեմն գացէք բոլոր ազգերը աշակերտեցէք,
մկրտեցէք զանոնք յանուն Հօր և Որդւոյ և
Հոգւոյն Սրբոյ. սորվեցուցէք անոնց որ այն
ամէն բաները պահեն՝ ինչ որ ես ձեզի պատ-
ուիրեցի. և ահա ամէն օր ես ձեզի հետ եմ
մինչև աշխարհիս վերջը: Ամէն: Մատ. ԻԸ.
19, 20:

Դաս ԼԷ. — Վասն զի ինչպէս անձրեւը ու ձիւնը երկին-
քէն կ'իջնէ և հոն չդառնար, հապա երկիրը կ'ո-
ւոգէ ու զանիկա պտղաբեր ու արգասաւոր
կ'ընէ, ու ցանողին հունտ և ուտողին հաց կու
տայ, իմ բերնէս ելած խօսքն ալ այնպէս պիտի
ըլլայ, ինծի պարտաւ պիտի չդառնայ. հապա
իմ կամքս պիտի կատարէ, ու յաջողութեամբ
ի դործ դնէ այն բանը՝ որու համար զանիկա
դրկեցի: Ես. ԵԵ. 10, 11:

Դաս ԼԸ. — Նեղութիւններու համբերէ Յիսուս Քրիստոսի
բարի զինուորի մը պէս: Բ Տիմ. Բ. 3:

Դաս ԼԹ. — Երանի անոնց որ անօթի աւ ծարու են ար-
դարութեան, վասն զի անոնք պիտի կշտանան:
Մատ. Ե. 6:

Առնչակից Դասեր

Տէրունական Աղօթք (Մատ. Զ. 9-13, Ղուկ. ԺԱ.
2-4):

- Ոսկեղէն Կանոն (Ղուկ. 2. 31, Մատ. 5. 12):
 Տառնարանեայ (Ել. 1. 1-18):
 Երկու Մեծ Պատուիրաններ (Մատ. 1. 37-39, Մարկ. 1. 29-31, Ղուկ. 1. 27):
 Սիրոյ Գլուխը (Ա. Կոր. 1. 3):
 Հաւատոյ Գլուխը (Եբր. 1. 1):
 Հովուի Սաղմոսը (Սաղ. 1. 1):
 Ուղեւորի Սաղմոսը (Սաղ. 1. 1):
 Գրիատուի Ծննդեան Պատմութիւնը (Ղուկ. 1. 8-20):
 Մոգերուն այցելութիւնը (Մատ. 1. 1-12):
 Աստուած այնպէս սիրեց Աշխարհը (Յովհ. 1. 16):

Աղօթք

Երկնաւոր Հայր, ըրէ զիս ուղիղի հաւատարիմ և անասան հետեւող: Կարող ըրէ զիս դժուարին գործեր կատարել և արժանի՝ դժուարին գործերու կոչուիլ: Պատեհութիւն տուր որ բարիք ընեմ ամէն օր: Միշտ պատրաստ և յօժար ըլլամ օգնել ուրիշներու, նոյն իսկ երբ հարկ ըլլայ զոհողութիւն կրել: Տուր որ երբեք չհաղորդեմ ընկէ ինչ որ պարտ է ընել: Ամէն:

ԿԱՄԱՌՈՐ

Երգ.—ԱՍՏՈՒԱԾՈՐԴԻՆ Կ'ԵՐԹԱՅ ԿՈՈՒԻ

1. Աստուածորդին կ'երթայ կռուի,
 Շահիլ պըսակ իրեն.
 Իր դրօշն կարմիր կը ծածանի,
 Ո՞վ կ'երթայ ետեւէն,
 Այն որ քամէ վշտին բաժակ՝
 Ցաւերու յաղթելէն,
 Ան որ կըրէ խաչին տաժանք,
 Ան կ'երթայ ետեւէն.

2. Այն արծուերիւր նախալըկան
 Որ տեսաւ ապագան՝
 Տեսաւ Տէրը իր յաղթական,
 Սէրն անոր անսահման,
 Անոր նըման ներողաբար
 Ցաւերու մէջ ամէն
 Աղօթելով հեզ ու խոնարհ,
 Ո՞վ կ'երթայ ետեւէն.
3. Ազնիւ խումբ մը ընտրեալներու,
 Լեցուած Հոգւով Սրբով,
 Արի սուրբեր տառնեւերկու
 Կրակի դէմ անխառով,
 Բռնաւորին պողպատ սուրէն,
 Առիւծի ժանիքէն
 Անվախ զացին ազատօրէն
 Միշտ անոր ետեւէն.
4. Քաջ բանակ մը — տըղայք, այրեր,
 Կիներ եւ աղջիկներ —
 Տէրոջ զահն են շրջապատեր,
 Կը ցնծան խնդանուէր.
 Անցան այս ցից ճամբան անոնք
 Վըտանգ, վիշտ տեսնելէն.
 Մեզի ալ, Տէր, տուր այն շընորհք —
 Երթալ քու ետեւէն, Անգլ. Գր. 2. Գ.

ՊԱՏՄՈՒԱՆՆԵՐ ՔԱՂՈՒԱԾԻ ՀԱՆՆԵԼՈՒԿՆԵՐՈՒ

Ծածկուած Քաղաքներ

1. Բեթանիա:
2. Դերբէ:
3. Տրովադա:
4. Լիւստրա:
5. Սամարիա:
6. Անտիոք:
7. Տարսոն:

ՊԱՏԿԵՐԵԵՐ

ԴԱՍ ԻԷ

“Յիսուսի Համբարձումը” (Իր Հետեւողներուն Պատգոյն)

Թ. 3261—«Երուսաղեմ, Ենոզիմի ձորին վրայեն դէպ ի Զիքենեաց լեռը, հիւսիսարեւելի ցայեթով»

Դիմացի բլրին կատարը կը տեսնենք միայն մէկ
անկիւնն այն քաղաքին, ուր աշակերտները կը կենային
երբ մեր Տէրն անոնց երեւցաւ ու խօսեցաւ իր յարու-
թենէն հաւ (Ղուկ. ԻԴ. 33-36): Քաղաքին տուները
քիչ մը աւելի անդին են դէպ ի մեր ձախ կողմը և չեն
երևիր:

Քաղաքին պարսպին Հարաւարեւելեան այդ անկիւ-
նին աջ կողմը կը տեսնուէի քիչ մը Կեղերոն խոր ձորը,
և աւելի անդին դէպ աջ ցից կերպով վեր կը բարձրա-
նայ Զիթնեակայ լեռան մէկ կողը: Բնթոնիոյ մօտ այս
լեռան վրայ էր որ աշակերտները վերջին անգամ մեր
Տէրը տեսան իր յարուցեալ մարմնով (Ղուկ. ԻԴ. 50-52):
Կրնանք ըմբռնել թէ իր Համարածման վայրը երուսա-
ղէմէ քիչ հեռու էր, կամ, ինչպէս կ'ըսէ Ղուկաս, «չա-
րաթ օրուան ճամբու չափ», վից փարսախ կամ երեք
քառորդ մղոն (Դործ. Ա. 9-12):

ԴԱՍ ԻԸ

“ Առաջին Բրիստոնէական Բարոգը ”

Թ.10963—Դաւթի փողոցին բազմամարդ շուկան, Տեսարան
Զիքենեաց արեւելակողմը»

Ոչ ոք գիտե ճիշտ տեղը, ուր աշակերտները ժողովուրդած էին երբ Հոգին Սուրբ իրենց եկաւ : Բայց տան մը վերնատան մէջ էին, որ շատ կը նմանէր սա տեանւածներուն (Գործ. Ա. 13) :

Սա նեղ փողոցն ի վար նայելով կրնանք ըմբռնել
Թէ ի՞նչ չուտով խնուեցաւ այն, երբ մարդիկ զարմա-
նալի զէպքը լսելով տան դրսի կողմը կայնեցան սաւելի
բան լսելու և իմանալու համար: Բոլոր այդ մարդոց
խօսելու համար Պետրոս պատուհանը կամ տան տանիքը
էլած ըլլալու է (Գործ. Բ. 14):

Սա մօտակայ տանիքներուն վրայէն դէպ առաջ նայեցէք, և պիտի նշմարէք Զիթնեակաց լեռան մէկ կողը քաղաքէն դուրս: Հոն, Քրիստոսնեայ սա եկեղեցիին աշտարակին մօտերն էր որ Պատրոս տեսաւ թէ մեր Տէրն անհրեւոյթ եղաւ՝ իր փառքը մանելով (Գործ. Բ. 33-36): Պատրոս գիտէր թէ ի՞նչ բանի վրայ կը խօսէր, և իր առաջին քարոզը գործ տեսաւ (Գործ. Բ. 41):

ጊዚም ኮቲ

“ ՊԵՏՐՈՍԻ ԵՆ ՅՈՒՀԱՆՆԷՍԻ ‘ՔԱԶԱՐԱՏՈՒՔԻՆԵՐ’ ”

Թ. 3109—«Ժայռի գմբեթը հիւսիսարեւմուտքէն, Սողոմոնի
սահարին դիւրին»

Սա ճիշտ մեր առջև դանդաղ գեաինը Տաճարին չըջանակին մաս կը կազմէր առաքեալներուն օրով : Բուն տաճարին շէնքերը վաղուց հետէ կըրծանած էին պատե-
րազմներու մէջ : Սա գմբեթաւոր ութանկիւն խոշոր շէնքը Իսլամներու արդիական ուխտավայր է : Կը կանգնի ճիշտ այն դիրքին վրայ , ուր կը դանդաղ ողջակէզի վա-
ղեմի սեղանը : Դիտեցէք թէ գմբեթաւոր շէնքը չըջակայ մակարդակէն քանի մը ոտք վեր բարձրաւանդակի մը վրայ է : Պատճառը սա է որ Տաճարին ներքին գաւիթ-
ներն արտաքիններէն աւելի բարձր կ'ըլլային իրեն խոր-
հըրդանշան ազօթիւ գաղտնիկութեւ մտքին և սրտին վեր-
բարձրացման : Պետրոս ու Յովհաննէս և միւս առաք-
եալներն այդ ժամանակ զեռ կը պահէին երկրպագու-

Թեան համար այս սրբարանը դառու իրենց սովորութիւնը (Գործ. Բ. 46 և Գ. 1): Այսօր կարգ մը բարձր, զարդարուն դռներ կամ քարէ միջնորմներ կը տեսնենք վերի բարձրաւանդակը տանող սանդուխներուն գլուխը: Գեղեցիկ Դուռը, ուր կ'սպասէր կաղը (Գործ. Գ. 2, 3), այդ բարձրաւանդակին անդին ծայրն էր դէպ ի ձախ կողմը: «Սողոմոնի Սրահը,» ուր ամբոխը խոնուեցաւ Պետրոսի մտիկ ընկու համար, վարի մակարդակին վրայ երկարող սիւնաղարդ անցք մ'էր, զոր այս բարձրաւանդակէն անդին կը տեսնենք ձախ կողմը (Գործ. Գ. 11):

Երբ Պետրոս ու Յովհաննէս բանտարկուեցան, հաւանորէն փակուեցան չէնքի մը մէջ որ շատ մօտ էր սա մեր տեղին: Երկրին Հռոմայեցի տէրերը զինուորական ոստիկանատուն մը կը պահէին հոս, որպէս զի պատրաստ գտնուէին, երբ խռովութիւն մը ծագի զիւրազրգիւ մարդոց պատճառով, որ կրնան գտնուիլ մեծ տօներու առիթով Տաճարն եկող ամբոխներուն մէջ (Գործ. Գ. 3):

ԴԱՍ Լ

«Սեփանոս Նախավկան»

Թ. 3291—Սբ. Սեփանոսի Դուռը, Երուսաղէմի Արեւելեան մուտքը, դուռէն դիտուած»

Ի՞նչ դասը սերտելու առիթով տեսանք Երուսաղէմի արեւելեան պարիսպը, Տաճարին հրապարակը և ետեւի տունները: Նոյն տեսարաններուն կրկին ներկայացումը օգտակար պիտի ըլլայ այսօր: Վասն զի գիտենք թէ քաղաքին Հրեայ խաթանը արեւելեան այդ պարիսպին մէկ դռնէն եկաւ սպաննել Ստեփանոսը:

Հիմա հոգ, ըստ աւանդութեան ճիշտ այդ դրան քով, ուր Ստեփանոս քաշկրտուեցաւ գրեթէ հազար ինը հարիւր տարի առաջ (Գործ. Է. 57, 58), ուրիշ բազ-

մութիւն մը կը տեսնենք ժամանակակից մարդոց: Մեր ետեւի կողմը քանի մը վեցեակ կանգուն անդին գեղին յանկարծ կը վերջանայ ցից դահալէժ մը կազմելով Կեդրոնի խոր ձորն ի վար: Կ'ըսուի թէ Ստեփանոսի թշնամիներն այդ անդունդը նետեցին զայն և յետոյ քարկոծեցին մինչև որ մեռաւ:

ԴԱՍ ԼԱ

«Փիլիպպոսի Ճամբորդութիւնները»

Թ. 3142—«Հերովդի սիւնաղարդ փողոցը, շէնք Սամարիոյ մնացորդները»

Այս քաղաքը, ուր Փիլիպպոս եկաւ մեր Տէրոջ պատգամը տալ, երեսուն մղոնէ քիչ աւելի հեռի է Երուսաղէմէ դէպ հիւսիս: Շատ քիչ մարդ կը բնակի հոս, տունները խեղճ, աղտոտ զիւղ մը կը կազմեն աւելի անտունները խեղճ, աղտոտ զիւղ մը կը կազմեն աւելի անտունները: Վերը, մեր ձախ կողմի սարին վրայ, հոյաւ կապ պալատ մը կար երկրին վեհապետին յատուկ, անոր մօտ ալ մեծ տաճար մը հեթանոսական պաշտամունքի համար: Բնականոցար հոգ կը բնակէին կառավարական շատ պաշտօնեաներ: Քաղաքական ծրագիրներ ունեցողներ շարունակ հոգ կու գային գործով: Արքունիքի մարդոց և անոնց բարեկամներուն աղուոր հագուստ, դահալէժ և սուղ գորգ և ամէն տեսակ ուտելիք ծախելու պատահութիւն կար: Ուստի վաճառականներն հոգ կը հարստանային:

Փիլիպպոս հարուստ, աղքատ ամէն տեսակ մարդ կը տեսնէր՝ քարէ այս սիւններու շարքով եզերուած փողոցէն անցնելու պահուն: Կը տեսնէր այդ սիւնները յաղթ և անթերի, քանդակազարդ զեղեցիկ գլուխով և ամէնը

միացեալ փայտի երկար հեծանով կամ մարմարեայ տախտակով : Սիմոն մոզն ու անոր ապուշ յաճախորդները գիտէին այդ փողոցը, ինչպէս մենք գիտենք մեր սեփական բնակավայրին փողոցները : Շատ անգամ Սամարացիներն այն սիւներուն քով կեցած կամ թերեւս անոնց կրթնած են Սիմոնի դարձին զարմանալիութեան և Պետրոսի ու Յովհաննէսի այցելութեան վրայ իրարու հետ խօսակցելով (Գործ. Բ. 5-17) :

ԴԱՍ ԼԲ

“Սօղոս Դարձի Եկա Դամասկոսի Ճամբուն Վրայ”

Թ. 3176—«Դամասկոս եւ իր պարէզները, հիւսիսարեւմտեցն»

Ձենք գիտեր ճշտիւ թէ Դամասկոսի ճամբուն մը կէտին վրայ ունեցաւ Սօղոս իր զարմանալի փորձառութիւնը : Սակայն կրնանք բացարձակ վստահ ըլլալ թէ սա է քաղաքը, ուր բերին զինք իր բարեկամները կոյր ու չփոթած վիճակի մէջ (Գործ. Թ. 8) : Մեր առջեւի սա ցած ու փոքր չէնքերն Իսրամ գերեզմանատան մը դամբարաններ են : Ասոնցմէ անդին կը տեսնենք Արաբական գիւղի մը խեղճ անտկները, որ շատ տաք և ախուր կ'երեւին կիզիչ արեւուն մէջ : Բայց այդ անտկներէն ալ անդին, գեղեցիկ կանանչ ծառերու խիտ անտառակի մը միւս ծայրը, Դամասկոս քաղաքը կ'երեւի հաճելի վայր մը : Ծեփուած պատերով քարաշէն տուններ իրարու շատ մօտ կ'առուցուած են, ինչպէս արեւելիկներու սովորութիւնն է ընել : Սակայն կը գտնուին նաև բաւական պարտէզներ կամ դարպասներ փոքր բացաստաններ, վասն զի հոծ տանիքներուն միջև շատ տեղ ծառեր կ'երեւին սաղարթաւոր : Շատ տեղ նուրբ ու թարթ աշտաւրակներ կը սլանան վեր մոմերու կամ երկայնացողուն

ծաղիկներու պէս : Ասոնք Արաբական մշակիւթներու միջնաբեր են :

«Ուղիղ Փողոց»ը (Գործ. Թ. 11) տակաւին կը պահէ իր գոյութիւնն ու հին անունը : Հարկաւ հիմա չկան հազար ինը հարիւր տարի առաջուան տունները : Փլած են անոնք և ուրիշներ շինուած են անոնց տեղ : Բայց գիտենք թէ այդ քաղաքին տուններէն մէկուն մէջ մկերտութեամբ Պօղոս : Հոն վերատացաւ իր տեսողութիւնը և հոն սկսաւ փութով ընել ամէն ինչ որ կրնար ընել իր Տէրոջ համար, որու ծառայել կոչուեցաւ այնքան յոնկարծօրէն (Գործ. Թ. 17-20) :

ԴԱՍ ԼԳ

“Սօղոս (Պօղոս) Կ'երթայ Աւեսարանը Գարոգիլ”

Թ. 11779—«Նախնական երկրագործութիւն Լիւսւրայի հին դիրքին մօտ գիւղի մը մէջ»

Երբ Պօղոս ու Բառնարաս իրենց արտասովոր գործն ըրին Լիւստրայի մէջ, մարդիկը փոքր ու ցից բլուրի մը վրայ կը բնակէին քիչ մը հեռուն : Բայց այն հին դիրքը վաղուց հետէ թրուած է : Այն ժամանակ իսկ ցուրրը հաւանականութեամբ տէրն իսկ սա արաին, ուր մշակներ կը տեսնենք աշխատող, այն ամբողջին մէջ էր ուր Պօղոս յիշեցուց թէ, անտեսանելի Հայրը, Աստուած Կենդանի, քանի՜ քանի անգամ հունձք աճեցուցած էր հոս իր արեւով ու անձրեւներով (Գործ. Ժ. 15-17) : Հոս իր արեւով ու կաղը զոր Պօղոս բռնկեց՝ յետոյ կըրցաւ հոս աշխատիլ և իր բաժինն ունենալ գիւղին գործերուն մէջ (Գործ. Ժ. 8-10) :

Տիմոթէոս, որ յետոյ Պօղոսի կարողագոյն օգնականն

ներէն մին եղաւ, Լիւստրացի էր: Ինք կը տեսնէր միշտ ճիւղապատ լեռներու այս նոյն շղթան զոր անա մենք կը տեսնենք: Թերեւս իր տղայութեան ժամանակ կը փափաքէր լեռներէն անդին ճամբորդել օր մը: Եթէ կը փափաքէր իրօք, անա հասաւ այդ փափաքին:

ԴԱՍ ԼԴ

“Պօղոս եւ Բանապետը”

Թ. 11089—«Փիլիպպէի դիրքը Պօղոսի բանտին ջախջախումը բեկորներէն»

Այս պատկերը գործածողը վար կը նայի բարձր ու ցից բլուրէ մը, ուր Հռոմայեցիներն ամրոց մը և Հռոմի կառավարութեան դէմ (Դործ. ԺԶ. 21) ոճիր գործողներու յատուկ բանտ մը ունէին: Պօղոսի օրով փողոցները կ'անցնէին մեր առջևի հարթ մակարդակին մէկ մասէն և տուներով ու խանութներով ծածկուած էր գետինը: Փիլիպպէ քաղաքը շատ տարի առաջ քանդուեցաւ՝ մասամբ զինուորներէ պատերազմի մէջ, մասամբ ալ երկրաշարժներէ, որով գրեթէ ոչինչ կը մնայ հիմա:

Սա փոշեկից ճերմակ ճամբուն առաջին անկիւնէն անդին փոքրիկ գետ մը կը տեսնենք. Հաւանօրէն ճիշտ այն գետն է, որու եզերքը Լիդիա և իր բարեկամները շաբաթ օրերը կը ժողովուէին կէսօրէ ետքը և Պօղոս կուտար աւետարանի պատգամը (Դործ. ԺԶ. 12-15):

Ամենայն հաւանականութեամբ այս բլրին վրայ մկերտեց Պօղոս բանտապետը երկրաշարժէն ետքը (Դործ. ԺԶ. 25-34):

ԴԱՍ ԼԵ—ԴԱՍ ԼԹ

Պատկեր չկայ:

Ուսուցման Միջազգային Աստիճանական Դրու-
թեան Համեմատ Կրտսերագոյն Կարգի, այսինքն
իննէն տասներկու տարեկան տղայոց, համար
պատրաստուած Կիրականօրեայ Դասերու քառամեայ
դասընթացքին Ուսուցչի Դասագիրքին մասերը

ԱՌԱՋԻՆ ՏԱՐԻ

Հին ԺԱՄԱՆԱԿԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Մասն Ա.
Հին ԺԱՄԱՆԱԿԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Մասն Բ.
Հին ԺԱՄԱՆԱԿԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Մասն Գ.
Հին ԺԱՄԱՆԱԿԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Մասն Դ.

ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՀԵՐՈՍԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Մասն Ա.
ՀԵՐՈՍԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Մասն Բ.
ՀԵՐՈՍԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Մասն Գ.
ՀԵՐՈՍԻ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Մասն Դ.

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ե. ՄԱՏԹԷՈՍԵԱՆ

0025969

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0025969

2013

